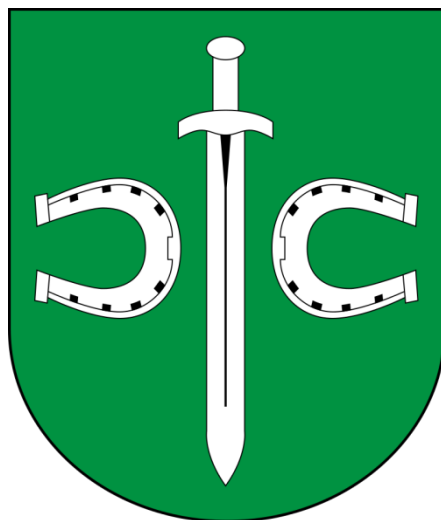


Załącznik Nr 1

do uchwały nr

Rady Gminy Pruszcz z dnia 2021 r.



**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY PRUSZCZ**

**UWARUNKOWANIA
ROZWOJU
PRZESTRZENNEGO**

/etap wyłożenia do publicznego wglądu/

| | |
|--|----|
| 1. WPROWADZENIE | 5 |
| 1. Podstawa prawna | 5 |
| 2. Cele opracowania Studium..... | 5 |
| 3. Zakres opracowania | 6 |
| 2. MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZENIU STUDIUM | 7 |
| 3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEJ RANGI | 10 |
| 1. Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.... | 10 |
| 2. Ustalenia Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+ | 11 |
| 3. Diagnoza Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022..... | 11 |
| 4. Strategia Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2014-2020 | 12 |
| 4. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY | 13 |
| 1. Położenie i granice gminy..... | 13 |
| 2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z położenia gminy | 14 |
| 3. Stan ładu przestrzennego..... | 15 |
| 4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu..... | 21 |
| 5. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO | 22 |
| 1. Budowa geologiczna | 22 |
| 2. Rzeźba terenu | 27 |
| 3. Wody powierzchniowe i podziemne | 28 |
| 4. Warunki klimatyczne..... | 31 |
| 5. Szata roślinna i świat zwierzęcy | 32 |
| 6. Prawne formy ochrony przyrody..... | 34 |
| 7. Źródła zagrożeń dla środowiska | 39 |
| 6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA | 43 |
| 1. Bezrobocie..... | 43 |
| 2. Źródła utrzymania..... | 44 |
| 3. Warunki mieszkaniowe | 45 |
| 4. Infrastruktura społeczna | 45 |
| 5. Podsumowanie | 46 |
| 7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA..... | 46 |
| 8. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY..... | 48 |
| 1. Potrzeby rozwojowe gminy..... | 48 |

| | | |
|-----|---|----|
| 2. | Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne | 53 |
| 3. | Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego | 55 |
| | Struktura ludności..... | 57 |
| | Ruch naturalny ludności | 59 |
| | Ruch wędrowny | 61 |
| | Wykształcenie | 61 |
| 4. | Prognoza demograficzna dla gminy | 62 |
| 5. | Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy | 63 |
| 6. | Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę | 63 |
| 9. | STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ | 66 |
| 1. | Archeologia i historia osadnictwa na terenie gminy | 66 |
| 2. | Dziedzictwo kulturowe gminy i zasady jego ochrony | 66 |
| 3. | Gminna ewidencja zabytków | 67 |
| 10. | STAN PRAWNY GRUNTÓW | 73 |
| 11. | WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH..... | 75 |
| 12. | WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH..... | 75 |
| 13. | WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA | 75 |
| 14. | WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH | 77 |
| 15. | STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI | 77 |
| 1. | Komunikacja | 77 |
| | Komunikacja kolejowa..... | 82 |
| | Transport lotniczy, wodny, rowerowy i szlaki turystyczne..... | 82 |
| 2. | Gospodarka odpadami | 83 |
| 3. | Gospodarka wodno-ściekowa | 83 |
| 4. | Elektroenergetyka..... | 84 |
| 5. | Odnawialne źródła energii | 86 |
| 6. | Gazownictwo | 87 |
| 7. | Ciepłownictwo..... | 87 |
| 16. | ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PULICZNYCH..... | 88 |
| 17. | WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ | 89 |

1. WPROWADZENIE

1. Podstawa prawna

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zwane dalej „studium”, jest dokumentem planistycznym, określającym politykę jej rozwoju przestrzennego. Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy do wydawania decyzji o warunkach zabudowy.

Studium jest prawem wewnątrz gminnym wiążącym władzę oraz podporządkowane jej organy i jednostki, w podejmowanych decyzjach w zakresie działań dotyczących polityki przestrzennej gminy dla realizacji określonych celów. Granicę obszaru objętego studium stanowi granica administracyjna gminy Pruszcz.

Studium sporządzane jest na podstawie przepisów Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zm.).

Studium sporządzone zostało w wyniku podjęcia przez Radę Gminy Pruszcz uchwały nr XXXIII/261/17 z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pruszcz. Uchwałę poprzedziła analiza i ocena aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, uchwalona uchwałą Rady Gminy Pruszcz nr XXXIII/260/17 z dnia 24 lutego 2017 r. w sprawie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na obszarze gminy Pruszcz, podjęta na podstawie art. 32 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w której stwierdzono konieczność dokonania aktualizacji obecnego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Pruszcz. Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Pruszcz wykazała, że zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania powinna mieć na celu przede wszystkim dostosowanie jego treści do aktualnych przepisów prawa.

Zawartość merytoryczna Studium została określona w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 293 ze zm.). Studium opracowano w oparciu o wymogi zawarte w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233).

2. Cele opracowania Studium

Poprzednia wersja Studium powstała w 2010 r. Od tego czasu na terenie gminy zaszły zmiany dotyczące wielu aspektów życia mieszkańców jak i funkcjonowania całej jednostki. Konieczność sporządzenia nowego dokumentu studium determinuje dostosowanie dokumentu do wymogów aktualnie obowiązujących ustaw i stwierdzona została na podstawie analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Pruszcz stanowiącej załącznik do uchwały gminy Pruszcz nr XXXIII/260/17 z dnia 24 lutego 2017 r.

3. Zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz składa się z:

- 1) tekstu studium:
 - a) część pierwsza: uwarunkowania rozwoju przestrzennego - stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały,
 - b) część druga: kierunki rozwoju przestrzennego - stanowiącego załącznik nr 2 do uchwały,
 - c) część trzecia: uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium - stanowiącego załącznik nr 3 do uchwały,
- 2) część graficzna - Uwarunkowania rozwoju gminy w skali 1:25 000 - załącznik nr 4 do uchwały;
- 3) rysunku studium - Kierunki rozwoju gminy w skali 1:25 000 - stanowiącego załącznik nr 5 do uchwały.

2. MATERIAŁY WYKORZYSTANE PRZY SPORZĄDZENIU STUDIUM

Przy opracowaniu zmiany studium korzystano z obowiązujących przepisów prawa, materiałów planistycznych aktualnie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dokumentów wyższej rangi oraz publikowanych i niepublikowanych danych dotyczących stanu zainwestowania oraz otoczenia biznesu, danych Urzędu Gminy w Pruszczu i innych opracowań branżowych:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz uchwalone uchwałą nr LVIII/377/10 Rady Gminy Pruszcz z dnia 13 września 2010 r.;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr XI/135/03 z dnia 26 czerwca 2003 r.;
- Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022 przyjęta uchwałą Rady Gminy Pruszcz nr XIX/152/16 z dnia 26 lutego 2016 r.;
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Pruszcz na lata 2014 – 2018 przyjęty uchwałą nr XLIII/249/2013 Rady Gminy Pruszcz z dnia 14 listopada 2013 r. wraz ze zmianą (Uchwała Rady Gminy Pruszcz XXIV/189/16 z dnia 24 czerwca 2016);
- Plan gospodarki odpadami województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2016-2022 z perspektywą na lata 2023-2028, przyjęty uchwałą nr XXXII/546/17 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 29 maja 2017 r.;
- Program ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024;
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko - Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+, przyjęta uchwałą nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r.;
- Strategia Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2014-2020 r. przyjęta uchwałą nr XXXVI/224/14 Rady Powiatu Świeckiego z dnia 26 marca 2014 r.;
- Decyzja Nr 3 Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 24 marca 2014 r. w sprawie ustalenia terenów, przez które przebiegają linie kolejowe, jako terenów zamkniętych (Dz. Urz. Min. Infrastr. z dnia 27 marca 2014 r. poz. 25);
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 przyjęty przez Komisję Europejską 16 grudnia 2014 r.;
- Rejestr zabytków woj. Kujawsko-Pomorskie gm. Pruszcz, Wojewódzki Konserwator Zabytków;
- Gminna ewidencja zabytków;
- Mapa obszarów narażonych na ryzyko powodzi, RZGW Gdańsk;
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Pruszcz na lata 2017-2023;
- Rejestr Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego gminy Pruszcz:

Tabela 1. Rejestr obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

| Lp. | UCHWAŁA RADY GMINY PRUSZCZ ZATWIERDZAJĄCA PLAN | NAZWA PLANU | DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA (publikacja ogłoszenie) | DOMINUJĄCA FUNKCJA |
|-----|--|--|---|---|
| 1 | Nr XXII/128/97 z dnia 26 marca 1997 r. | W sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz w zakresie posterunku energetycznego | Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 14, poz.67 z dnia 21 kwietnia 1997 r. | Posterunek energetyczny |
| 2 | Nr XXIII/129/97 z dnia 26 czerwca 1997 r. | W sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz w zakresie przebiegu gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Świecie-Mrocza | Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 31, poz.163 z dnia 31 lipca 1997 r. | Infrastruktura gazociągowa |
| 3 | Nr XXX/179/98 z dnia 21 maja 1998 r. | W sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz w zakresie terenów zabudowy mieszkaniowej we wsi Serock oraz terenów urządzeń telekomunikacji i łączności we wsiach Pruszcz i Luskówko | Dz. Urz. Woj. Bydg. Nr 36, poz.148 z dnia 14 lipca 1998 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej |
| 4 | Nr VI/35/99 z dnia 22 lutego 1999 r. | W sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz obejmującej tereny położone we wsiach Serock, Łowinek, Łowin, Bagniewo-Bagniewko, Pruszcz, Mirowice, Luskówko, Luskowo, Zawada, Zbrachlin i Niewieścín | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 29, poz.194 z dnia 30 kwietnia 1999 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej |
| 5 | Nr VI/36/99 z dnia 22 lutego 1999 r. | W sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsi Pruszcz | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 29, poz.195 z dnia 30 kwietnia 1999 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej |
| 6 | Nr VI/37/99 z dnia 22 lutego 1999 r. | W sprawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych we wsi Serock | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 29, poz.196 z dnia 30 kwietnia 1999 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej |
| 7 | Nr VI/38/99 z dnia 22 lutego 1999 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu położonego przy jeziorze we wsi Niewieścín | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 29, poz.197 z dnia 30 kwietnia 1999 r. | Tereny rekreacyjnej i mieszkaniowej |
| 8 | Nr VII/53/99 z dnia 29 marca 1999 r. | W sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz w zakresie terenu zabudowy mieszkaniowej w miejscowości Zbrachlin (zmieniony w części uchwałą nr XIV/89/03 pkt 15) | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 37, poz.292 z dnia 14 czerwca 1999 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej |
| 9 | Nr XXXII/245/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ubojni i masarni we wsi Łowinek | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 93, poz.1846 z dnia 10 grudnia 2001 r. | Tereny usługowo-produkcyjne |
| 10 | Nr XXXII/246/2001 z dnia 31 sierpnia 2001 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu ubojni i masarni we wsi Niewieścín (zmieniony w części uchwałą nr XXXV/278/17 pkt 27) | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 93, poz.1847 z dnia 10 grudnia 2001 r. | Tereny usługowo-produkcyjne |
| 11 | Nr XXXV/258/2001 z dnia 3 grudnia 2001 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa i usług produkcyjnych na działce 18/6 we wsi Zbrachlin | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 14, poz.260 z dnia 14 marca 2002 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej |

| | | | | |
|----|---|---|--|---|
| 12 | Nr XIV/86/03 z dnia 30 września 2003 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa we wsi Łowin | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 12, poz.137 z dnia 12 lutego 2004 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej |
| 13 | Nr XIV/87/03 z dnia 30 września 2003 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa i usług we wsi Mirowice | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 12, poz.138 z dnia 12 lutego 2004 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej |
| 14 | Nr XIV/88/03 z dnia 30 września 2003 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu usług i mieszkalnictwa we wsi Zawada | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 12, poz.139 z dnia 12 lutego 2004 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej |
| 15 | Nr XIV/89/03 z dnia 30 września 2003 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa we wsi Zbrachlin (częściowa zmiana planu przyjętego uchwałą Nr VII/53/99 pkt 8) | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 12, poz.140 z dnia 12 lutego 2004 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej |
| 16 | Nr XXIII/261/05 z dnia 9 grudnia 2005 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych do zalesienia położonych w gminie Pruszcz we wsiach: Goluszyce, Małociechowo, Serock i Topolno | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 16, poz.201 z dnia 13 lutego 2006 r. | Zalesienie |
| 17 | Nr XLIX/300/06 z dnia 28 kwietnia 2006 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa w Niewieścinie | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 108, poz. 1648 z dnia 17 sierpnia 2006 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej |
| 18 | Nr XLIX/302/06 z dnia 28 kwietnia 2006 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa w rejonie ulicy Korczaka w Pruszczu | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 108, poz. 1649 z dnia 17 sierpnia 2006 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej |
| 19 | Nr XLIX/301/06 z dnia 28 kwietnia 2006 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu usług i mieszkalnictwa w rejonie ulic: Główna, Cicha, Zakątek w Pruszczu | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 123, poz. 1813 z dnia 18 września 2006 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej |
| 20 | Nr XLIX/303/06 z dnia 28 kwietnia 2006 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu mieszkalnictwa w rejonie ulicy Bydgoskiej w Pruszczu | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 123, poz. 1814 z dnia 18 września 2006 r. | Tereny zabudowy mieszkaniowej |
| 21 | Nr V/30/2011 z dnia 4 lutego 2011 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego część sołectw: Serock, Łowinek, Łowin, Łaszewo, Goluszyce Bagniewo, Brzeźno, Nieciszewo Mirowice i Pruszcz z przeznaczeniem na Park wiatrowy Pruszcz | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 63, poz. 434 z dnia 14 marca 2011 r. | Elektroenergetyka wiatrowa |
| 22 | Nr X/40/2011 z dnia 2 maja 2011 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ulic: Okrężna, Północna, Polna, Równa, Witosza, Pocztowa i Dworcowa oraz w rejonie terenów kolejowych w miejscowości Pruszcz | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. Nr 155, poz. 1319 z dnia 13 lipca 2011 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej |
| 23 | Nr XLVI/271/2014 z dnia 31 stycznia 2014 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Niewieścinie przy drodze do Cieleszyna | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 532 z dnia 17 lutego 2014 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej |
| 24 | Nr LV/338/2014 z dnia 24 października 2014 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w rejonie miejscowości: Mirowice, Zawada, Niewieścin, Serock, Łowinek, Małociechowo i Luskówko. (stwierdzenie nieważności § 7 pkt 2 i 3, § 11 pkt 6, § 12 pkt 4 niniejszej uchwały poprzez rozstrzygnięcie nadzorcze nr 113/2014 Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 15 grudnia 2014 r.) | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3512 z dnia 28 listopada 2014 r. | Elektroenergetyka wiatrowa |

| | | | | |
|----|--|--|---|---|
| 25 | Nr V/32/2015 z dnia 30 stycznia 2015 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 49/3 przy ul. Wyzwolenia w Pruszczu | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 501 z dnia 19 lutego 2015 r. | Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej |
| 26 | Nr XXXVI/278/17 z dnia 28 kwietnia 2017 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 7/2 położonej w miejscowości Niewieścín (częściowa zmiana planu wprowadzonego uchwałą Nr XXXII/246/2001 pkt 10) | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 2206 z dnia 9 maja 2017 r. | Zabudowa usługowo-produkcyjna |
| 27 | Nr XLVII/387/18 z dnia 29 maja 2018 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego działki nr 239 położonej w miejscowości Serock (stwierdzenie nieważności § 4 pkt 2 lit. g poprzez rozstrzygnięcie nadzorcze nr 62/2018 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 czerwca 2018 r.) | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 3039 z dnia 6 czerwca 2018 r. | Zabudowa usługowo-produkcyjna |
| 28 | Nr XXV/215/20 z dnia 24 września 2020 r. | W sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego przy ul. Kościelnej w miejscowości Pruszcz | Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. poz. 4613 z dnia 1 października 2020 r. | Zabudowa usługowa, parking, cmentarz |

3. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW WYŻSZEJ RANGI

1. Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego

W odniesieniu do terenu gminy Pruszcz, Plan zagospodarowania województwa kujawsko-pomorskiego (Dz. U. Woj. Kuj.-Pom. z 2003 r. Nr 97, poz. 1437) przewiduje:

- podział województwa na obszary o podobnych uwarunkowaniach rozwoju zakwalifikował gminę Pruszcz do obszaru północnego. Obszar ten ma charakter wielofunkcyjny, o bardzo dużym znaczeniu funkcji turystycznej, leśnej i rolniczej;
- teren gminy został zaliczony do obszarów o korzystnych uwarunkowaniach przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa;
- gmina zaliczona została do centralnej strefy polityki przestrzennej. Jest to obszar największej aktywności społeczno-gospodarczej;
- południowo-wschodni obszar gminy został zakwalifikowany do atrakcyjnych turystycznie;
- pod względem uwarunkowań demograficznych gmina Pruszcz zakwalifikowana została do obszarów województwa o najkorzystniejszym saldzie migracji;
- gmina Pruszcz bezpośrednio graniczy z aglomeracją bydgosko-toruńską;
- obszar gminy Pruszcz zakwalifikowany został jako obszary położony poza zasięgiem istniejącej sieci gazociągów wysokociśnieniowych (o celu dystrybucyjnym). Zmienić to ma budowa gazociągu Dn 300 relacji Świecie - Mrocza
- poprzez obszar gminy przebiega główna linia kolejowa nr 131 i linia kolejowa nr 201,
- droga krajowa nr 5 (aktualnie w przebudowie na całym odcinku w gminie).

Ponadto Plan wymienia szczegółowo zadania:

- osiągnięcie prędkości powyżej 120 km/h poprzez rozbudowę (układ AGTC) linii kolejowej nr 131: Chorzów-Inowrocław-Bydgoszcz-Tczew;
- przebudowa do parametrów klasy technicznej S (droga ekspresowa) drogi krajowej nr 5: (Grudziądz) Świecie-Bydgoszcz-Białe Błota-Poznań-Wrocław.

2. Ustalenia Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – plan modernizacji 2020+ (załącznik do uchwały nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r.) wyróżnia następujące priorytety rozwoju województwa:

- konkurencyjna gospodarka,
- modernizacja przestrzeni wsi i miast,
- silna metropolia,
- nowoczesne społeczeństwo.

Za najważniejszy uznano priorytet „Konkurencyjna gospodarka”, natomiast pozostałe powinny być traktowane jako wspomagające rozwój gospodarki. Jako źródło niewykorzystanego potencjału upatruje się tutaj dziedziny takie jak produkcja żywności, turystyka, czy pozyskiwanie energii odnawialnej. Obszar gminy Pruszcz ma natomiast olbrzymie predyspozycje do rozwoju w tych dziedzinach.

W priorytecie „Modernizacja przestrzeni wsi i miast” gmina Pruszcz została zakwalifikowana do 4 poziomu hierarchicznego obejmującego obszary wiejskie (których integralną częścią są także lokalne ośrodki rozwoju – małe miasta i wiejskie siedziby gmin). Ich rola w rozwoju województwa ma polegać na aktywizacji społeczno-gospodarczej na poziomie lokalnym. Gmina Pruszcz leży jednak w strefie będącej połączeniem aglomeracji bydgosko-toruńskiej z miastem Świecie oraz północną częścią kraju. Dlatego najbardziej istotne z punktu widzenia strategii województwa są na jej obszarze kierunki działań związane z rozwojem infrastruktury drogowej i kolejowej.

3. Diagnoza Strategii Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022

Misją Gminy w ramach opracowanej strategii ma być integrowanie mieszkańców wokół wspólnych problemów i rozwój w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju, gdzie zachowana jest stabilna równowaga między zaspokajaniem potrzeb lokalnej społeczności, rozwojem gospodarki i ochroną środowiska. Wizją tego dokumentu jest utworzenie z Gminy Pruszcz jednostki nowoczesnej, ekologicznej oraz przyjaznej dla mieszkańców i przedsiębiorców. W tym celu zdefiniowano obszary strategiczne, cele operacyjne oraz odpowiadające im zadania.

Jako obszary strategiczne określono przede wszystkim społeczeństwo, gospodarkę oraz środowisko. W ramach tych obszarów wyznaczono cele strategiczne i kierunki działania mające doprowadzić do osiągnięcia docelowego poziomu rozwoju gminy. W ramach misji przy sporządzaniu Strategii przeprowadzono konsultacje społeczne mające na celu określić najbardziej istotne dla mieszkańców problemy, co pozwoliło na określenie poszczególnych celów i zadań.

- Cel strategiczny 1: Rozwój aktywnej i dobrze zorganizowanej społeczności lokalnej
 - Cel operacyjny 1.1: Rozwój wysokiej jakości usług na rzecz społeczności lokalnej w zakresie edukacji, kultury, sportu, rekreacji, opieki medycznej i socjalnej
 - Cel operacyjny 1.2: Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy
 - Cel operacyjny 1.3: Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego
 - Cel operacyjny 1.4: Wzmocnienie poziomu integracji społeczności lokalnej i tożsamości kulturowej
- Cel strategiczny 2: Poprawa standardu życia mieszkańców
 - Cel operacyjny 2.1: Poprawa jakości i rozwój infrastruktury technicznej
 - Cel operacyjny 2.2: Poprawa bazy lokalowej oraz poziomu wyposażenia obiektów użyteczności publicznej

- Cel operacyjny 2.3: Poprawa warunków zamieszkania i wypoczynku mieszkańców
- Cel strategiczny 3: Rozwój gospodarczy Gminy Pruszcz
 - Cel operacyjny 3.1: Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości
 - Cel operacyjny 3.2: Wsparcie rozwoju rolnictwa oraz sektora rolno-spożywczego
 - Cel operacyjny 3.3: Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i walki z bezrobociem
 - Cel operacyjny 3.4: Rozwój systemów informacji, promocji i doradztwa dla przedsiębiorstw, rolników i osób odchodzących z rolnictwa
- Cel strategiczny 4: Rozwój ekologiczny Gminy Pruszcz
 - Cel operacyjny 4.1: Rozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska naturalnego
 - Cel operacyjny 4.2: Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej
 - Cel operacyjny 4.3: Rozwijanie edukacji ekologicznej i środowiskowej

W ramach Strategii określono również system jej wdrażania, a także sposób oceny realizacji zawartych w niej celów.

4. Strategia Rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2014-2020

Strategia rozwoju Powiatu Świeckiego na lata 2014-2020 określa wizję rozwoju powiatu jako miejsca zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego, w którym warto będzie mieszkać, pracować, inwestować, rozwijać się, a także wypoczywać. Określono także strategiczne cele mające pomóc w realizacji przedstawionej wizji. Są to działania w zakresie infrastruktury komunikacyjnej, środowiska i obszarów wiejskich, społeczeństwa, a także gospodarki. Wskazano jednak, aby celów tych nie traktować autonomicznie w oderwaniu od pozostałych. Są one bowiem wzajemnie powiązane i razem wskazują drogę rozwoju powiatu. Dużej szansy dla powiatu dopatruje się w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej jako późniejszego czynnika rozwoju gospodarki. Co za tym idzie, zwiększenie ilości miejsc pracy wraz z rozwojem społeczno-kulturalnym, pozwolą na zmniejszenie przypadków zjawisk patologicznych i poprawienie poziomu zadowolenia społecznego.

Zawarta w Strategii charakterystyka gminy Pruszcz zwraca uwagę na podejmowane przez gminę działania dążące do zwiększenia integracji w zakresie społecznym oraz podkreśla walory turystyczne i przyrodnicze południowo-wschodniej części gminy.

4. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

1. Położenie i granice gminy

Terytorium gminy Pruszcz znajduje w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego. Jest to jednocześnie najdalej na południe wysunięta gmina powiatu świeckiego.

Od zachodu i południa gmina Pruszcz graniczy z gminami wchodzącymi w skład powiatu bydgoskiego, odpowiednio z gminą Koronowo (od zachodu) i Dobrcz (od południa). Granica z gminą Koronowo jest stosunkowo krótka i przebiega od okolic na południe od jeziora Piaseczno, wzdłuż granicy lasu aż do okolic Jeziora Nowojasinieckiego. Dalej na południe wzdłuż rowów melioracyjnych poprzez jezioro Święte aż do ulicy Górnej w Serocku i wzdłuż niej do skraju lasu. Dalej na południu przebiega granica z gminą Dobrcz. Jej przebieg wyznacza Struga Graniczna biegnąca z zachodu na wschód. Przecina ona między innymi linię kolejową czy drogę powiatową 1268C Serock-Stronno. Przed Aleją Adama Mickiewicza w Serocku, granica skręca na południe aż do okolic wsi Zawada, gdzie skręca na wschód. Częściowo biegnąc wzdłuż Strugi Niewieścińskiej i terenu Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego, dochodzi do Wisły w okolicach wsi Grabowo. Jest to miejsce, gdzie graniczą trzy powiaty: świecki, bydgoski i chełmiński. Krótką granicę na południowym wschodzie z gminami powiatu chełmińskiego wyznacza Wisła. Są to kolejno od południa gminy Unisław i Chełmno.



Ryc. 1. Położenie gminy Pruszcz na tle mezoregionów fizycznogeograficznych (Solon, 2018)

Pozostała część granic gminy Pruszcz znajduje się już w obrębie powiatu świeckiego. Z gminą Świecie granica rozpoczyna swój bieg między wsiami Topolno i Topolinek. Jej dalszy przebieg na północ wyznacza granica pasa zadrzewień od wschodu oraz pól uprawnych od zachodu. Od okolic wsi Małociechowo granice wyznaczają różnego rodzaju ciek. Skręcając na zachód na wysokości wsi Parlin tworzą granicę z gminą Bukowiec. Granicą z tą gminą przebiega głównie wzdłuż dróg gminnych. Na wschód od wsi Stążki rozpoczyna się granica z gminą Świekatowo. Początkowo granica przebiega

na południowy zachód, aby później na wysokości wsi Łaszewo odbić na północny-zachód aż do granicy lasu. Późniejszy przebieg aż do okolic jeziora Piaseczno jest zróżnicowany.

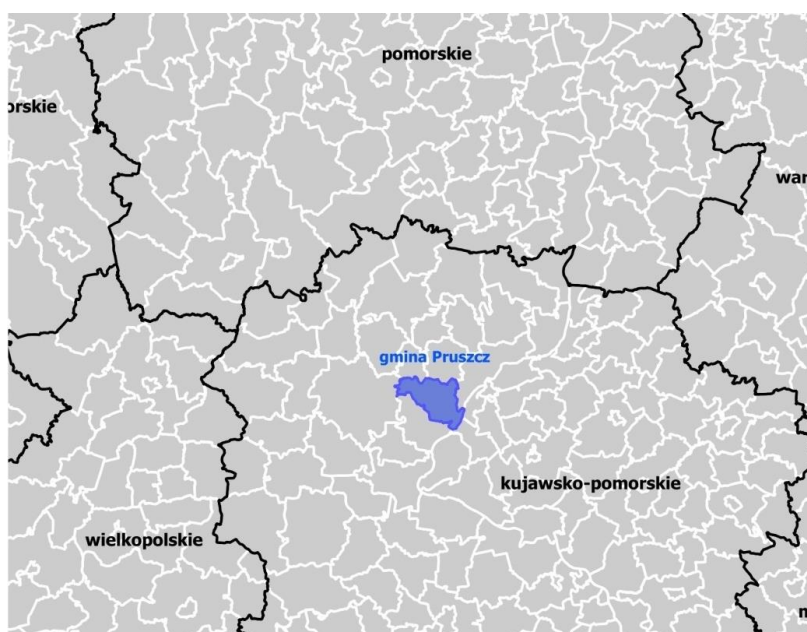
Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym, obszar ten podzielony został pomiędzy 2 mezoregiony: Wysoczyznę Świecką oraz Dolinę Fordońską. Aż około 80% powierzchni gminy leży w obrębie pierwszego z mezoregionów. Jest on częścią większej jednostki – makroregionu Pojezierza Południowopomorskiego. Wysoczyzna Świecka charakteryzuje się dominującym udziałem równin młodoglacjalnych i wzniesień morenowych. Sprawia to, że w większości tereny te są płaską wysoczyzną morenową z nielicznymi formami falistymi oraz rozległymi obniżeniami wytopiskowymi o wysokim poziomie wód podziemnych. Na wyższym poziomie szczegółowości można zakwalifikować ten obszar do mikroregionu Wysoczyzny Strzeleckiej. Tereny te ze względu na dogodne warunki glebowe w znacznej większości użytkowane są rolniczo. Zadrzewienia występują wyspowo na małych obszarach głównie w północno-zachodniej części gminy.

Pozostałe 20% powierzchni gminy zostało zaliczone do mezoregionu Doliny Fordońskiej będącego południową częścią makroregionu Doliny Dolnej Wisły. Aktualny krajobraz tego obszaru jest efektem procesów erozyjno-akumulacyjnych zachodzących w holocenie i późnym glacie. Tworzą go więc zbocza terasowe, a także usypane później wały przeciwpowodziowe. Od rzeki oddziela je pas roślinności liściastej rosnącej na żyznych madach.

2. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z położenia gminy

Gmina Pruszcz znajduje się w północnej części województwa kujawsko-pomorskiego, w południowej części powiatu świeckiego. Obszar gminy zlokalizowany jest pomiędzy 53°23' a 53°18' równoleżnikiem szerokości geograficznej północnej oraz 18°2' i 18°16' południkiem długości geograficznej wschodniej, zamykając granicą administracyjną obszar o powierzchni 14196 ha (141,96 km²). W skład gminy Pruszcz wchodzi 24 wsie i 2 osady podzielone na 20 sołectw (Bagniewko, Brzeźno, Cieleşzyn, Gołuszyce, Grabówko, Luskówko, Łaszewo, Łowin, Łowinek, Małociechowo, Mirowice, Niewieścín, Parlin, Pruszcz, Rudki, Serock, Topolno, Wałdowo, Zawada i Zbrachlin).

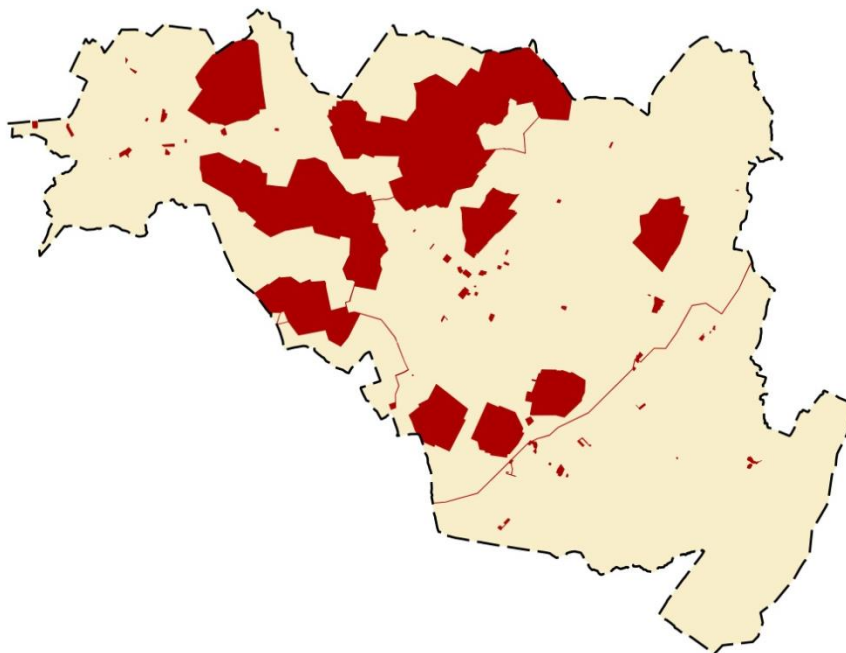
Gmina Pruszcz graniczy z 7 gminami. Od północy sąsiaduje z gminami Świekatowo i Bukowiec. Od wschodu z gminami Świecie, Chełmno i Unisław. Najdłuższa granica przebiega na południu z gminą Dobrcz. Ostatnim sąsiadem gminy Pruszcz jest leżąca na zachodzie gmina Koronowo.



Ryc. 2. Położenie administracyjne gminy Pruszcz

3. Stan ładu przestrzennego

Ustalenia Studium, które nie jest prawem lokalnym, a jedynie „aktem kierownictwa wewnętrznego gminy” czy też „oświadczeniem woli Rady Gminy”, realizowane są poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz z 2010 r. było systematycznie wykorzystywane zgodnie z przepisami, do opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Według stanu na dzień 20 października 2020 r. na obszarze gminy obowiązuje 28 (w tym trzy zmiany częściowe) uchwał dotyczących miejscowych planów. Plany obejmują tereny o łącznej powierzchni ponad 2600 ha, co stanowi blisko 19% powierzchni całkowitej gminy.



Ryc. 3. Tereny posiadające obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Plany w granicach gminy Pruszcz, obejmują najczęściej pojedyncze działki rozrzucone po obszarze gminy lub zespoły sąsiadujących ze sobą działek, głównie o funkcji mieszkaniowej. Największym planem o przeważającej funkcji mieszkaniowej jest plan dotyczący rejonu ulic Okrężnej, Północnej, Polnej, Równiej, Witosza, Pocztovej, Dworcowej oraz terenów kolejowych w miejscowości Pruszcz uchwalony uchwałą Rady Gminy Pruszcz nr X/40/2011 z dnia 2 maja 2011 r. Największe obszary zajmują natomiast plany związane z budową i obsługą elektrowni wiatrowych.

W gminie występują również bardzo duże powierzchniowo obszary, dla których przystępowano do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Są to głównie tereny na północnym zachodzie gminy, dla których przewidziano utworzenie elektrowni wiatrowych (plan dla terenów położonych w miejscowościach Mirowice, Zawada, Niewieścín, Serock, Łowinek, Małociechowo i Luskówko uchwalony uchwałą Rady Gminy Pruszcz nr LV/338/2014 z dnia 24 października 2014 r.). Co prawda większość terenów tego planu została zakwalifikowana jako tereny rolnicze, jednak warunki ich użytkowania zostały jasno określone ze względu na planowane inwestycje związane z energetyką wiatrową. Natomiast przeznaczenie terenów wchodzących w skład największego z planów uchwalonego uchwałą Rady Gminy nr V/30/2011 z dnia 4 lutego 2011 r. jest już bezpośrednio związane z elektroenergetyką wiatrową. Obejmują one nie tylko same elektrownie wiatrowe wraz z urządzeniami i obiektami obsługującymi, ale także stałe place technologiczne oraz niezbędne drogi wewnętrzne dojazdowe do wiatraków.

Posiadanie wielu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wpływa na uproszczenie procedur administracyjnych oraz wzrost atrakcyjności terenów. Zestawienia zmian użytkowania terenu (Tabela 2) oraz liczby pozwoleń na budowę wydawanych w gminie w latach 2014-2015 wskazują, że inwestycje skupiały się przede wszystkim na zwiększeniu powierzchni zabudowy mieszkaniowej, dla której decyzje wydawane były najczęściej. Warto zwrócić jednak uwagę jak dużo decyzji wydawanych było dla realizacji zabudowy usługowej na terenie gminy, zwłaszcza porównując te wartości do danych dla całego powiatu. Co ważne, sukcesywnie zwiększała się powierzchnia gruntów wykorzystywanych pod inwestycje mieszkaniowe, produkcyjne czy rolnictwo (Pruszcz, Serock).

Tabela 2. Zmiany struktury użytkowania terenów gminy Pruszcz (źródło: BDL GUS)

| Rok | Użytki rolne | | Grunty leśne oraz zadrzewione | | Grunty zabudowane i zurbanizowane | | | Użytki ekol. | Nieużytki |
|------|--------------|---------------------|-------------------------------|---------------------|-----------------------------------|--------------------|---------------------|--------------|-----------|
| | grunty orne | razem z pozostałymi | lasy | razem z pozostałymi | tereny mieszk. | tereny produkcyjne | razem z pozostałymi | | |
| | w ha | | | | | | | | |
| 2012 | 11259 | 12634 | 284 | 414 | 136 | 12 | 584 | 17 | 289 |
| 2013 | 11274 | 12633 | 286 | 419 | 140 | 13 | 587 | 17 | 282 |
| 2014 | 11288 | 12636 | 286 | 421 | 141 | 13 | 585 | 17 | 282 |

Tabela 3. Pozwolenia na budowę wydane w dwóch wybranych latach 2014-2015 na terenie gminy Pruszcz i powiatu świeckiego

| Rodzaj decyzji | 2014 r. | | | 2015 r. | | | 2016 r. | | |
|---|----------------|-----------|--------------|----------------|-----------|-------------|----------------|-----------|--------------|
| | Powiat świecki | Pruszcz | udział | Powiat świecki | Pruszcz | udział | Powiat świecki | Pruszcz | udział |
| decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej | 3 | 0 | - | 0 | 0 | - | 20 | 0 | - |
| decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej | 292 | 25 | 8,6% | 309 | 22 | 7,1% | 317 | 28 | 8,8% |
| decyzje dotyczące zabudowy usługowej | 29 | 8 | 27,6% | 23 | 4 | 17,4% | 35 | 10 | 28,6% |
| decyzje dotyczące innej zabudowy | 149 | 22 | 14,8% | 161 | 11 | 6,8% | 147 | 17 | 11,6% |
| Decyzje razem: | 473 | 55 | 11,6% | 493 | 37 | 7,5% | 519 | 55 | 10,6% |

Z danych zawartych w tab. 2 wynika, że aż 89% powierzchni gminy zajmują użytki rolne składające się w zdecydowanej większości z gruntów ornych. Ze względu na tak duży udział terenów rolniczych w ogólnej powierzchni gminy jest to jednocześnie dominująca forma użytkowania terenu w poszczególnych jej sołectwach. Taki stan rzeczy spowodowany jest stosunkowo dobrymi warunkami glebowymi na terenie gminy sprzyjającymi rozwojowi rolnictwa. Ma to również odzwierciedlenie w przypadku terenów wykorzystywanych na potrzeby produkcyjne, wśród których dużą rolę odgrywają przedsiębiorstwa bezpośrednio powiązane z branżą rolniczą.

Bardzo mały udział w powierzchni gminy mają tereny lasów i tereny zadrzewione. Stanowią one zaledwie niecałe 3% powierzchni gminy, a w ich skład wchodzi głównie lasy. Dodatkowo rozmieszczenie tych terenów jest bardzo nierównomierne. Występują one praktycznie jedynie w obrębie sołectw w pobliżu nabrzeża rzeki Wisły (Grabówko, Rudki, Topolno) oraz na północny zachód od wsi Serock.

Na terenie gminy brak terenów o typowej funkcji turystycznej. W takim aspekcie rozpatrywane mogą być jedynie obszary o ciekawych pod kątem turystycznym walorach środowiska naturalnego. Odczuwalne są jednak braki w infrastrukturze turystyczno-rekreacyjnej pozwalającej na pełne wykorzystanie potencjału tych obszarów. Mocną stroną gminy jest dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna, oparta na strategicznych w skali powiatu, województwa czy nawet kraju, drogach oraz liniach kolejowych. Są to drogi krajowe nr 5 (E-261), droga wojewódzka nr 248, droga powiatowa nr 1266 C, droga ekspresowa S5 oraz linie kolejowe nr 131 (C–E 65) i nr 201.

Sieć osadnicza gminy składa się z 24 wsi i 2 osad. Obszar gminy podzielony jest na 20 sołectw. Miejscowość sołecka jest to zespół miejscowości, który przyjmuje nazwę miejscowości wiodącej. Zespół ten z reguły stanowi wieś i przyległe do niej mniejsze miejscowości:

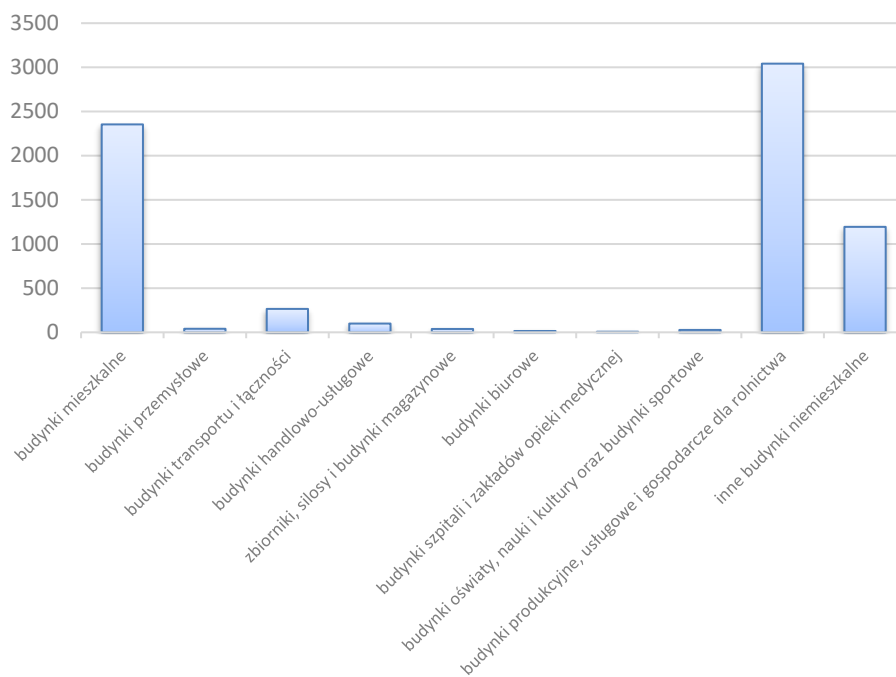
- Bagniewko,
- Bagniewo (sołectwo Bagniewko),
- Brzeźno,
- Cieleszyn,
- Gołuszyce,
- Grabówko,
- Konstantowo (sołectwo Rudki),
- Luskowo (sołectwo Luskówko),
- Luskówko,
- Łaszewo,
- Łowinek,
- Łowin,
- Małociechowo,
- Mirowice,
- Nieciszewo (sołectwo Mirowice),
- Niewieścín,
- Parlin,
- Pruszcz,
- Rudki,
- Serock,
- Topolno,
- Wałdowo,
- Zawada,
- Zbrachlin.

Osady: Grabowo (sołectwo Grabówko), Trępel (sołectwo Grabówko).

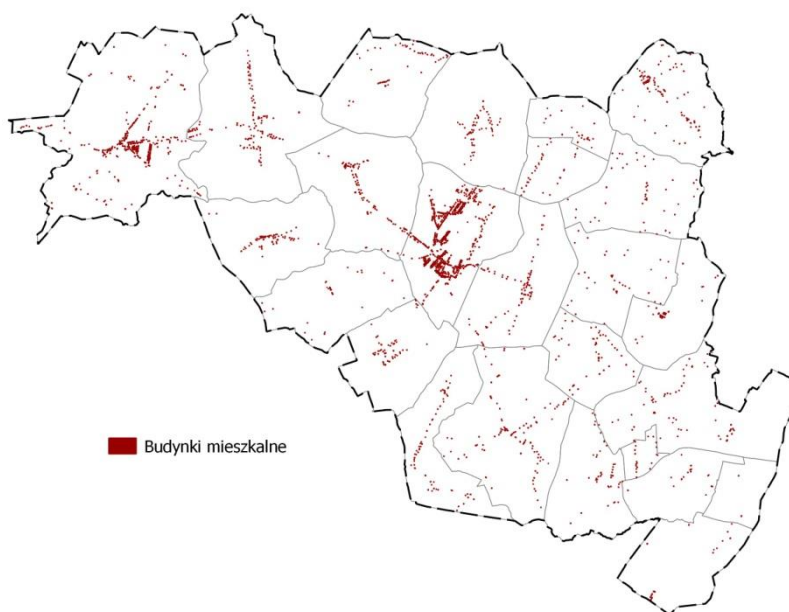
Strukturę charakteru budynków sieci osadniczej przedstawia Tabela 4. Poniżej zamieszczono też ryciny prezentujące koncentracje wybranych typów funkcjonalnych budynków.

Tabela 4. Struktura funkcji budynków sieci osadniczej (dane EGİB)

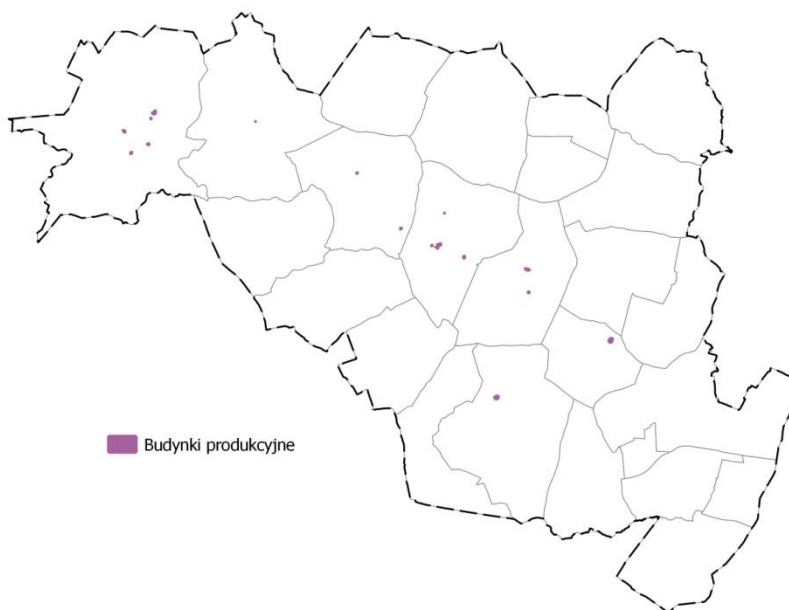
| Funkcja budynku: | Liczba budynków | Udział procentowy |
|---|------------------------|--------------------------|
| Budynki mieszkalne | 2354 | 33,2 |
| Budynki produkcyjne | 40 | 0,6 |
| Budynki transportu i łączności | 265 | 3,7 |
| Budynki handlowo-usługowe | 99 | 1,4 |
| Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe | 38 | 0,5 |
| Budynki biurowe | 15 | 0,2 |
| Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej | 7 | 0,1 |
| Budynki oświaty, nauki i kultury oraz budynki sportowe | 27 | 0,4 |
| Budynki produkcyjne, usługowe i gospodarcze dla rolnictwa | 3042 | 43,0 |
| Inne budynki niemieszkalne | 1194 | 16,9 |
| SUMA | 7081 | 100 |



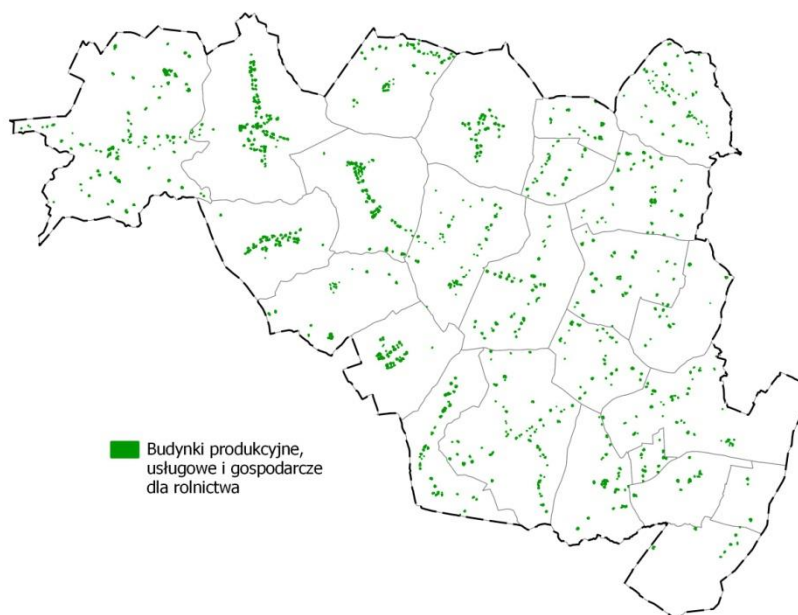
Ryc. 4. Zestawienie struktury funkcji budynków sieci osadniczej gminy



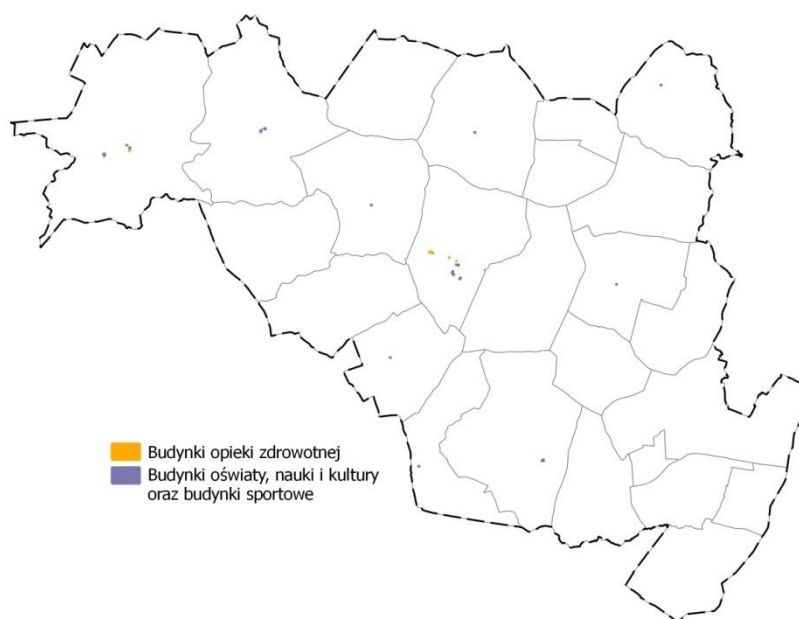
Ryc. 5. Lokalizacja budynków mieszkalnych na terenie gminy



Ryc. 6. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcyjnej



Ryc. 7. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcji, usług i gospodarczej dla rolnictwa



Ryc. 8. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji usług publicznych

Gmina Pruszcz plasuje się w czołówce gmin wiejskich województwa kujawsko-pomorskiego pod kątem liczby ludności. Mimo iż rozkład wielkości miejscowości w obrębie gminy jest dość regularny, to koncentracja zabudowy w widoczny sposób zaznacza się w obrębie wsi Pruszcz, Łowin, Łowinek i Serock oraz wzdłuż drogi łączącej te miejscowości. W przypadku Pruszcza i Serocka wyraźnie zaznacza się przewaga zabudowy mieszkaniowej, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie mieszkańców. Te dwie miejscowości zamieszkuje około 41% ludności całej gminy. W znajdujących się między nimi wsiach Łowin i Łowinek dominuje natomiast zabudowa o dominującej funkcji produkcji, usług i gospodarczej dla rolnictwa.

Biorąc pod uwagę pozostałe miejscowości, wartość liczby mieszkańców na poziomie 200 osób jest wielkością graniczną, powyżej której miejscowości nabierają cech demograficznych ułatwiających rozwój. Powyżej tej wartości mają one szansę na rozwój demograficzny, uzasadnione staje się lokowanie pojedynczych usług, a także poprawie ulegają wartości wskaźników uzasadniających inwestycje infrastrukturalne. Miejscowości powyżej 200 mieszkańców można więc uznać za rozwojowe. Na terenie gminy są to miejscowości: Bagniewko, Brzeźno, Gołuszyce, Luskowo, Łaszewo, Łowin, Łowinek, Mirowice, Niewieścín, Parlin, Pruszcz, Serock, Topolno, Wałdowo. Na granicy 200 osób znajdują się Luskówko i Zbrachlin.

Biorąc pod uwagę całkowitą liczbę 26 miejscowości oraz ich regularne rozmieszczenie należy uznać, że sieć osadnicza jest dobrze rozwinięta. Świadczy o tym także średnia odległość między tymi miejscowościami wynosząca 2,3 km oraz fakt, że tylko 6 z tych miejscowości nie ma statusu sołectwa.

Mimo, iż kilka innych gmin powiatu świeckiego posiada w obrębie swoich granic podobną lub nawet większą liczbę miejscowości (Jeżewo - 27, Osie - 31, Świecie - 29, Warlubie - 39) to wszystkie poza Świeciem ustępują gminie Pruszcz pod względem liczby mieszkańców, co świadczyć może o bardziej nieregularnym ich rozmieszczeniu.

Dominującą pozycję w hierarchii sieci osadniczej miejscowości determinują oprócz korzystnej lokalizacji także funkcje usług m.in. publicznych i administracyjnych. Do podstawowych jednostek organizacyjnych szczebla gminnego zaliczyć należy:

- Szkoła Podstawowa w Pruszczu,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Niewieścinie,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Łowinku,
- Szkoła Podstawowa w Serocku,
- Przedszkole Samorządowe w Pruszczu,
- Przedszkole Samorządowe „Niezapominajka” w Serocku,
- Uśmiech Dziecka Punkt Przedszkolny przy szkole w Zbrachlinie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu.

4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu

Aktualne zagospodarowanie terenu gminy Pruszcz jest wynikiem oddziaływań czynników środowiskowych, społecznych, gospodarczych oraz kulturowych. Podział terenów gminy obejmuje dwie zasadnicze jednostki:

- jednostkę wysoczyzny morenowej, gdzie najlepiej rozwinięta została sieć osadnicza. Zajmuje ona zdecydowaną większość powierzchni gminy;
- jednostkę, w skład której wchodzi strefa zboczowa wraz z dnem doliny Wisły;

Główne jednostki podzielić można na podjednostki niższego rzędu, które pomimo różnic posiadają wiele cech wspólnych. Kierunki dalszego zagospodarowania gminy Pruszcz wyznaczone zostały na podstawie głównych jednostek funkcjonalno-przestrzennych.

Najbardziej istotne elementy sieci osadniczej znajdują się w obrębie jednostki wysoczyznowej w centralnej i północno-zachodniej części gminy. Mimo to można uznać, że sieć osadnicza gminy jest dość równomiernie rozłożona. Największe miejscowości położone są przy podstawowych ciągach komunikacyjnych przechodzących przez teren gminy. Dzięki temu charakteryzują się dobrą dostępnością i obsługą komunikacyjną. Miejscowość Pruszcz pełni rolę podstawowej jednostki osadniczej, realizującej główne funkcje przestrzenne takie jak mieszkalnictwo, usługi, oświata, zakłady pracy itd. Podobną rolę, lecz w mniejszym stopniu, pełni miejscowość Serock.

Położenie w sąsiedztwie podstawowych jednostek osadniczych miało także wpływ na rozwój wsi Łowin, Łowinek czy Mirowice. W nich szczególnie rozwinęła się zabudowa gospodarcza powiązana z rolnictwem. Do tej pory rozwój sieci osadniczej w gminie warunkowany był głównie korzystnymi warunkami do prowadzenia gospodarki rolnej oraz lokalizacją głównych linii komunikacyjnych. Wybitnie rolniczy charakter gminy pozwolił jednak również na rozwój w zakresie usług, handlu i przetwórstwa.

Południowo-wschodnia część gminy, w której zlokalizowana jest wcześniej wymieniona jednostka funkcjonalno-przestrzenna obejmująca tereny zboczowe i doliny Wisły, charakteryzuje się mniejszą koncentracją zabudowy oraz liczbą mieszkańców. Jest to jednak obszar o najlepszych walorach środowiska przyrodniczego. Bardzo duża jego część wchodzi w skład Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego. Jest to obszar o możliwym potencjalnym rozwoju funkcji turystycznej. Przepuszczenie dużego wpływu na zmiany w sieci osadniczej gminy może mieć budowa drogi ekspresowej S5. Planowany zjazd w Zbrachlinie sprawi, że lokalizacja ta stanie się atrakcyjnym miejscem zamieszkania lub inwestowania. Podobny wpływ na rozwój miejscowości Pruszcz miała przechodząca przez tę miejscowość linia kolejowa znaczenia państwowego nr 131.

Przeznaczenie poszczególnych terenów w gminie oraz ich zagospodarowanie określone jest poprzez obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Większość planów obejmuje małe obszary często odwołujące się do pojedynczych inwestycji. W związku z tym zabudowa była realizowana przede wszystkim na podstawie decyzji lokalizacji celu publicznego i ustalenia warunków zabudowy. Utrudniało to zachowanie ładu przestrzennego i kontrolę nad planowanym rozwojem sieci osadniczej. Dwa wielkopowierzchniowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego nr V/30/2011 z dnia 4 lutego 2011 r. oraz nr LV/338/2014 z dnia 24 października 2014 r. częściowo wyznaczyły kierunki rozwoju dla dużych obszarów, jednak ich głównym celem było dostosowanie odpowiednich terenów pod kątem inwestycji związanej z elektroenergetyką wiatrową, a dodatkowo pod zabudowę mieszkaniową i usługi.

5. STAN ŚRODOWISKA, W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

1. Budowa geologiczna

Obszar gminy Pruszcz w zdecydowanej większości położony jest na Wysoczyźnie Świeckiej, a niewielka, wschodnia część w Dolinie Wisły (mezoregion Dolina Fordońska). Układ taki odzwierciedla budowa geologiczna, zwłaszcza skład utworów powierzchniowych. Dominują tam gliny zwałowe i ich zwietrzeliny, zdeponowane podczas zlodowacenia północnopolskiego. Przy granicy obrębów ewidencyjnych Wałdowo, Zbrachlin, Zawada oraz Niewieścina występuje płat osadów fluwioglacjalnych, jakimi są piaski i żwiry. Fragmenty szlaku sandrowego występują także przy zachodniej części gminy, w okolicach Serocka. Z kolei w obrębie zbocza doliny Wisły występują piaski i żwiry stożków napływowych, czyli utwory zdeponowane w formie wtórnej, stanowiące materiał allochtoniczny. W pobliżu Wisły, w dnie doliny występują drobne utwory piaszczyste i żwiry, mady rzeczne i namuły den dolinnych, a lokalnie również torfy.

Ponadto w okolicach Zawady i Serocka występuje ciąg niewielkich zagłębień terenowych, w których stwierdzono obecność namulów torfiastych i piaszczystych, a także lokalnie torfów i gytii. Namuły wypełniają również mniejsze dolinki rzeczne w okolicach Parlina i Małociechowa.

W obrębie zbocza doliny Wisły odsłaniają się piaski wodnolodowcowe, wyraźnie widoczne w profilu, podścielone iłami i mułkami zastoiskowymi. Te z kolei zalegają na glinach zwałowych, zdeponowanych bezpośrednio na utworach miocenu – iłach z przewarstwieniami mułków oraz piaskach kwarcowych z przewarstwieniami mułków. U wylotu niewielkich dolinek i rozcięć erozyjnych zaznacza się obecność piasków ze żwirami, tworzących stożki napływowe. W samej dolinie powszechnie występują piaski i żwiry rzeczne terasy zalewowej oraz mady o miąższości około 10 m.

Budowa geologiczna okolic Serocka w zachodniej części gminy wskazuje, iż utwory czwartorzędowe tworzą około 80 m warstwę naprzemiennie zdeponowanych utworów glacialnych i glaciofluwialnych. Gliny zwałowe stadiału górnego zalegają na glinach i piaskach ze żwirami stadiału środkowego, poniżej których zaznaczają się osady interstadiału. Głębiej w profilu występują piaski i gliny zlodowacenia Warty, zdeponowane na utworach paleogenu i neogenu, które osiągają wspólnie miąższość około 50-60 m. Są to głównie mioceńskie mułki z pokładami węgla brunatnego oraz piaski kwarcowe formacji adamowskiej. Oligocen reprezentują piaski glaukonitowe z przewarstwieniami mułków i iłów formacji mosińskiej górnej oraz czempińskiej. Jest to budowa geologiczna odpowiadająca większej, wysoczyznowej części gminy.

Starszymi utworami w tym rejonie, występującymi poniżej osadów kenozoiku są margle i iłowce kredy górnej oraz piaskowce i mułowce jury i triasu. Utwory mezozoiczne występują na znacznych głębokościach, poniżej 110-120 m p.p.t. W wyniku wierceń rozpoznano także utwory permu i dewonu, a spąg profilu sięgał iłowców, mułowców i piaskowców ordowiku.

Budowa geologiczna determinuje występowanie naturalnych złóż surowców pospolitych. Obecnie rozpoznanymi złożami piasków w granicach gminy Pruszcz są: złoża Małociechowo oraz Suponin-Cieleszyn I (część złoża Suponin-Cieleszyn położona jest również w sąsiedniej gminie Dobrcz).

Pod względem geologiczno-inżynierskim tereny gminy podzielić należy na 2 charakterystyczne typy budowy geologicznej:

- **wysoczyzna morenowa**, gdzie występują dogodne warunki dla rozwoju zabudowy, ponieważ gliny, piaski i żwiry tych terenów stanowią zwarte i twardeplastyczne spoiwo, co ogranicza w znacznym stopniu zjawiska geodynamiczne, poziom wód gruntowych na tych terenach zalega około 3 m p.p.t.;

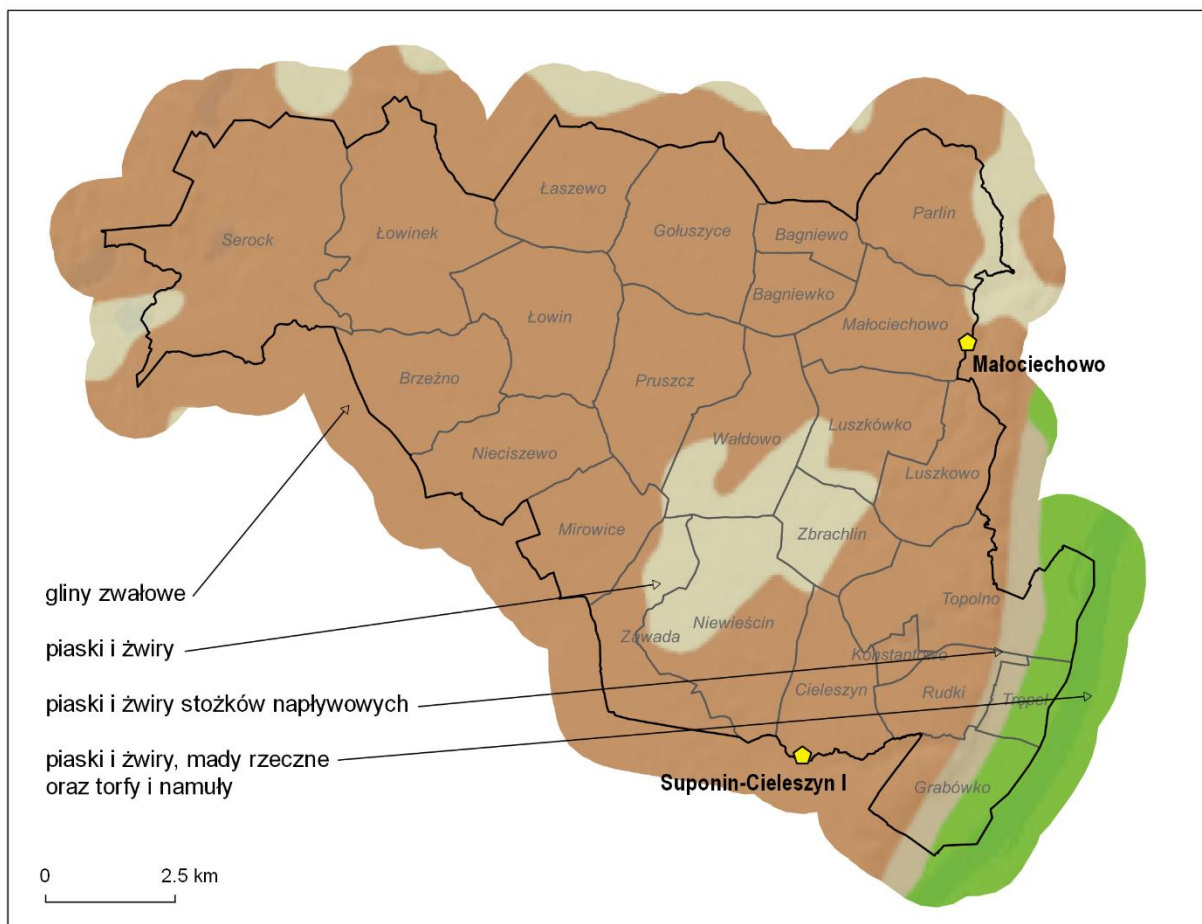
- **dolina Wisły**, zbudowana głównie z utworów luźnych i miękkoplastycznych o zwierciadle wód podpowierzchniowych zalegających często płytko pod powierzchnią terenu (często poniżej 1 m p.p.t.) - obszary te nie nadają się do zainwestowania z powodu:

- konieczności wymiany gruntów nośnych,
- naruszania stosunków wodnych, często w obszarach wrażliwych dla środowiska,
- konieczności stosowania rozmaitych kosztownych form fundamentowania budowli,
- naruszenia bogatych centrów bioróżnorodności środowisk wilgotnych.

Należy jednocześnie wskazać, iż w obrębie gminy Pruszcz warunki geotechniczne są zdecydowanie korzystne. Rozległa wysoczyzna morenowa prezentuje sprzyjające uwarunkowania dla potencjalnych inwestycji, a obniżenie dolinne stanowi jedynie niewielki pas, równoległy do koryta Wisły.

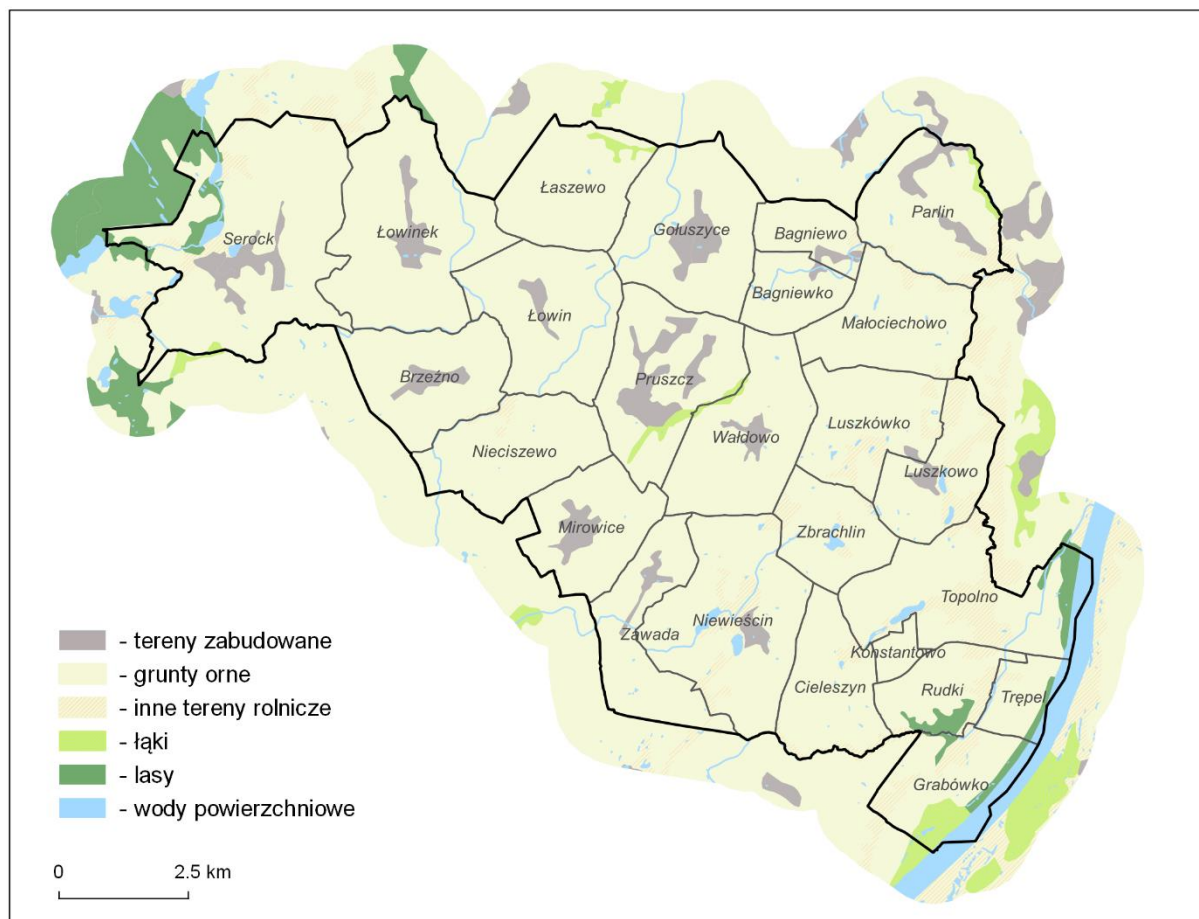
Pokrywa glebowa, jak i użytkowanie terenu, są pochodnymi wielu procesów i uwarunkowań środowiska przyrodniczego danego obszaru, m. in. budowy geologicznej. W granicach gminy Pruszcz dominują tereny wysoczyznowe, z reguły o glebach znacznej żyzności, natomiast na wschodzie rozpościera się dolina Wisły z terenami zalewowymi i raczej lżejszymi utworami powierzchniowymi. Na zachodzie i w centrum występują jedynie płyty terenów piaszczystych, fragmenty bardziej porowatych szlaków sandrowych.

W obrębie wysoczyzny wykształciły się przeważnie gleby płowe na glinach zwałowych w procesie lessiważu. Gleby te dominują pod względem zajmowanej powierzchni w gminie. Dzięki dużej zawartości minerałów ilastych charakteryzują się znaczną żyznością. Glebom płowym często towarzyszą gleby deluwialne, jako wynik przekształceń pierwotnie wykształconych gleb na terenach nachylonych, które pod wpływem procesów stokowych zmieniają budowę profilu glebowego. Najwięcej gleb tego typu występuje w obrębie strefy zboczowej doliny Wisły, a także na zboczach mniejszych dolinek. Gleby deluwialne przybierają postać akcesorycznych względem gleb płowych na wysoczyźnie. Na płatach sandrowych wykształciły się gleby rdzawe. W dnie doliny Wisły występują głównie mady, ukształtowane w obrębie równiny zalewowej, będące wynikiem akumulacji наносów rzecznych. W rejonie występowania mad spotykane są także arenosole, czyli słabo ukształtowane gleby piaszczyste, powstałe w wyniku oddziaływania denudacji antropogenicznej – ogławiania innych typów gleb, np. rdzawych. W dnie mniejszych dolin rzecznych czy rynien subglacialnych wykształciły się gleby glejowe i organiczne, przy wysokim udziale wód gruntowych i jednocześnie ograniczonym dopływie tlenu. Tereny z glebami organicznymi występują również w dolinie Wisły.



Ryc. 9. Utwory powierzchniowe obszaru gminy Pruszcz i okolic ze wskazaniem złóż kruszyw naturalnych (źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych; Państwowy Rejestr Granic)

Poszczególne typy gleb, a także ukształtowanie terenu, wpłynęły na obecne użytkowanie terenu. Na glebach płowych i rdzawych występują tereny rolnicze, które zdecydowanie dominują pod względem powierzchni w gminie Pruszcz. Terenów leśnych jest niewiele, największe, zwarte połacie lasów występują na zachodzie w pobliżu jezior, a także na wschodzie w obrębie zbocza doliny. W dnie doliny, obok użytków rolnych, występują również łąki. W obrębie całej gminy rozmieszczone są tereny zabudowane, tworzące sieć osadniczą.



Ryc. 10. Użytkowanie terenu w gminie Pruszcz źródło: Corine Land Cover, Państwowy Rejestr Granic)

Gmina Pruszcz posiada znaczny potencjał rolniczy, co wynika nie tylko z faktu, iż w strukturze powierzchniowej gruntów dominują tereny upraw, ale także z dużego udziału gruntów bardzo dobrych i dobrych (klas II i III). Pod względem powierzchni gruntów wysokich klas bonitacyjnych w gminie dominują użytki klasy RIIb, czyli gleby orne średnio dobre. Kolejną, najbardziej liczną klasę stanowią użytki RIIIa – gleby orne dobre. Rozmieszczone są na terenie całej gminy i występują we wszystkich obrębach ewidencyjnych, przy czym najmniejszy areał zajmują w obrębach Zawada, Łaszewo i Gołuszyce, a największy w obrębach Serock, Łowinek i Brzeźno. Gleby orne bardzo dobre (RII) i najlepsze (RI) występują głównie na wschodzie gminy, w obrębie mad równiny zalewowej. Największy ich udział zaznacza się w obrębie Trępel. Występują też w okolicach Topolna, Niewieścina i Brzeźna.

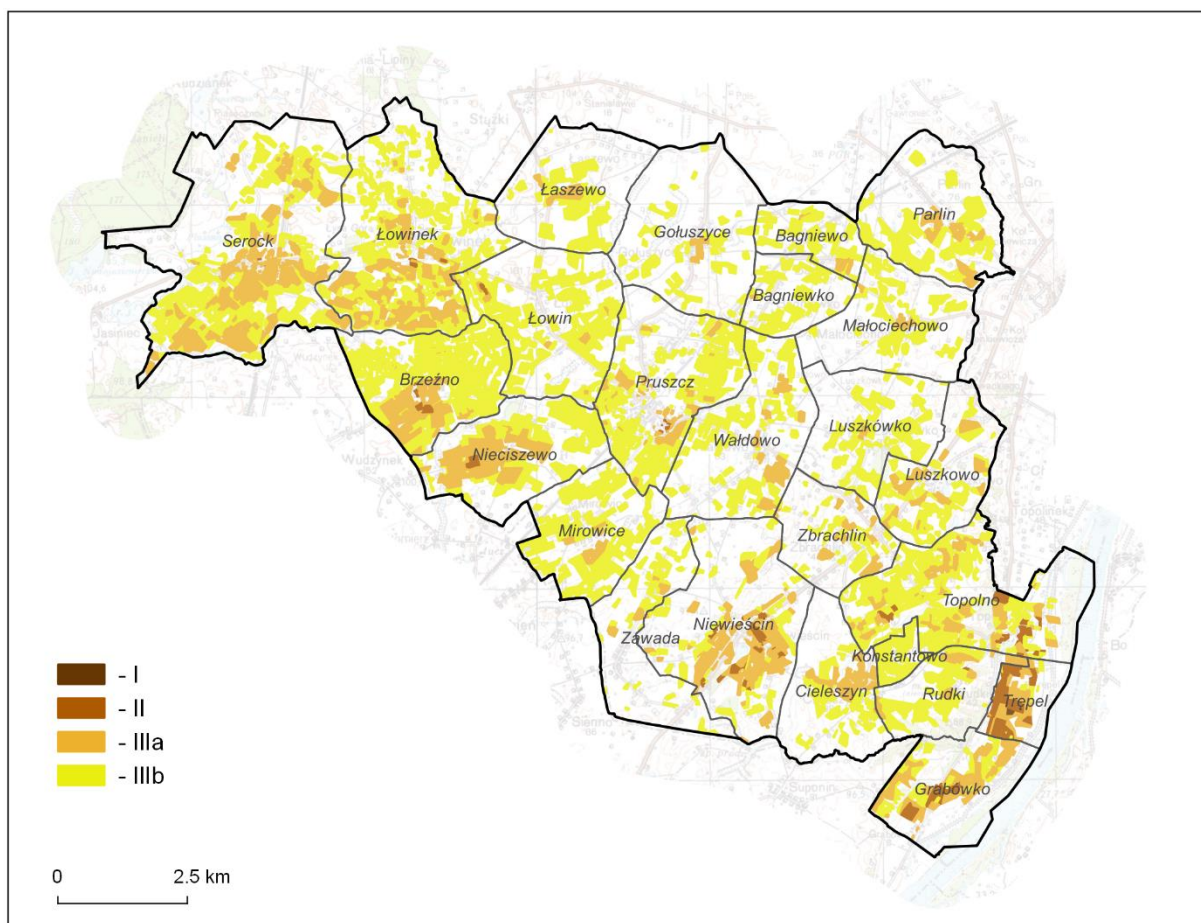
Tabela 5. Struktura klas bonitacyjnych gruntów rolnych w gminie Pruszcz

| Klasa | Powierzchnia | |
|-------|----------------|-------|
| | m ² | % |
| I | 2,5 | 0,02 |
| II | 81,4 | 0,70 |
| IIIa | 1298,6 | 11,21 |
| IIIb | 3402,0 | 29,37 |
| IVa | 4654,1 | 40,17 |

| | | |
|-------------|----------------|---------------|
| IVb | 1493,7 | 12,89 |
| V | 629,0 | 5,43 |
| VI | 23,6 | 0,20 |
| suma | 11584,8 | 100,00 |

Źródło: opracowano na podstawie EGIB

Grunty orne o najlepszych uwarunkowaniach rozwoju rolnictwa stanowią około 41% ogólnej powierzchni gruntów rolnych w gminie. Tereny o gorszych predyspozycjach, zaliczane do klas IVa, IVb, a zwłaszcza V i VI, stanowią wspólnie blisko 59% ogólnego areалу gruntów rolnych. Największą powierzchnię spośród wszystkich użytków w gminie zajmują gleby klasy RIVa (średniej jakości), a niewiele mniej RIIIb. Najmniej jest gleb ornych najlepszych – zaledwie 0,02% ogólnej powierzchni gruntów rolnych. Biorąc pod uwagę, że znaczną część powierzchni wszystkich gleb rolniczych stanowią gleby najwyższych klas, a gleby klasy IV (średnie) w sumie około połowy, niewiele pozostaje terenów z glebami słabszymi i najslabszymi – zaledwie niecałe 6%. Widać zatem, jak dużym arealem gleb o korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa dysponuje gmina.

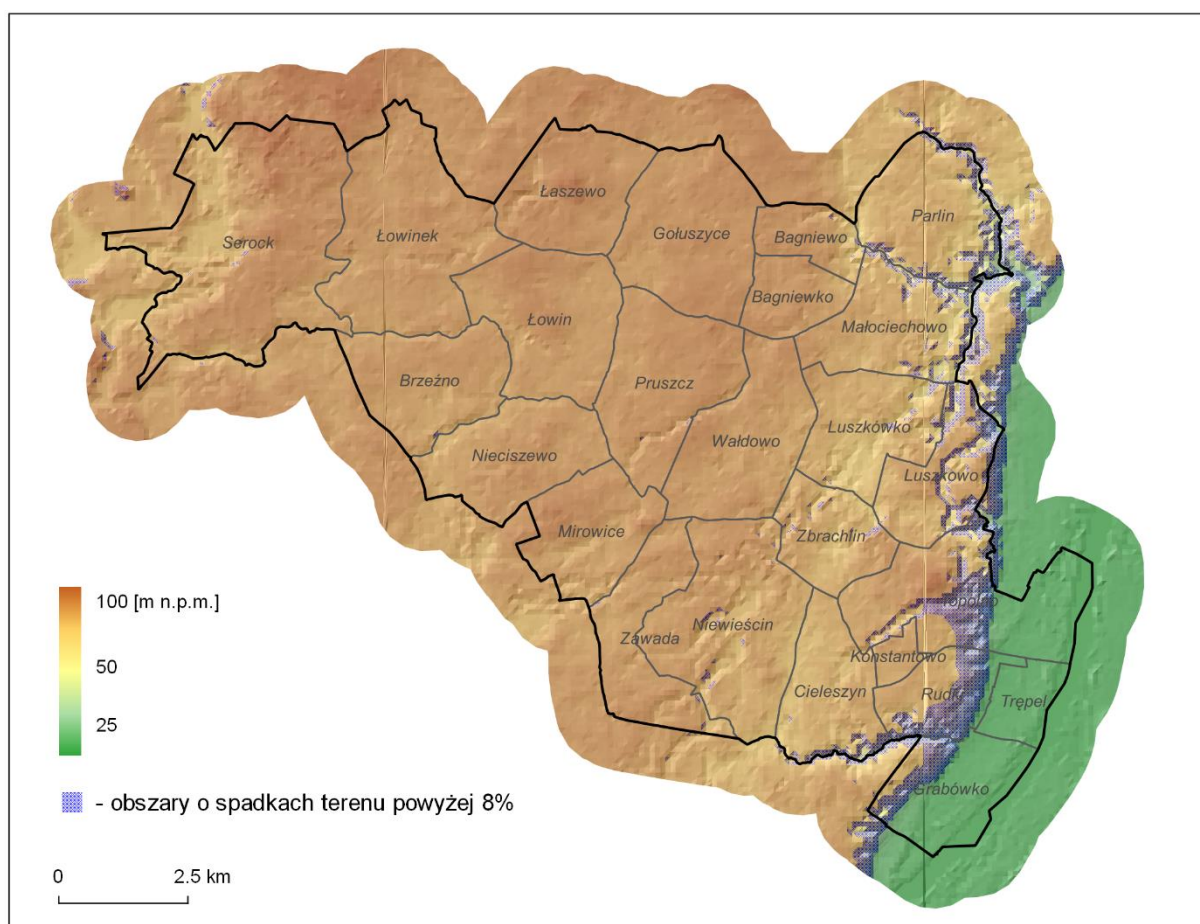


Ryc. 11. Struktura klas bonitacyjnych gleb o najlepszych predyspozycjach rozwoju rolnictwa w gminie Pruszcz (źródło: Ewidencja Gruntów i Budynków, Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy)

2. Rzeźba terenu

Pod względem geomorfologicznym gminę podzielić można na dwie zasadnicze części – na zachodzie i w centrum wysoczyznę morenową, a na wschodzie dolinę Wisły.

Zdecydowanie mniejsze urozmaicenie pod względem morfometrycznym wykazuje wysoczyzna morenowa, która osiąga na ogół od 90-95 m n.p.m. do 100 i więcej m n.p.m. Dominuje tam wysoczyzna morenowa płaska, choć w północno-zachodniej części wskazać można także fragmenty wysoczyzny falistej, gdzie deniwelacje przekraczają 5 m. W obrębie tej formy wykazano również obecność moreny martwego lodu (na południe od Łaszewa), moreny czołowej akumulacyjnej (na północny zachód od Łowinka), a także pagórków kemowych. W obrębie tych form występują tereny o najwyższej wysokości bezwzględnej w granicach gminy, dochodzącej do około 105 m n.p.m. Występują tam również mniejsze formy wklęsłe, na ogół o wąskim i wydłużonym kształcie, związane z działalnością erozyjną wód płynących. Dolinki takie występują m.in. na zachodzie gminy, w okolicach Serocka, zajęte są przez Jeziora Pluszno i Szukaj oraz rzekę Kręgiel czy Kotomierzycę i Strugę Graniczną w centrum gminy. Wysokość bezwzględna zmniejsza się tam do około 85-90 m n.p.m.



Ryc. 12. Analiza hipsometryczna gminy Pruszcz (dane CODGiK)

Większe różnice wysokości występują w obrębie zbocza doliny Wisły, gdzie teren obniża się od 80-90 m n.p.m. przy górnym załomie do 30 m n.p.m. przy załomie dolnym. Są to tereny o największych wartościach nachylenia terenu (głównie spadki powyżej 8%). W związku z tym są to rejony predysponowane do uruchomienia ruchów masowych, które ostatnio jednak nie miały miejsca. Na podstawie danych Systemu Ochrony Przeciwosuwiskowej można stwierdzić, iż w granicach

gminy Pruszcz nie występują osuwiska. Tereny o spadkach powyżej 8% skupiają się głównie we wspomnianej, wschodniej części gminy. Nie występują praktycznie w centrum i na zachodzie, poza niewielkimi wyjątkami w okolicach jezior i rzek. Tamtejsze doliny są jednak niewielkie i posiadają łagodnie nachylone zbocza.

W obrębie doliny Wisły, wskazać można podstawowe formy, takie jak równina zalewowa i terasy rzeczne. Wysokość bezwzględna wynosi tam około 23-36 m n.p.m. i jest najniższa w granicach całej gminy. Równoległe do koryta Wisły poprowadzony został wał przeciwpowodziowy, którego korona sięga do około 31-32 m n.p.m. W obrębie zbocza doliny występują mniejsze formy, takie jak dolinki erozyjno-denudacyjne, powstałe w wyniku erozji stałych cieków i denudacji. U wylotu większych form ukształtowały się stożki napływowe, jako efekt akumulacji piasków i żwirów.

Rzeźba terenu na analizowanym obszarze nie uległa znaczącym zmianom w czasach współczesnych i jest dobrze zachowana. Najbardziej aktywne morfologicznie tereny występują wzdłuż doliny Wisły. Ostateczny wygląd morfologiczny gminy ukształtowany został w czwartorzędzie.

3. Wody powierzchniowe i podziemne

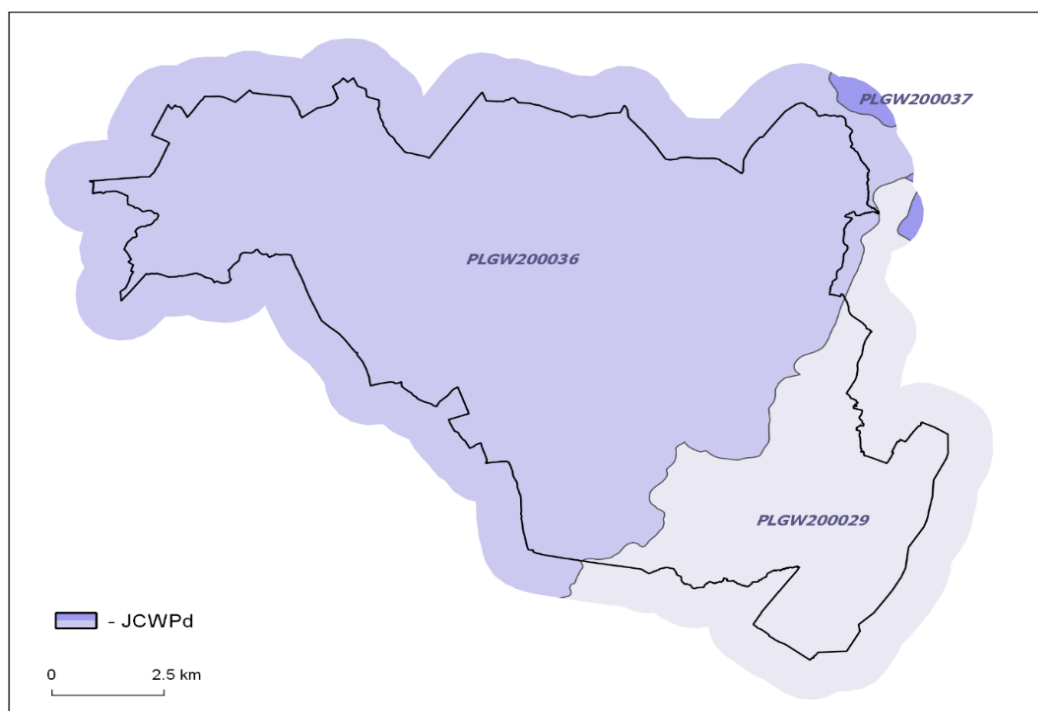
Budowa geologiczna warunkuje występowanie dwóch głównych obszarów o odmiennych warunkach występowania wód podziemnych: wysoczyzny morenowej i dolin rzecznych. Na terenach wysoczyznowych wody gruntowe mają charakter napięty lub swobodny. Wyróżnić można tutaj dwa poziomy wodonośne:

- pierwszy poziom występuje na zróżnicowanych głębokościach, co uwarunkowane jest konfiguracją warstw piaszczystych między pokładami glin. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wód podziemnych wynosi średnio około 3-5 m p.p.t. Poziom ten osiąga niewielką miąższość oraz małą wydajność – poniżej 2 m³/h. Wykorzystywany jest jedynie na potrzeby indywidualnych użytkowników;
- drugi, główny poziom wodonośny występuje na głębokości około 10-15 m. Zwierciadło wód jest napięte, poziom posiada dobrą izolację od powierzchni terenu i jest wykorzystywany przez większość studni z obszaru gminy, które służą zaopatrzeniu ludności w wodę.

Warunki hydrogeologiczne zmieniają się w obrębie zbocza doliny, gdzie warstwy wodonośne ulegają przecięciu, w związku z czym następuje wypływ wód. W obrębie tej strefy często spotykane są wycieki i wysięki wód gruntowych. Znajduje się tam m.in. Źródło św. Rocha o statusie pomnika przyrody.

W dolinach rzecznych poziom wód gruntowych występuje na mniejszych głębokościach, aniżeli poziom wysoczyznowy. Dochodzi maksymalnie do 2-2,5 m p.p.t. i mniej w miarę zbliżania do cieków, a okresowo ma miejsce również stagnacja wód na powierzchni terenu. Zjawisko takie występuje szczególnie w okresach roztopów i wzmożonych deszczy, kiedy grunt jest przesycony wodą.

Gmina podzielona jest między dwie jednolite części wód podziemnych – JCWPd nr 36 (PLGW200036) oraz JCWPd nr 29 (PLGW200029). Na obszarze gminy Pruszcz nie występują główne zbiorniki wód podziemnych.



Ryc. 13. Gmina Pruszcz na tle podziału Polski na 172 JCWPd (źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Rejestr Granic)

Sieć hydrograficzna gminy Pruszcz nie należy do szczególnie rozbudowanych. Wskazać można tutaj kilka cieków odpływających na wschód do Wisły, leżących w jej zlewni bezpośredniej lub o przebiegu NE-SW w zlewni bezpośredniej Brdy. W ten sposób udział zlewni tych rzek układa się równo – mniej więcej po połowie powierzchni gminy. Ponadto jako powierzchniowe obiekty wodne wskazać należy jeziora oraz sieć melioracji.

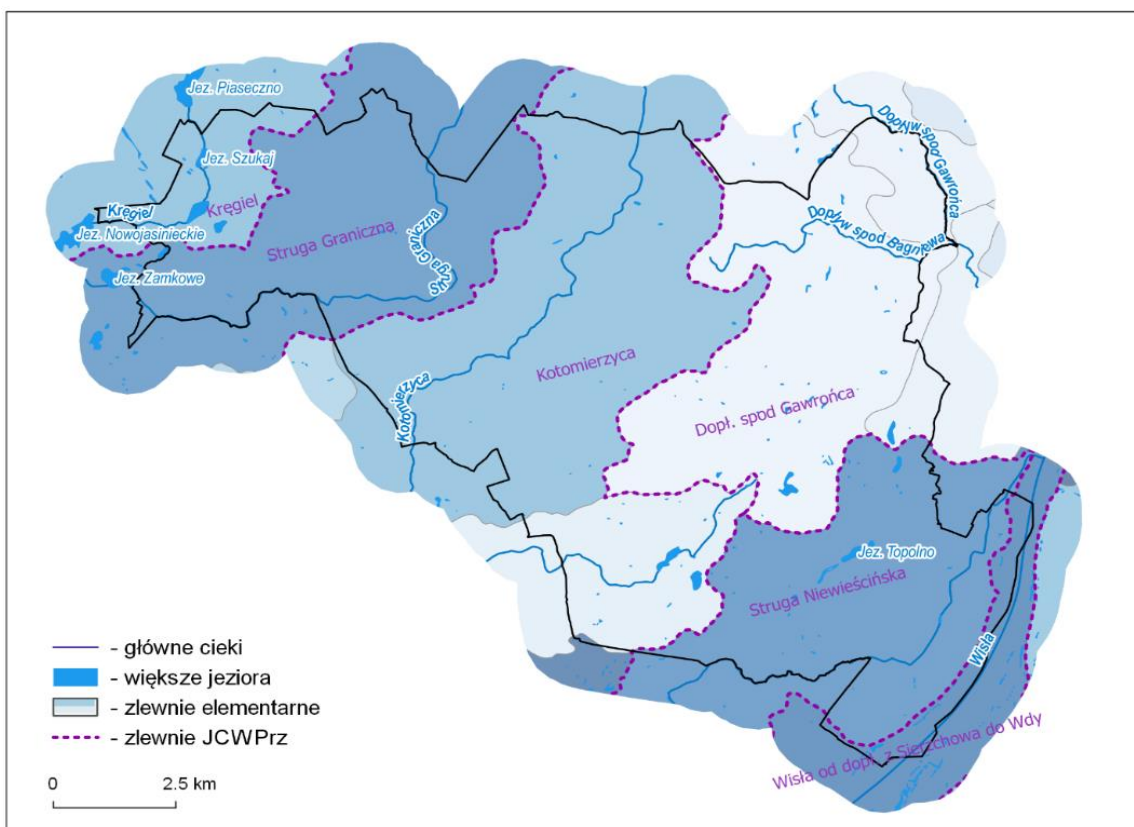
Obszar gminy Pruszcz podzielony został między sześć jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych. Są to główne ciek występujące w gminie. Wszystkie wymienione rzeki, poza Wisłą, są niewielkimi ciekami o znacznej przewadze zasilania gruntowego nad powierzchniowym. Rzeki wykazują niewielkie wahania przepływów dobowych, poza Wisłą, którą charakteryzuje zmienność stanów wody. W granicach gminy zawiera się odcinek Wisły o długości około 7 km.

W granicach gminy występują obszary zmeliorowane, w których poprowadzono rowy i kanały odwadniające dla zapewnienia odpowiedniego stanu wód podziemnych i powierzchniowych. Największa gęstość urządzeń tego typu znajduje się w centralnej i wschodniej części gminy. Rowy melioracyjne połączone są z większymi, naturalnymi ciekami, do których prowadzą wodę.

Tabela 6. Wykaz JCWPrz występujących na obszarze gminy Pruszcz

| Lp. | Kod JCWP | Nazwa | Status JCWP |
|-----|------------------|--------------------------------------|---------------------|
| 1 | RW200025292912 | Kręgiel | naturalna część wód |
| 2 | RW200017292914 | Struga Graniczna | naturalna część wód |
| 3 | RW20001729295929 | Kotomierzycza | naturalna część wód |
| 4 | RW20001729369 | Dopływ spod Gawrońca | naturalna część wód |
| 5 | RW2000172934 | Struga Niewieścińska | naturalna część wód |
| 6 | RW2000212939 | Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy | sztuczna część wód |

Źródło: na podstawie danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

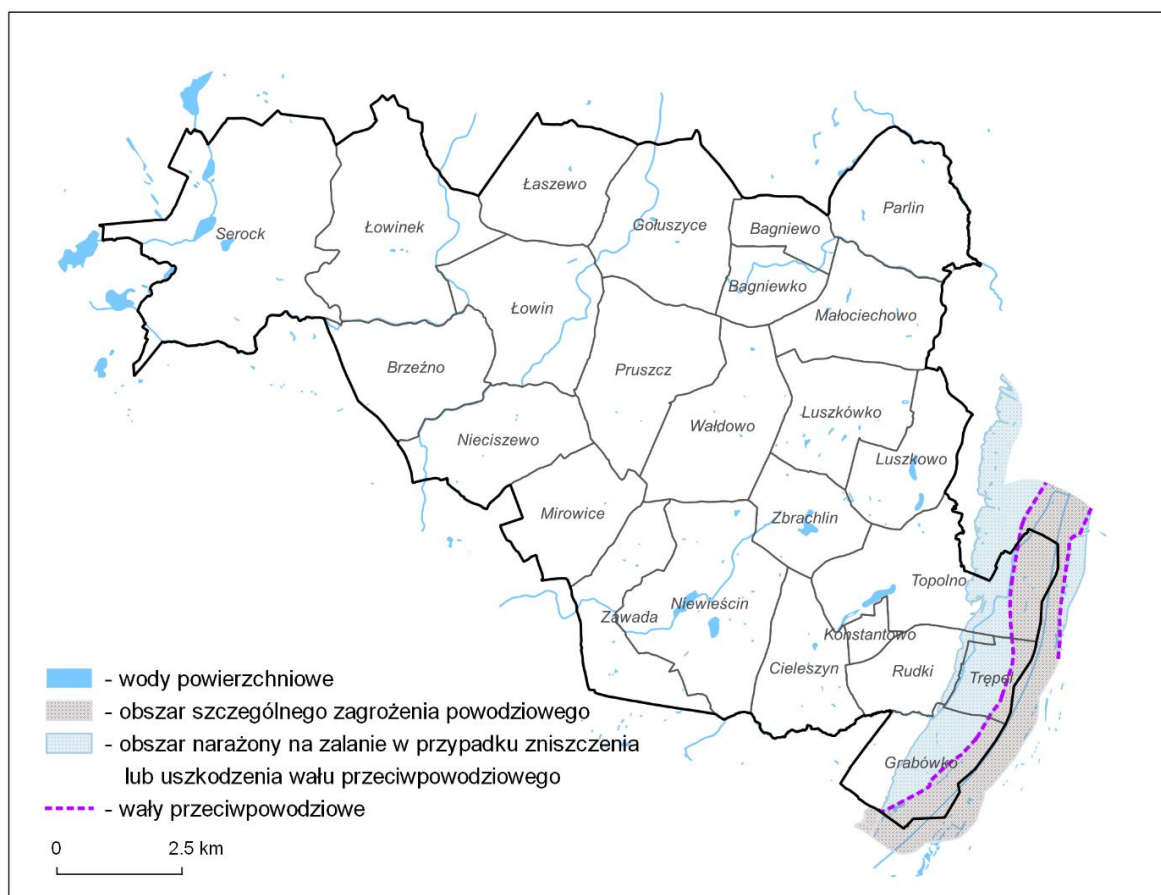


Ryc. 14. Stosunki wodne gminy Pruszcz (źródło: dane Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, Państwowy Rejestr Granic)

Jezióra na terenie gminy występują głównie na jej zachodnim i wschodnim skraju, dla centrum charakterystyczny jest niemal brak wód powierzchniowych stojących. Większe jeziora na zachodzie, w okolicach Serocka to J. Szukaj, J. Pluszno, przez które przepływa rzeka Krępiel oraz J. Księżę. Zajmują one powierzchnię 4,5-11 ha. Na wschodzie z kolei na uwagę zasługuje J. Topolno, a także zbiornik w Niewieścińcu. W okolicy występują też mniejsze jeziora bez nazwy, niewielkie obiekty bezodpływowe o nieznacznych głębokościach, których lustro wody uzależnione jest od warunków atmosferycznych.

W granicach gminy nie wydzielono jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych.

Zgodnie z danymi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, na terenie gminy Pruszcz występują tereny szczególnego zagrożenia powodzią (o prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi $Q=10\%$). Są to tereny w międzywalu Wisły, zagrożone podtopieniami. Ponadto, wyznaczono obszar narażony na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego. Zajmuje on tereny położone za wałem przeciwpowodziowym, sięgające do zbocza Wisły. Pozostałe tereny w granicach gminy wolne są od tego typu zagrożeń.



Ryc. 15. Zagrożenie powodziowe w obrębie gminy Pruszcz (źródło: dane Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Państwowy Rejestr Granic)

4. Warunki klimatyczne

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski, opracowaną przez A. Wosia (1999), tereny gminy Pruszcz znajdują się na skraju regionu IX – Chełmińsko-Toruńskiego. Klimat tego regionu charakteryzuje się występowaniem nieco większej częstotliwości występowania dni z pogodą bardzo ciepłą z dużym zachmurzeniem, w stosunku do regionów sąsiednich. Częstym zjawiskiem są także dni przymrozkowe bardzo chłodne z dużym zachmurzeniem, bez opadów.

Średnia roczna temperatura powietrza w gminie Pruszcz waha się między 7,5-8,5°C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,4°C, a najchłodniejszym styczeń ze średnią temperaturą -1,7°C. Dni z przymrozkiem jest w roku około 106-120, natomiast dni gorących z temperaturą przekraczającą lub równą 25°C jest w roku około 32. Dni pogodnych jest w roku około 25, a pochmurnych około 140. Średnie ciśnienie kształtuje się w granicach 1000-1010 hPa. Okres wegetacji trwa od 210 do 215 dni. Roczna wielkość opadów kształtuje się powyżej 550 mm. Przeważającym kierunkiem wiatru jest zachodni 18,4% i południowo-zachodni 16,2%.

Warunki klimatyczne gminy Pruszcz kształtowane są przez masy powietrza napływające z Atlantyku oraz z głębi Eurazji. Dochodzi do zetknięcia mas oceanicznych i kontynentalnych, które posiadają odmienne, charakterystyczne cechy, przez co klimat określić należy jako zmienny i przejściowy.

Biorąc pod uwagę skłonność do zmian ogólnych warunków klimatycznych, istotne znaczenie dla warunków zagospodarowania terenu ma rodzaj lokalnego topoklimatu, który jest pochodną najważniejszych części składowych środowiska, takich jak: morfologia terenu, która decyduje o jego

ekspozycji, rodzaj pokrycia terenu, obecność wód powierzchniowych, rodzaj gruntów budujących podłoże budowlane oraz głębokość zalegania wód gruntowych, które wspólnie wpływają na poziom wilgotności. Dla gminy Pruszcz wskazać można następujące obszary o odmiennych uwarunkowaniach topoklimatycznych:

- **rejon wysoczyzn** – topoklimat terenów płaskich i falistych, otwartych – występują czynniki korzystne dla budownictwa mieszkaniowego ze względu na dobre warunki termiczne i wilgotnościowe oraz możliwość przewietrzania, nie zaleca się wysokiej roślinności, aby nie hamować mas powietrza, zalecana roślinność niska pozwoli na ochronę przed dużymi prędkościami wiatru w strefie – dominujący topoklimat w gminie;
- **doliny rzeczne** – stanowią obniżenia terenowe, które wydatnie modyfikują warunki przepływu powietrza. Napływające nad doliny powietrze napotyka mniejszy opór podłoża w stosunku do terenów wysoczyznowych (mniejszy współczynnik szorstkości podłoża). Szczególnie dolina Wisły stanowi dogodną drogę do napływania i stagnowania najchłodniejszych mas powietrza oraz przemieszczania się mas z prędkościami większymi niż na terenach zainwestowanych. Kontakt powietrza z wodą powoduje częstsze tworzenie się mgieł i inwersji termicznych;
- **obszary o zwartej zabudowie mieszkaniowej** – ten typ topoklimatu charakteryzuje się warunkami, które wykazują znaczne amplitudy temperatury powietrza oraz wilgotności, zmniejszoną wentylację oraz zwiększone zanieczyszczenie powietrza (tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki oraz pyły), ważne jest dla tych obszarów utrzymanie układu zieleni i kierunkowanie nowej zabudowy w sposób sprzyjający przewietrzaniu;
- **rejony zalesione, zadrzewione** – topoklimat tych regionów charakteryzuje się obniżoną amplitudą temperatur powietrza, złagodzeniem stanów pogodowych, zwiększoną wilgotnością, zwiększonym parowaniem oraz znacznie niższymi wartościami prędkości wiatru, bogata szata roślinna wpływa korzystnie na jakość powietrza (zwiększa się jedynie ilość alergenów).

5. Szata roślinna i świat zwierzęcy

Flora gminy Pruszcz nie wykazuje znacznego zróżnicowania. Większość obszaru zajmują tereny rolne, a lesistość w gminie jest niewielka i wynosi niespełna 3%. Największe bogactwo biologiczne prezentuje dolina Wisły, a także inne, mniejsze ekosystemy wodne.

Lasy w gminie występują jedynie na zachodzie i wschodzie. Na pozostałych terenach praktycznie nie ma większych, zwartych kompleksów leśnych. Istniejące zasoby leśne związane są ze zboczem doliny Wisły, gdzie znajdują się lasy mieszane i lasy świeże. Tutaj również mają charakter fragmentaryczny, występują w dolinkach denudacyjnych i płatach na zboczu. Pod względem gatunkowym dominują sosny *Pinus* i dęby *Quercus*, którym towarzyszą buki *Fagus* i świerki *Picea*. Podszyt tworzą na ogół leszczyna *Corylus*, kalina *Viburnum*, jarzębina *Sorbus aucuparia* i kruszyna *Rhamnus frangula*.

Lasy w zachodniej części gminy znajdują się przy jej granicy, w pobliżu jezior Szukaj, Pluszno. Tworzą tam niewielkie kompleksy boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego i lasu świeżego. W drzewostanie dominują na ogół sosny *Pinus* i dęby *Quercus* z mniejszym udziałem brzozy *Betula*, buka *Fagus* i świerku *Pinus*. W dnie doliny Wisły, na terenach o wysokim poziomie wód gruntowych, występują lasy łąkowe i olsy. Zlokalizowane są także na wilgotnych siedliskach w pobliżu innych cieków i zbiorników wodnych. Takie zbiorowiska, bogate w roślinność hydrofilną, stanowią cenny element urozmaicający krajobraz i wzbogacający bioróżnorodność. W łąkach w dolinie Wisły dominują wierzby *Salix*, topole *Populus*, jesiony *Fraxinus*, w olsach olsza czarna *Alnus glutinosa*.

W pasie nadbrzeżnym Wisły, a także pozostałych rzek i jezior, rozwija się roślinność nadwodna, zbiorowiska szuwarowe, trzcinowiska. Występowanie takich zbiorowisk związane jest na ogół ze stałym dostępem do wody, jednak szuwar trzcinowy jest odporny na nowe warunki, np. przesuszenie.

W związku z tym radzi sobie stosunkowo długo w warunkach lądowych, co jest dobrze widoczne w przypadku jezior w stanie zaniku, w obrębie których nadal występują trzciniowiska.

Zbiorowiska roślinności łąkowej występują głównie na obszarach dolin rzecznych oraz terenach działalności prowadzonych przez człowieka (często wylesień i odwodnień), najważniejsza dla tych zbiorowisk jest poprawna gospodarka łąkowa, zapobiegająca inkluzjom gatunków inwazyjnych (m.in. pokrzywa zwyczajna *Urtica dioica*, ostróżka polna *Consolida regalis*). Największe areale łąk w obrębie gminy występują na wschodzie, w dolinie Wisły.

Obszarów stale podmokłych jest w gminie niewiele. Cenniejsze obiekty objęte zostały ochroną jako użytki ekologiczne. Są to bagna zlokalizowane w północno-zachodniej części gminy.

Na pozostałych terenach w gminie roślinność ogranicza się do upraw oraz gatunków związanych z działalnością człowieka, rozprzestrzeniającymi się w miarę pogłębiania antropopresji. Na polach uprawnych spotykane są gatunki segetalne, natomiast przy budynkach, na przydrożach czy nieużytkach gatunki ruderalne. Ponadto miejscom zamieszkanym przez człowieka towarzyszy roślinność ozdobna, drzewa i krzewy owocowe. Na terenach wiejskich spotykane są także zadrzewienia przy drogach, na polach, przy rowach melioracyjnych.

Ważne jest zachowanie naturalnego stanu wrażliwych ekosystemów takich jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, płyty nieużytkowanej roślinności, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

W wyniku rozwoju gospodarczego często dochodzi do zauważalnej fragmentacji środowiska, proces ten prowadzi do izolacji obszarów przyrodniczych, co skutkuje ograniczeniem zjawiska dyspersji i migracji zwierząt. Procesy te są zagrożeniem dla niezwykle ważnej różnorodności biologicznej. Narzędziem pozwalającym na uniknięcie oraz zmniejszenie negatywnych skutków wyżej wymienionych procesów jest wykorzystywanie oraz tworzenie korytarzy ekologicznych. Są to obszary łączące tereny chronione, kompleksy leśne oraz inne cenne przyrodniczo terytoria. Korytarze ekologiczne pozwalają zachować i odbudować bioróżnorodność, ich szczególnym typem są ciek wodne oraz doliny rzeczne, które tworzą środowiska naturalne i umożliwiają migrację zwierząt. Innym ważnym dla bioróżnorodności typem zbiorowisk są zadrzewienia przydrożne oraz śródpolne miedze, stwarzają one wyspy biocenozy na terenach silnie przekształconych oraz dostarczają możliwości migracji i bytowania fauny i flory. Roślinność miedz śródpolnych stanowi również ważny element środowiska przekształconego z punktu gospodarczego, ponieważ w znaczącym stopniu niwelują wywiewanie i wyplukiwanie cennych składników mineralnych z pól.

Fauna gminy związana jest głównie z lasami i jeziorami występującymi w jej zachodniej części, a także doliną Wisły na wschodzie. W centralnej części ostojami bioróżnorodności są generalnie doliny mniejszych cieków, przecinające agrocenozy.

Tereny leśne na zachodzie stanowią obrzeża większego kompleksu leśnego – boru sosnowego porastającego sandr Brdy. W związku z tym znajdują się w zasięgu migracji m.in. większej zwierzyny płowej, jak jeleń *Cervus elaphus*, sarna *Capreolus capreolus* czy dzik *Sus scrofa*, a także mniejszych lisów *Vulpes Vulpes*. W płatach terenów zalesionych i zadrzewionych na zboczu doliny Wisły i w rozcięciach erozyjnych możliwe jest występowanie raczej mniejszej zwierzyny. Na otwartych powierzchniach, terenach rolnych, występować mogą zające *Lepus europaeus* czy króliki *Oryctolagus cuniculus*, a także ssaki czy gryzonie, takie jak mysz polna *Apodemus agrarius* czy mysz badyłarka *Micromys minutus*.

Na terenach zurbanizowanych, polach uprawnych, łąkach oraz jeziorach odnotowano obecność następujących gatunków ptaków: kuropatwa *Perdix perdix*, kaczka krzyżówka *Anas platyrhyn.*, cyranka *Anas quer-queda*, łyska *Fulica atra*, myszołów zwyczajny *Buteo buteo*, jastrząb gołąbiarz *Accipiter genti.*, bażant *Phasianus colchicus*, bogatka *Parus major*, gawron *Corvus frugilegus*, kawka *Corvus monedula*, mazurek *Passer montanus*, modraszka *Cyanistes caeruleus*, sierpówka *Streptopelia decaocto*, sikora uboga *Poecile palustris*, sójka *Garrulus glandarius*, sroka *Pica pica*, wrona siwa *Corvus cornix*, wróbel *Passer domesticus*. W dolinie Wisły, w obrębie obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły spotkać można bielika *Haliaeetus albicilla*, błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, żurawia *Grus grus*, gęś zbożową *Anser fabalis*, kulika wielkiego *Numenius arquata*, siewkę złotą *Pluvialis apricaria*, derkacza *Crex crex*, będące przedmiotem ochrony.

Na terenie gminy występować może hiropterofauna, której wszystkie wymienione gatunki objęte są ochroną: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, padalec *Anguis fragi*, ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, rzekotka drzewna *Hyla arborea*, żaba trawna *Rana temporaria*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, żaba wodna *Rana esculenta*, żaba jeziorkowa *Rana lessonae*.

Tereny Doliny Dolnej Wisły stanowią bogate źródło bioróżnorodności, są również naturalnym szlakiem migracji zwierząt, przede wszystkim ptaków. Stanowią korytarz ekologiczny o randze ponadregionalnej. W obrębie gminy występuje również kilka mniejszych, lokalnych ciągów ekologicznych, stanowiących o bioróżnorodności, w obrębie monotonii terenów rolniczych. Dlatego niezwykle ważne jest zachowanie prawidłowego, naturalnego funkcjonowania tych systemów przyrodniczych.

6. Prawne formy ochrony przyrody

Tereny gminy Pruszcz położone są na wysoczyźnie morenowej, gdzie dominują tereny rolne, a udział lasistości jest znikomy. Najcenniejsze pod względem różnorodności przyrodniczej są tereny w Dolinie Wisły na wschodzie. W związku z powyższym obszary podlegające ochronie prawnej nie zajmują znacznej powierzchni. W granicach gminy znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Nadwiślański i Chełmiński Park Krajobrazowy, wchodzące w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą,
- Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego,
- Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły,
- Obszar Natura 2000 Solecka Dolina Wisły,
- pomniki przyrody i użytki ekologiczne.

Nadwiślański Park Krajobrazowy powstał w 1998 r. dla ochrony mozaikowatości krajobrazu lewobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły. Uznano, iż ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego, o randze europejskiej. Obecnie park funkcjonuje na mocy rozporządzenia nr 20/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 r. w sprawie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2005 r. Nr 108, poz. 1874), zmienionego rozporządzeniem nr 6/2009 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 maja 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2009 r. Nr 52, poz. 1083).

Chełmiński Park Krajobrazowy został powołany w 1998 r. dla zachowania mozaikowatości krajobrazu prawobrzeżnej części Doliny Dolnej Wisły, ponieważ ochrona walorów przyrodniczych i historycznych jest gwarancją prawidłowego funkcjonowania tego korytarza ekologicznego o randze europejskiej. Dla parku obowiązuje rozporządzenie nr 19/2005 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 8 września 2005 r. w sprawie Chełmińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2005 r. Nr 108, poz. 1873), zmienione częściowo rozporządzeniem nr 7/2009 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia

13 maja 2009 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2009 r. Nr 52, poz. 1084). W granicach administracyjnych gminy Pruszcz występuje jedynie niewielki fragment Chełmińskiego Parku Krajobrazowego, obejmujący koryto Wisły.

Wymienione wyżej parki tworzą wspólnie z Parkiem Krajobrazowym Góry Łosiowe (poza obszarem gminy) Zespół Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą na mocy uchwały nr XLVIII/797/18 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 lipca 2018 r. w sprawie włączenia Parku Krajobrazowego Góry Łosiowe do Zespołu Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego i zmiany nazwy tego Zespołu. Na jego obszarze obowiązują zakazy wymienione w aktach powołujących, w tym: realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu, wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych.

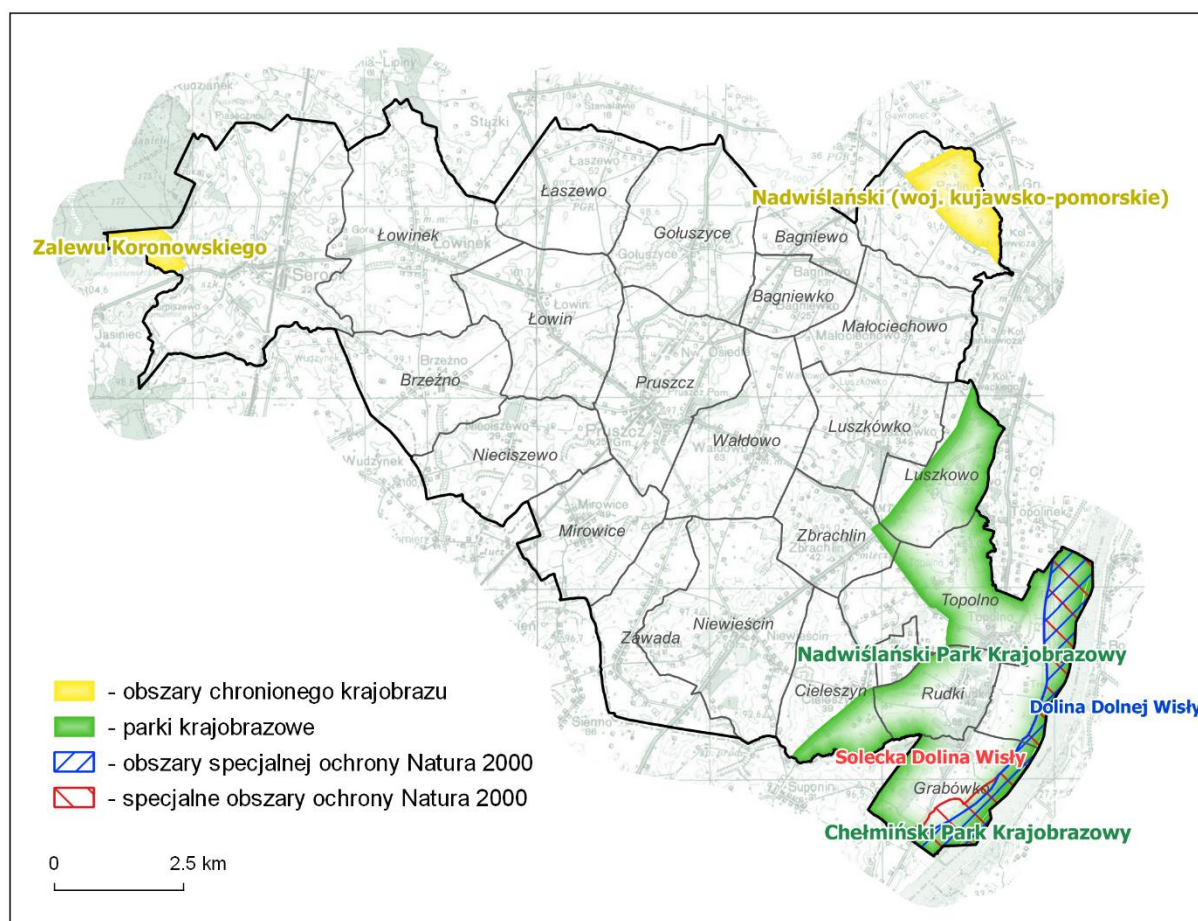
Nadwiślański Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został w 1991 r. Obecnie obowiązującym aktem dla obszaru jest uchwała nr XI/254/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 13 listopada 2019 r. w sprawie Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2019 r. poz. 6122). Obszar obejmuje niewielki fragment Wysoczyzny Świeckiej, znajdujący się w sąsiedztwie Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego. Stanowi kontynuację walorów przyrodniczych tego parku. Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów na terenie Nadwiślańskiego OChK obejmują ochronę roślin metodami biologicznymi, ochronę zieleni wiejskiej oraz kształtowanie zróżnicowanego krajobrazu rolniczego przez ochronę istniejących oraz formowanie nowych zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, propagowanie nasadzeń gatunków rodzimych drzew i krzewów liściastych.

Obszar Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego istnieje od 1991 r. i obejmuje tereny o wybitnych walorach przyrodniczych i turystycznych. Malowniczość przyrodniczo-krajobrazowa tego obszaru wynika z występowania na jego powierzchni doliny rzeki Brdy, Zbiornika Koronowskiego, znacznej ilości jezior, lasów oraz urozmaiconego ukształtowania terenu. Obecnie obszar funkcjonuje na podstawie uchwały nr IX/182/19 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 2 września 2019 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2019 r. poz. 4757). Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów obejmują zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, ochronę zbiorników wód powierzchniowych (naturalnych i sztucznych, płynących i stojących) wraz z pasem otaczającej roślinności, prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej w Dolinie Brdy, zwiększanie istniejącego stopnia pokrycia terenów drzewostanami, w szczególności na terenach porolnych tam, gdzie z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia jest to możliwe, sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy polno-leśnej; tworzenie i utrzymywanie leśnych korytarzy ekologicznych.

W zakresie nakazów i zakazów w granicach obszarów chronionego krajobrazu obowiązują przepisy ww. uchwał Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w tym zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, zakaz zabijania dziko występujących zwierząt, likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i inne.

Obszar Natura 2000 Dolina Dolnej Wisły PLB040003 powołany został w 2004 r. Określany jest jako krajowa ostoja ptaków o randze międzynarodowej PL028. Gniazduje w niej 28 gatunków ptaków z listy zał. I Dyrektywy Ptasiej; 9 gatunków znajduje się w polskiej czerwonej księdze. Dla obszaru

ustanowiono plan zadań ochronnych na mocy zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 31 marca 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r. poz. 1184). W planie zawarto wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Dla gminy Pruszcz wskazano potrzebę zmian istniejących zapisów w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przy najbliższej jego aktualizacji. *Zmiany powinny dotyczyć zapewnienia właściwego stanu ochrony dla gatunków tj.: bielik, błotniak stawowy, żuraw, gęś zbożowa, kulik wielki, siewka złota. Wymienione gatunki należą do grupy wrażliwych na odstraszenie (efekt bariery) przy produkcji energii wiatrowej. Podczas planowania realizacji zapisów Studium w odniesieniu do zasad ochrony przyrody: wprowadzanie nasadzeń drzew oraz zalesień, należy uwzględnić na terenie obszaru Natura 2000 potrzeby ochrony derkacza i błotniaka stawowego, które są przedmiotami ochrony. W związku z powyższym obszarów otwartych nie należy zalesiać.* Ww. zarządzenie zostało zmienione zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 5 czerwca 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2017 r. poz. 2506).



Ryc. 16. Obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe oraz obszary Natura 2000 na terenie gminy Pruszcz (źródło: Geoserwis GDOŚ, Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy)

Obszar Natura 2000 Solecka Dolina Wisły PLH040003 funkcjonuje od 2009 r. Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony mozaiki siedlisk nadrzecznych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej oraz fauny związanej z rzeką i środowiskami dna jej doliny. Obszar stanowi cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich i objętych ochroną gatunkową związanych ze środowiskiem wodnym. Występują tu liczne i zróżnicowane siedliska przyrodnicze wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej, a także gatunki roślin i zwierząt wymienione w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto stwierdzono obecność populacji rozrodczych i migrujących gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Dla obszaru sporządzono plan zadań ochronnych – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 10 marca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2014 r. poz. 814), zmieniony w części zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 26 października 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2015 r. poz. 3276). Plan nie zawiera wskazań do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Pruszcz.

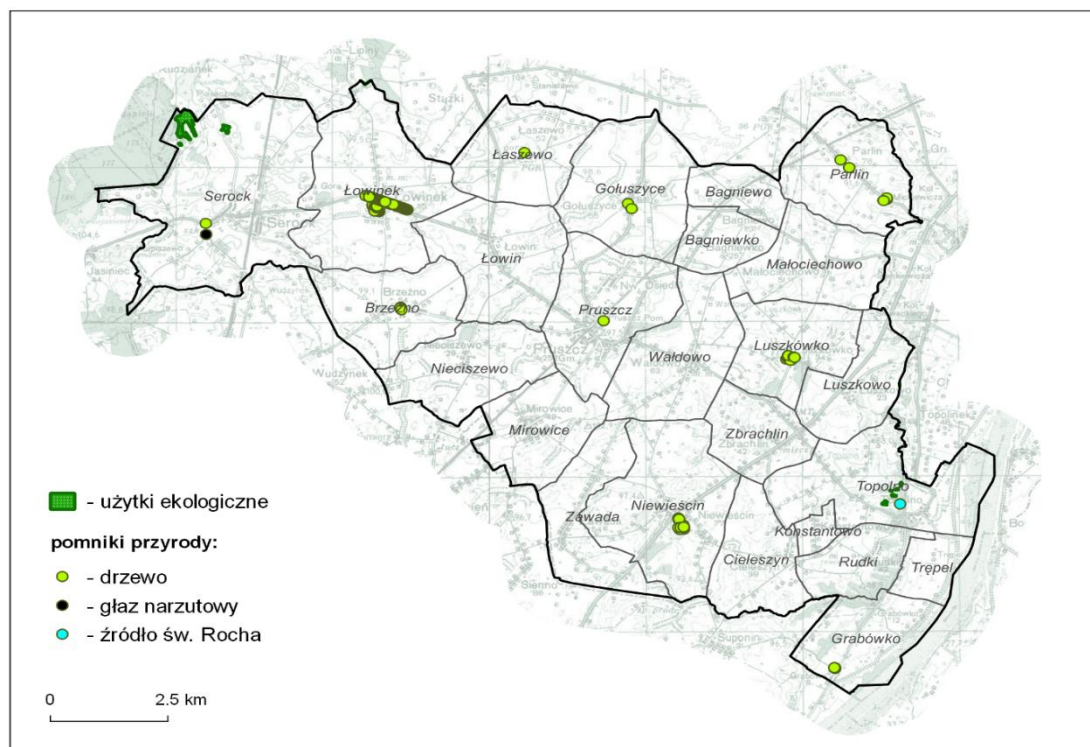
Na obszarach Natura 2000 nie wyklucza się możliwości rozwoju inwestycji, pod warunkiem, iż nie będą to przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na przedmiot ochrony obszaru. W tym wypadku będą to ptaki oraz siedliska wymienione w standardowym formularzu danych i planie zadań ochronnych, takie jak m.in.: A036 łabędź niemy *Cygnus olor*, A075 bielik *Haliaeetus albicilla*, A081 botniak stawowy *Circus aeruginosus*, A122 derkacz *Crex crex*, A193 rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, A195 rybitwa białoczelna *Sternula albifrons*, A229 zimorodek *Alcedo atthis*, A048 ohar *Tadorna tadorna*, A070 Nurogęś *Mergus merganser*, A136 sieweczka rzeczna *Charadrius dubius*, A182 mewa siwa *Larus canus* oraz 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion*, *Potamion*, 3270 Zalewane muliste brzegi rzek, 6430 Ziołorośla górskie i nadrzeczne, 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe, 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.

W granicach gminy znajduje się 40 **pomników przyrody** i 7 **użytków ekologicznych**. Wśród pomników przyrody wyznaczono najczęściej okazałe twory przyrody ożywionej – drzewa, jak np. aleja dębowa we wsi Łowinek, ale także głaz narzutowy w Serocku i źródło w Topolnie. Ochroną w ramach użytków ekologicznych objęto bagna oraz pastwiska i łąki, jako siedliska przyrodnicze i stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków.

Tabela 7. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Pruszcz (stan na 1 stycznia 2020)

| Nazwa | Data utworzenia | Opis lokalizacji | Opis funkcjonalny pomnika |
|--------|-----------------|--|--|
| Drzewo | 2009-05-29 | Rośnie na terenie działki nr 403/3 położonej w miejscowości Serock ul. Wyzwolenia 45 gm. Pruszcz. | |
| Drzewo | 2005-12-31 | Zespół 19 egz. na terenie działki nr 4/51 położonej w miejscowości Niewieścina, Gmina Pruszcz, stanowiącej część parku podworskiego. | |
| Drzewo | 1996-04-13 | Park wiejski w Łowinku, dz. ew. 2 | Modrzew europejski, Sosna zwyczajna, Świerk pospolity, Buk zwyczajny rosnące na działce o nr ew. 2 obrębów Łowinek w miejscowości Łowinek |
| Drzewo | 1996-04-13 | Rośnie na działce o nr ew. 41/1 obrębów Parlin w miejscowości Parlin | Dąb szypułkowy o obwodzie 383 cm |
| Drzewo | 1996-04-13 | Rośnie na działce o nr ew. 25 (faktycznie 41/1) obrębów Parlin w miejscowości Parlin, przy drodze | Dąb szypułkowy o obwodzie 410 cm |
| Drzewo | 1994-12-31 | Park wiejski w Brzeźnie, gmina Pruszcz | Dwa dęby szypułkowe o obwodach w pierśnicy: 413 i 377 oraz klon jesionolistny o obwodzie w pierśnicy 340 cm |
| Drzewo | 1994-12-31 | Rosną w parku wiejskim na działce ewidencyjnej nr 7/2 (aktualnie 25/3) w miejscowości Grabowo w gminie Pruszcz | Cztery lipy drobnolistne o obwodach w pierśnicy od 384-400 cm |
| Drzewo | 1994-12-31 | Park dworski w Luszkówku. Dz. ew. 74/12 | W skład pomnika wchodzi: Lipa drobnolistna; Platan klonolistny; Dąb czerwony; Wiąz szypułkowy; Platan klonolistny; Robinia akacjowa rosnące w miejscowości Luszkówko w gminie Pruszczu Pomorskim |

| | | | |
|------------------|------------|---|--|
| Drzewo | 1994-12-31 | Rośnie w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 26 (aktualnie 20) w miejscowości Łaszewo w gminie Pruszczu Pomorskim stanowiący własność skarbu Państwa pod zarządem Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa | Klon jesionolistny o obwodzie w pierśnicy 280 cm |
| Drzewo | 1994-12-31 | Park wiejski w Łowinku | |
| Drzewo | 1994-12-31 | Rosną w parku dworskim na działce ewidencyjnej nr 4/51 w miejscowości Niewieścín, w gminie Pruszcz | Dąb burgundzki o obwodzie w pierśnicy 400 cm oraz trzy dęby szypułkowe o obwodach w pierśnicy 310, 309 i 309 cm |
| Drzewo | 1994-12-31 | Rosną parku wiejskim w miejscowości Parlin w gminie Pruszczu Pomorskim. Dz. ew. 8/42 | W skład pomnika wchodzi: Lipa drobnolistna dwuwierzchołkowa; Lipa drobnolistna; Buk zwyczajny; Klon jesionolistna. Nie odnaleziono 2 drzew lipy i buka |
| Drzewo | 1985-04-10 | Rosną w miejscowości Gołuszyce na działce o nr ew. 16/1 w gminie Pruszcz | Dwa dęby szypułkowe o obwodach 438 i 504 cm |
| Drzewo | 1985-04-10 | Rosną w parku w miejscowości Luskówko na działce o nr ew. 27 (aktualnie 74/12) w gminie Pruszcz | Cztery dęby szypułkowe o obwodach 418, 409, 330 i 290 cm Jeden dąb zniesiony |
| Drzewo | 1988-10-06 | Zlokalizowane w ciągu drogi powiatowej nr 1266C w miejscowości Łowinek | Aleja przydrożna składająca się ze 100 (95) dębów szypułkowych o obwodach w pierśnicy od 152 do 345 cm |
| Drzewo | 1989-02-15 | Rośnie na cmentarzu na działce o nr ew. 7 w Pruszczu | Topola osika o obwodzie 550 cm |
| Drzewo | 1970-07-31 | Znajduje się na łące przy zabudowaniach w miejscowości Serock na działce o nr ew. 2344 (aktualnie 399) w gminie Pruszcz | Głaz narzutowy o obwodzie 630 cm |
| Źródło Św. Rocha | 1988-10-06 | źródło Świętego Rocha o wymiarach 35cm/35 cm | |
| Drzewo | 1988-10-06 | Rosną na terenie gospodarstwa rolnego w miejscowości Łowinek na działce o nr ew. 2 w gminie Pruszcz | Cis pospolity; Cis pospolity; Cis pospolity; Lipa drobnolistna |
| Drzewo | 2005-12-31 | Rośnie na terenie działki nr 4/51 położonej w miejscowości Niewieścín, Gmina Pruszcz, stanowiącej część parku podworskiego | |
| Drzewo | 2005-12-31 | Rośnie na terenie działki nr 4/51 położonej w miejscowości Niewieścín, Gmina Pruszcz, stanowiącej część parku podworskiego | |
| Drzewo | 1989-02-15 | Waldowo dz. nr 149/1 na wysokości działki nr ewid. 140 przy drodze Waldowo- Niewieścín | Dąb szypułkowy o obwodzie pnia 333 cm |



Ryc. 17. Użytki ekologiczne i pomniki przyrody w granicach gminy Pruszcz (źródło: Geoserwis GDOŚ, Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy)

7. Źródła zagrożeń dla środowiska

W tej części opracowania przedstawiono stan i potencjalne zagrożenia środowiska naturalnego gminy poszczególnych komponentów przyrody. Analizę oparto głównie na danych dostarczanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

W 2016 r. WIOŚ nie prowadził badań jakości powietrza w całym powiecie świeckim. W poprzednich latach dokonywano pomiarów poziomu benzenu w miejscowości Święte, natomiast w 2013 r. badania prowadziło przedsiębiorstwo Mondi Świecie S.A., jednak wyniki tych pomiarów nie byłyby reprezentatywne dla jakości powietrza w gminie Pruszcz.

W granicach gminy Pruszcz jako źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego wskazać można emisję liniową – komunikacyjną oraz niską – związaną z ogrzewaniem głównie zabudowy mieszkaniowej. Można przyjąć, że emisja punktowa, wynikająca z działalności zakładów produkcyjnych, przemysłowych w gminie ma mniejsze znaczenie, ponieważ nie występują tam na tyle duże przedsiębiorstwa, aby powodować emisję znaczących ilości zanieczyszczeń do powietrza.

W zakresie emisji liniowej, największe znaczenie dla jakości powietrza mają droga krajowa, droga wojewódzka oraz niektóre drogi powiatowe, o największym natężeniu ruchu, w tym samochodów ciężarowych. W gminie Pruszcz drogi takie występują na wschodzie i prowadzą, tak jak drogi pozostałych klas – powiatowe i gminne – terenami rolnymi, częściowo z zabudową zagrodową.

Największe zagęszczenie sieci drogowej, a zarazem zabudowy, występuje w Pruszczu i Serocku, natomiast przy drodze krajowej zabudowa jest mniej zwarta. W związku z występowaniem największego nagromadzenia zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz ciągów komunikacyjnych, są to miejscowości najbardziej podatne na kumulowanie zanieczyszczeń, głównie pyłów zawieszonych, ale też spalin i gazów wydechowych.

Roczna ocena jakości powietrza atmosferycznego w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2016 wykazała, że w gminie Pruszcz doszło do przekroczenia ilości benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 (stężenie roczne, klasa C ze względu na zdrowie ludzi). Z modelowania rozkładu zanieczyszczeń wynika, iż przekroczenia wystąpiły na zachodzie gminy – w okolicach Serocka i Łowinka, a także w centrum – w rejonie Pruszcza i Niewieścina.

Poza wyżej wymienionym przypadkiem przekroczeń, stan aerosanitarny gminy można ocenić jako względnie korzystny. Dla jakości powietrza ważne jest przewietrzanie, a przy obecnym użytkowaniu tereny gminy jest to ułatwione, dzięki czemu wyraźniej zaznacza się przemieszczanie mas powietrza z nad Borów Tucholskich, oddziałujących pozytywnie na warunki aerosanitarnie w gminie Pruszcz.

WIOŚ prowadzi także regularne badania elementów hydrologicznych województwa. Za główne zagrożenia dla wód powierzchniowych uznaje się zanieczyszczenia i produkcję ścieków, powodujących nadmierną eutrofizację. Zjawisko to szczególnie zauważalne jest na terenach rolnych, a w mniejszym stopniu dotyczy obszarów leśnych. Na poprawę sytuacji znacząco wpływa rozbudowa sieci kanalizacji komunalnej gminy, ograniczanie stosowania szamb i innych zbiorników bezodpływowych. W gminie działają dwie oczyszczalnie ścieków – w Pruszczu i Luskowie, a funkcję odbiornika pełni Wisła.

Tabela 8. Komunalne oczyszczalnie ścieków w gminie Pruszcz (dane za rok 2016)

| Oczyszczalnia | Typ | Q rzecz. [tys. m ³ /r] | Zlewnia lub odbiornik ścieków | Ładunki w ściekach oczyszczonych [kg/rok] | | | | |
|---------------|-----|---|-------------------------------------|---|------|---------------------|----------------|------------------|
| | | | | BZT ₅ | ChZT | zawiesina ogólna | azot ogólny | fosfor ogólny |
| Pruszcz | m-b | 166 | Wisła | 705 | 4645 | 664 | 1751 | - |
| Luszkowo | m-b | 10 | Wisła | 52 | 357 | 36 | - | - |

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2016 r.

Główne ciekii poddawane są regularnym badaniom stanu ich czystości, w Tabeli 9. zamieszczono wyniki ocen stanów zanieczyszczenia rzek w latach 2015-2016.

Tabela 9. Stan czystości cieków przepływających przez obszar gminy Pruszcz (dane WIOŚ)

| Rzeka | Lokalizacja | Rok | Ocena biologiczna | Ocena fizyko-chemiczna | Ocena hydromorf. | Potencjał ekologiczny | Stan chemiczny |
|------------------|---------------|------|-------------------|------------------------|------------------|-----------------------|----------------|
| Wisła | Przechowo | 2016 | II klasa | poniżej dobrej | II klasa | umiarkowany | dobry |
| Kręgiel | Nowy Jasiniec | 2016 | II klasa | poniżej dobrej | II klasa | umiarkowany | - |
| Kotomierzycza | Karczemka | 2015 | III klasa | poniżej dobrej | II klasa | umiarkowany | - |
| Struga Graniczna | Kurpiszewo | 2015 | III klasa | poniżej dobrej | II klasa | umiarkowany | - |

WIOŚ w Bydgoszczy od kilkunastu lat nie publikuje informacji dotyczących jezior w gminie Pruszcz. Nie ma w związku z tym potwierdzonych danych na temat jakości wód stojących. Można jednak stwierdzić, iż występują tam zbiorniki, prezentujące nie najgorszy stan wód, ponieważ są wykorzystywane w celach rekreacyjnych, jak np. Jezioro Topolno czy wędkarskich – Jezioro Luszkowo, Niewieścín, Pluszno.

Zgodnie z danymi Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej stan JCWPrz Kręgiel, Struga Graniczna, określony został jako dobry, nie stwierdzono zagrożenia nieosiągnięcia celów ramowej Dyrektywy Wodnej, w przeciwieństwie do JCWPrz Kotomierzycza, Dopływ spod Gawrońca, Struga Niewieścińska i Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy, o złym stanie ekologicznym, zagrożonych nieosiągnięciem ww. celów. Wynika z tego, że wody powierzchniowe w zachodniej części gminy odznaczają się lepszą jakością od wód w części centralnej i wschodniej.

Stan wód podziemnych, szczególnie wód gruntowych, zależy jest od budowy geologicznej i obecności warstw izolacyjnych. W związku z tym w obrębie gminy wód narażone są na zanieczyszczenia antropogeniczne, lecz w różnym stopniu. Na terenach wysoczyznowych obecność glin w nadkładzie stanowi zabezpieczenie dla pierwszego poziomu wód podziemnych, jednak w samej dolinie Wisły, a także w rejonach piaszczystych – Pruszcz, Niewieścín, Mirowice, wody wykazują silne zmiany. Poza uwarunkowaniami naturalnymi na jakość wód wpływa też użytkowanie terenu. Widoczna jest większa podatność na zanieczyszczenia na terenach rolniczych, w pobliżu siedzib ludzkich. Na stan środowiska wodno-gruntowego oddziałują silnie środki ochrony roślin, prowadząc do jego zanieczyszczenia.

Zgodnie z zapisami Dyrektywy Azotowej, na terenie kraju wyznaczono Obszary Szczególnie Narażone na zanieczyszczenia azotem pochodzenia rolniczego, z których odpływ należy ograniczyć. Zgodnie z rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 1 marca 2017 r. w sprawie określenia wód powierzchniowych i podziemnych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć w regionie wodnym Dolnej Wisły w gminie Pruszcz

znajdują się dwa OSN: JCWPrz Kotomierzycza oraz JCWPrz Wisła od dopływu z Sierzchowa do Wdy. Jakość wód podziemnych głównego poziomu wodonośnego zbadana na ujęciu w Serocku w 2003 r. przez WIOŚ okazała się być zadowalająca. Analizy wykazały II klasę czystości, co prowadzi zarazem do wniosku, iż budowa geologiczna predysponuje dobre warunki izolacyjne głównego poziomu użytkowego i skutecznie ogranicza wpływy antropogeniczne. Zgodnie z danymi Państwowej Służby Hydrogeologicznej stan ogólny, jak chemiczny i ilościowy, JCWPd nr 36 i 29 oceniono na dobry. Nie stwierdzono zagrożenia nieosiągnięcia celów Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Z przeprowadzonych analiz hałasu wynika, że główne problemy akustyczne (emisja powyżej 63 dB uznawana za „dużą uciążliwość” przez Państwowy Zakład Higieny Pracy) występują przy arteriach komunikacyjnych obciążonych ruchem pojazdów ciężkich (drogi, kolej) oraz w bezpośrednich okolicach dużych zakładów przemysłowych. Na obszarze gminy Pruszcz nie wykonywano kompleksowych pomiarów poziomu dźwięku. Nie ma bezpośrednich dowodów na zachodzenie przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku. Ze względu na analogię można stwierdzić, że problemy ochrony akustycznej koncentrują się na gęsto zabudowanych terenach wzdłuż głównych arterii komunikacyjnych, a także przy torach kolejowych.

W przypadku gminy Pruszcz jako najbardziej uciążliwe źródło emisji hałasu komunikacyjnego wskazać można drogę krajową nr 5. Przebiega ona przez tereny rolnicze, częściowo zabudowane, głównie z zabudową zagrodową w znacznym rozproszeniu, jednak narażoną na oddziaływanie hałasu. Największe skupienie zabudowy i ulic (dróg powiatowych) występuje w Pruszczu, nieco mniej w Serocku. Dodatkowo mieszkańcy Pruszcza narażeni są na hałas kolejowy. W pozostałych częściach gminy natężenie ruchu komunikacyjnego jest relatywnie niższe i choć wpływa na jakość klimatu akustycznego, nie powinna przekładać się na przekroczenia wartości progowych poziomu hałasu.

W gminie funkcjonują obiekty produkcyjne, których działalność również może wpływać na poziom hałasu w ich otoczeniu. Jak wskazano wcześniej, nie są to zakłady, przedsiębiorstwa, mogące w sposób bardzo uciążliwy oddziaływać na klimat akustyczny. W gminie największy wpływ na warunki akustyczne ma ruch drogowy.

WIOŚ prowadzi również monitoring natężenia pola elektromagnetycznego w województwie. W poniższej tabeli przedstawiono wyniki pomiarów dokonywanych w trzyletnich odstępach czasowych w Pruszczu przy ulicy Cichej 9.

Tabela 10. Wyniki pomiarów PEM prowadzonych przez WIOŚ w Pruszczu

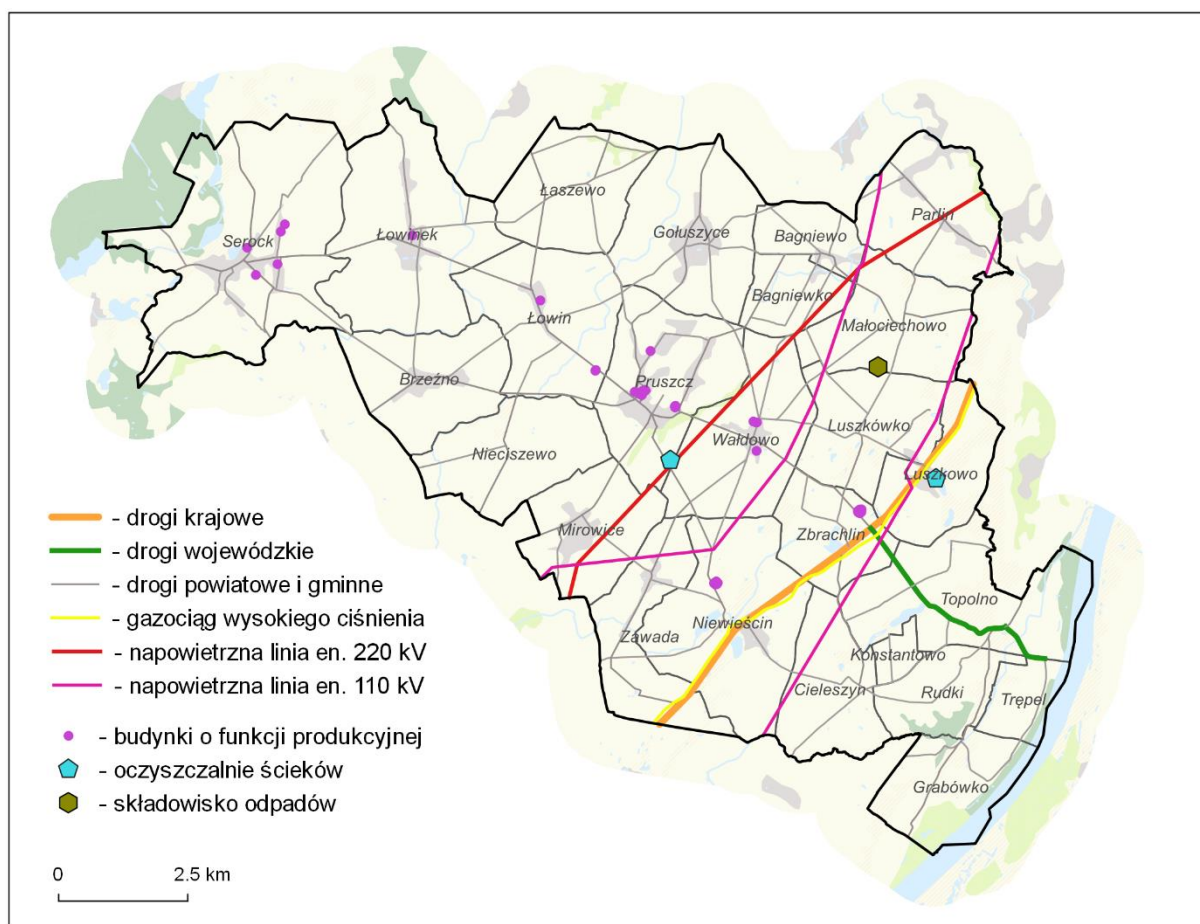
| Rok | Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego [V/m] |
|------|---|
| 2009 | 0,1 |
| 2012 | 0,2 |
| 2015 | 0,2 |

Źródło: Pomiary natężenia pola elektrycznego i pola magnetycznego wykonane przez WIOŚ Bydgoszcz na terenie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2006-2016

Prowadzone badania nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych norm, czyli 7 V/m. Należy jednak ograniczyć możliwości rozwoju zagospodarowania w terenach potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych, takich jak: elektroenergetyka, oświetlenie, ogrzewanie, silniki, urządzenia zasilane z sieci i przemysł, urządzenia przemysłowe, linie i stacje elektroenergetyczne, w tym linie najwyższych i wysokich napięć w centralnej i wschodniej części gminy Pruszcz, radiofonia (fale długie, średnie, krótkie i ultrakrótkie), radiotelefony, urządzenia medyczne, radiolokacja, radionawigacja, telefonia komórkowa, urządzenia medyczne, domowe oraz przemysłowe.

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska, mogą być powodowane przez poważne awarie przemysłowe i transportowe z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Szczegółowe zasady kwalifikowania zakładów ze względu na wymienione zagrożenia zawarte są w rozporządzeniu Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 138). Na terenie gminy Pruszcz nie zlokalizowano zakładów o zwiększonym ryzyku i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Zagrożeniem dla środowiska może być jednak potencjalna awaria gazociągu wysokiego ciśnienia, przebiegającego przez wschodnią część gminy, na trasie zbliżonej do przebiegu drogi krajowej nr 5.

Do obiektów powodujących uciążliwości dla środowiska zalicza się również składowiska odpadów, których funkcjonowanie, mimo odpowiednich zabezpieczeń i izolacji, niesie zagrożenie dla środowiska wodno-gruntowego. W gminie Pruszcz komunalne składowisko odpadów zlokalizowane jest w Małocięchowie, podobnie jak składowisko odpadów niebezpiecznych, gdzie składowany jest m.in. azbest.



Ryc. 18. Obiekty o zróżnicowanym stopniu uciążliwości dla środowiska

6. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

1. Bezrobocie

Poziom bezrobocia na terenie gminy Pruszcz jest niski i dodatkowo od kilku wykazuje tendencję spadkową. W 2016 roku tylko 4% mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym pozostawało bez pracy (244 osoby). Jest to najlepszy wynik w powiecie świeckim, dla którego wartość ta wyniosła 5,6% i jeden z najniższych w całym województwie, gdzie średnia oscylowała na poziomie 7,6%. Liczba bezrobotnych systematycznie maleje. W 2014 r. ilość osób pozostających bez pracy na terenie gminy Pruszcz wynosiła 412, a już w ciągu trzech kolejnych lat wartość ta zmalała o około 53%. Nadal jednak większość wśród bezrobotnych stanowią kobiety. Mimo spadku ogólnej liczby bezrobotnych nadal około 60% to kobiety. Spowodowane jest to często rezygnacją z kariery zawodowej na rzecz opieki nad potomstwem.

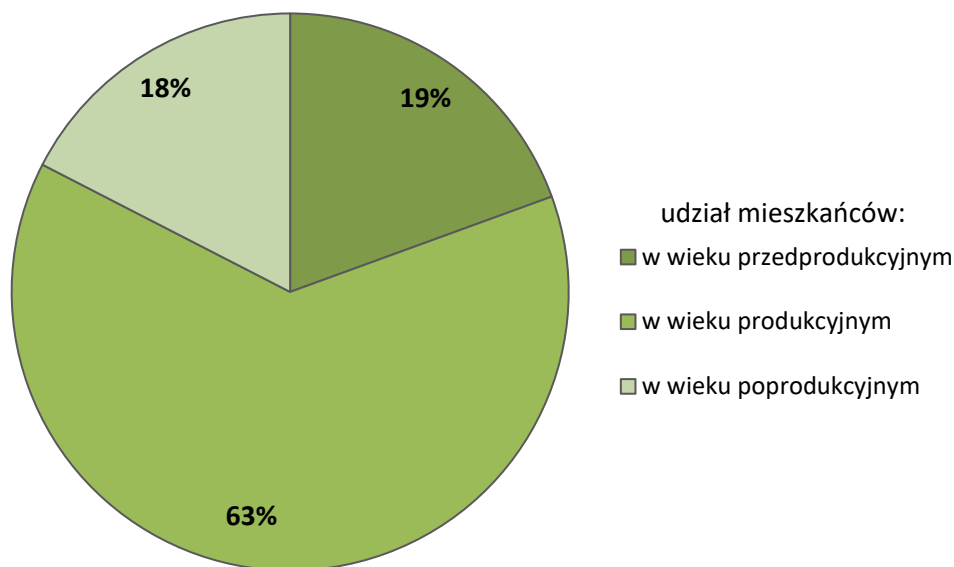
Prawo do zasiłku dla bezrobotnych mają 33 osoby. Wśród osób, które w ciągu 12 miesięcy ukończyły naukę bez zatrudnienia, pozostaje 7 osób - z tego aż 6 to kobiety. Duża część to osoby długotrwale bezrobotne. Aż 56% bezrobotnych pozostaje bez pracy od co najmniej 6 lat.

Tabela 11. Bezrobocie w gminie Pruszcz w latach 2014-2017 roku

| Bezrobocie w gminie Pruszcz | | | | |
|--|-------------|------|------|------|
| Rok | Liczba osób | | | |
| | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 |
| Liczba bezrobotnych | 412 | 300 | 244 | 195 |
| Liczba bezrobotnych kobiet | 225 | 179 | 140 | 117 |
| Udział bezrobotnych powyżej 1 roku w ogóle bezrobotnych | 89% | 91% | 91% | 95% |
| Udział bezrobotnych z prawem do zasiłku | 10% | 13% | 13% | 17% |
| Osoby bezrobotne w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki | 33 | 15 | 11 | 7 |

Źródło: Dane PUP w Świeciu

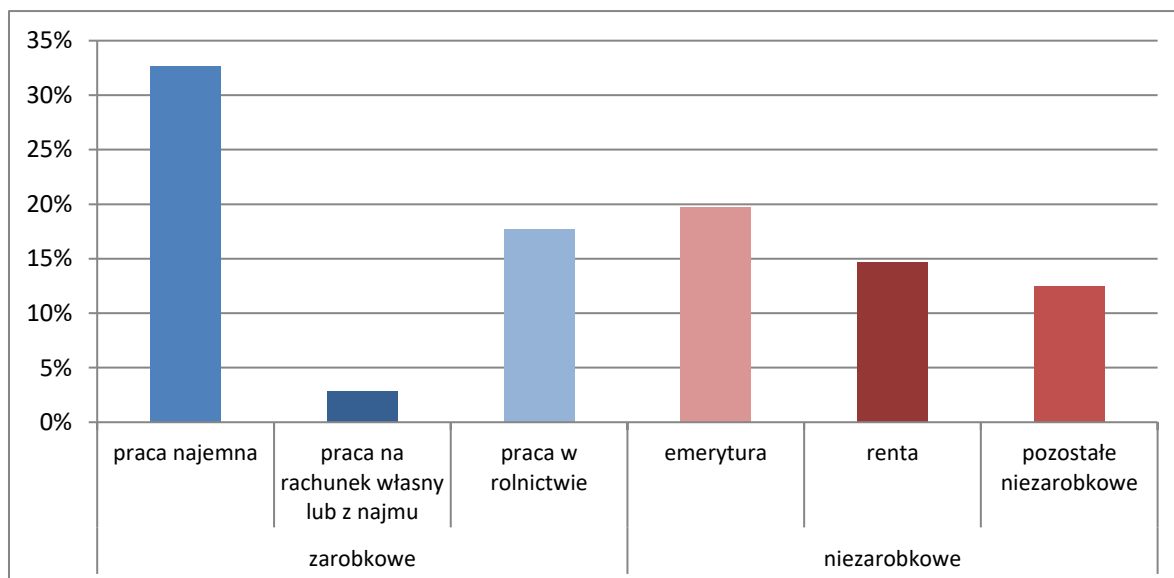
W gminie Pruszcz w 2016 roku było 6081 osób w wieku produkcyjnym (63% ogółu mieszkańców). Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 19%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 18%.



Ryc. 19. Udział ludności gminy Pruszcz wg grup ekonomicznych w 2016 r.

2. Źródła utrzymania

Według danych z 2002 r., głównym źródłem utrzymania dla mieszkańców gminy Pruszcz jest praca zarobkowa (53,2%). Pozostała część (46,8%) utrzymuje się ze źródeł niezarobkowych, takich jak emerytura (19,7%), renta (14,7%) oraz inne źródła niezarobkowe (12,5%). Z pracy na własny rachunek utrzymuje się zaledwie 2,8% ludności gminy. Zdecydowanie więcej, bo aż 32,7% wykonuje prace najemną. W rolnictwie zatrudnienie znalazło natomiast 17,7% mieszkańców gminy.



Ryc. 20. Źródła utrzymania mieszkańców gminy Pruszcz

3. Warunki mieszkaniowe

W 2016 r. na terenie gminy Pruszcz było 2128 budynków mieszkalnych, w których obrębie wydzielono 2503 mieszkania. Wskazuje to na zdecydowaną dominację zabudowy jednorodzinnej. Mieszkańcy zamieszkiwali 11 817 izb o całkowitej powierzchni użytkowej 251 118 m². Średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wyniosła więc 100,3 m², a liczba izb przypadająca średnio na jedno mieszkanie to 4,72. W jednym mieszkaniu zamieszkiwało średnio 3,85 osób, co daje 0,82 osoby na izbę. Wskaźniki te pokazują charakterystyczne dla obszarów wiejskich zjawisko dominacji dużych powierzchniowo mieszkań, które są zamieszkiwane przez co najmniej kilku członków jednej rodziny.

Prawie wszystkie mieszkania w gminie (98,4%) wyposażone są w wodociąg, łazienkę posiada 91,1% mieszkań, a ogrzewanie centralne 75,9%. Na terenie gminy brak jest gazociągów dystrybucyjnych średniego ciśnienia, mogących zasilić potencjalnych odbiorców.

Gmina dysponuje także 19 mieszkaniami i 4 lokalami socjalnymi.

4. Infrastruktura społeczna

Obiektami wchodzącymi w skład infrastruktury społecznej na terenie gminy Pruszcz są objekty oświaty i wychowania, służby zdrowia, kultury oraz placówki wyznaniowe. Szkoły podstawowe zlokalizowane są w Pruszczu, Niewieście, Łowinku, Serocku. Głównymi jednostkami pełniącymi opiekę przedszkolną są przedszkola samorządowe w Pruszczu i Serocku, wspierane przez punkt przedszkolny w Zbrachlinie. Przed reformą oświaty w ramach zespołów szkół w Pruszczu, Serocku i Zbrachlinie funkcjonowały także gimnazja.

Innymi instytucjami na terenie gminy, które realizują m.in. zadania opiekuńcze, wychowawcze oraz terapeutyczne są: Gminna Komisja ds. Rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii, Świetlica Środowiskowa "Santiago" przy parafii w Niewieście oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza dla Dziewcząt w Topolinie.

Na terenie gminy funkcjonują 4 przychodnie. Trzy z nich znajdują się we wsi Pruszcz, a jedna w Serocku.

W Pruszczu znajduje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej we współpracy m.in. z organami wykonawczymi gminy i sołectw, służbą zdrowia, policją czy organizacjami pozarządowymi, wspierającymi tego typu działania. Innymi jednostkami działającymi w zakresie pomocy społecznej na terenie gminy są Dom Pomocy Społecznej w Gołuszycach i Międzygminny Ośrodek Opiekuńczy. Pierwszy świadczy opiekę nad osobami przewlekle chorymi psychicznie, drugi natomiast opiekuje się osobami w podeszłym wieku.

Urzędy Pocztove funkcjonują w Pruszczu przy ul. Dworcowej 9 oraz w Serocku przy al. Adama Mickiewicza 1. Mieszkańcy mogą także korzystać z urzędów zlokalizowanych w pobliskich miejscowościach znajdujących się w sąsiednich gminach m.in. w Dobrczu czy Grucznie.

Kościół znajdują się w Pruszczu, Topolinie, Serocku, Niewieście, Wałdowie. Dodatkowo dwa z nich (Kościół Nawiedzenia NMP w Topolinie i kościół p.w. Podwyższenia Krzyża i Św. Andrzeja Boboli w Wałdowie) wpisane są do rejestru Wojewódzkiego Rejestru Zabytków i stanowią ważne dziedzictwo kulturowe regionu.

5. Podsumowanie

Sieć osadniczą gminy Pruszcz tworzy 26 wsi, wchodzących w skład 20 sołectw. Gminę zamieszkuje 9377 osób. Na terenie gminy zaznacza się mały wzrost liczby urodzeń i ujemne wartości przyrostu naturalnego. Typowy dla gminy jest wysoki współczynnik feminizacji w najstarszych grupach wiekowych. Strukturę wieku mieszkańców należy określić jako niekorzystną. Liczną grupę wiekową stanowią mieszkańcy w wieku starszym, zaś najmniej liczne są grupy dzieci i młodzieży. To wskazuje na narastający problem wielu polskich gmin, czyli starzenie się społeczeństwa. Dodatkowo bliskość dużych ośrodków miejskich oraz rolniczy charakter gospodarki gminy powodują odpływ ludności w młodszych przedziałach wiekowych, zwłaszcza kobiet.

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Na terenie gminy Pruszcz bezpieczeństwo ludności i jej mienia zabezpieczają:

- Posterunek Policji w Pruszczu ul. Główna 33, 88-120 Pruszcz (wchodzący w skład Komendy Powiatowej Policji w Świeciu),
- Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego w Pruszczu,
- jednostki służby zdrowia realizujące zadania na terenie gminy:
 - Przychodnia Rodzinna ALEMDIC ul. Łowińska 8C, 86-120 Pruszcz,
 - Nowy Szpital w Świeciu:
 - Przychodnia POZ Pruszcz ul. Zamknięta 7,
 - Przychodnia POZ Serock ul. Mickiewicza 8,
 - AGAMED. NZOZ ul. Dworcowa 8/1, 86-120 Pruszcz,
- jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Posterunek Policji w Pruszczu obejmuje swoją działalnością obszar gminy podzielony na dwa rejony dzielnicowe. Zostały dla nich sporządzone plany działań priorytetowych określające charakterystyczne zagrożenia, oczekiwane działania i wyznaczone zostały podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych działań. Obowiązki pełnione są przez dwóch dzielnicowych oraz Kierownika Posterunku.

Zadania z zakresu zarządzania kryzysowego na terenie gminy realizuje Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego. Skład oraz inne kwestie organizacyjne związane z pracą zespołu określone są przez zarządzenia Wójta. Zespół realizuje swoje zadania na wszystkich etapach procesu zarządzania sytuacją kryzysową. Sytuacja kryzysowa może być spowodowana możliwością wystąpienia lub faktycznym wystąpieniem klęski żywiołowej lub zdarzenia o znamionach klęski żywiołowej. Do zadań tych należą:

- ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne,
- przekazywanie do publicznej wiadomości informacji związanych z zagrożeniem,
- przygotowanie propozycji działań i przedstawienie Wójtowi wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w „Gminnym Planie Zarządzania Kryzysowego”
- upowszechnianie wśród mieszkańców problematyki bezpieczeństwa,
- koordynowanie pomocy humanitarnej.

Na terenie Gminy Pruszcz funkcjonuje kilka jednostek OSP:

"S" - jednostki samochodowe, w tym włączone w Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Łaszewie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Gołuszycach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Serocku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łowinku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pruszczu (KSR-G),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wałdowie (KSR-G),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Luskówku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Brzeźnie (KSR-G),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łowinie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mirowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Topolnie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zawadzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Cielešynie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Parlinie.

Zagrożenie pożarowe na terenie gminy występuje głównie w obszarze gospodarstw rolnych. Wpływa na to kilka aspektów:

- duże powierzchnie uprawne stanowią potencjalny teren szybko rozpowszechniającego się pożaru,
- składowanie płodów rolnych bez należytego zabezpieczenia,
- praktyki związane z wypalaniem pól,
- budynki rolne zbudowane z drewna lub z dużym udziałem konstrukcji drewnianych,
- zły stan techniczny budynków, a także znajdujących się w nich instalacji elektrycznej,
- zwarta zabudowa mieszkalna,
- przypadki podpaień.

Zagrożenie pożarowe rośnie w okresie grzewczym, gdyż nadal wiele gospodarstw posiada ogrzewanie niedostosowane do współczesnych standardów bezpieczeństwa.

Występowanie suszy powoduje nie tylko wzrost ryzyka pożarowego, ale jest także zagrożeniem pod kątem ekonomicznym. Z powodu tak dużego udziału gruntów ornych w ogólnej powierzchni gminy, wystąpienie czynnika powodującego znaczny spadek produkcji rolnej będzie miało wymierne skutki w ogólnej sytuacji ekonomicznej mieszkańców.

Zagrożenie powodziowe występuje głównie na terenach przyległych do rzeki Wisły. Zabezpieczenie stanowi jednak przybrzeżny wał chroniący okoliczne tereny. W przypadku jego przerwania zalane zostałyby znaczne obszary pól uprawnych, a także odcinki dróg gminnych, wojewódzkich czy krajowych. Oprócz rzeki potencjalne zagrożenie powodziowe mogą stanowić również intensywne opady deszczu lub gwałtowne roztopy dużej ilości pokrywy śnieżnej.

Duże, otwarte przestrzenie, które nie są ograniczone lasami przyczyniają się do zwiększenia zagrożenia związanego z występowaniem silnych podmuchów wiatrów. Wichury mogą prowadzić do uszkodzenia budynków mieszkalnych i gospodarczych.

Przebiegające przez gminę drogi stanowią szlak transportowy między znajdującymi się w Bydgoszczy i Świeciu zakładami przemysłowymi, dlatego potencjalne zdarzenia w ruchu drogowym np. z udziałem pojazdów przeznaczonych do przewozu substancji niebezpiecznych, mogą mieć poważne skutki dla lokalnej społeczności.

8. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

1. Potrzeby rozwojowe gminy

Potrzeby rozwojowe Gminy Pruszcz, a także możliwości realizacji tych potrzeb, zostały określone szczegółowo w dokumentach strategicznych, a przede wszystkim w Strategii rozwoju Gminy Pruszcz 2016-2022 przyjętej uchwałą nr XIX/152/16 Rady Gminy Pruszcz z dnia 26 lutego 2016 r. W dokumencie tym określono działania niezbędne do realizacji długofalowego i zrównoważonego rozwoju gminy. Wieloczynnikowa analiza określiła zakres zadań, których wykonanie będzie niezbędne, aby osiągnąć pożądany poziom rozwoju gminy. Dokument ten określa także potrzeby gminy związane z doprowadzeniem do osiągnięcia trwałej poprawy jakości życia jej mieszkańców.

W Strategii uwzględniono oczywiście także założenia zawarte w dokumentach strategicznych wyższego poziomu zarządzania, m.in. krajowych, wojewódzkich czy powiatowych strategiach rozwoju.

Strategia rozwoju Gminy, w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, wyznacza 4 główne cele strategiczne, cele operacyjne oraz odpowiadające im zadania prowadzące do realizacji wizji rozwoju gminy.

Tabela 12. Cele rozwojowe i kierunki działania wyznaczone przez Strategię Rozwoju Gminy Pruszcz 2016-2022

| CEL STRATEGICZNY 1 | |
|--|--|
| Rozwój aktywnej i dobrze zorganizowanej społeczności lokalnej | |
| Cel operacyjny 1.1. | Rozwój wysokiej jakości usług na rzecz społeczności lokalnej w zakresie edukacji, kultury, sportu, rekreacji, opieki medycznej i socjalnej |
| | Zadania: |
| | 1.1.1. Rozszerzenie oferty działalności pozalekcyjnej |
| | 1.1.2. Wsparcie organizacyjne i finansowe kół zainteresowań |
| | 1.1.3. Realizacja „Strategii Rozwoju dla Gminnej Biblioteki Publicznej” |
| | 1.1.4. Promocja i wsparcie różnych form kształcenia ustawicznego |
| | 1.1.5. Wzbogacenie i uatrakcyjnienie oferty placówek kultury dla różnych grup wiekowych mieszkańców gminy, rozwój oferty kulturalnej o znaczeniu lokalnym, |
| | 1.1.6. Wspieranie działalności klubów i stowarzyszeń sportowych |
| | 1.1.7. Stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy |
| | 1.1.8. Poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców gminy |
| | 1.1.9. Zwiększenie dostępności usług medycznych na poziomie specjalistycznym (zwiększenie liczby lekarzy specjalistów w placówkach medycznych działających na terenie gminy Pruszcz) |
| | 1.1.10. Rozwój profilaktyki zdrowotnej i promocji zdrowia oraz aktywności fizycznej |
| | 1.1.11. Rozwój efektywnego systemu pomocy społecznej w gminie |
| | 1.1.12. Rozwój form opieki dla realizacji potrzeb starzejącego się społeczeństwa i ludności niesamodzielnej |
| | 1.1.13. Budowa systemu wspierania rodziny |
| | 1.1.14. Polepszenie dostępu do usług edukacyjnych w zakresie wychowania przedszkolnego |
| | 1.1.15. Wsparcie osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3 |
| 1.1.16. Rozwój bazy wychowania żłobkowego i przedszkolnego | |
| 1.1.17. Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej w celu polepszenia jakości usług edukacyjnych | |

| | | |
|---------------------|--|---|
| Cel operacyjny 1.2. | Poprawa poziomu bezpieczeństwa publicznego na terenie Gminy | 1.2.1. Wsparcie szkoleń specjalistycznych dla OSP |
| | | 1.2.2. Dostosowanie remiz strażackich OSP do aktualnych potrzeb |
| | | 1.2.3. Zwiększenie nadzoru policji na terenie gminy |
| | | 1.2.4. Projekty edukacyjne dla mieszkańców gminy w zakresie m.in. bhp, udzielania pierwszej pomocy, uczestniczenia w ruchu drogowym |
| | | 1.2.5. Wsparcie akcji informacyjnych policji i straży pożarnej |
| | | 1.2.6. Rozbudowa systemu zwalczania patologii społecznych, w tym przeciwdziałania przestępczości nieletnich |
| | | 1.2.7. Wsparcie systemów zarządzania kryzysowego w kierunku zachowania bezpieczeństwa drogowego, kolejowego, przeciwpowodziowego. |
| Cel operacyjny 1.3. | Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego | 1.3.1. Rozwój organizacji pozarządowych |
| | | 1.3.2. Wsparcie tworzenia i działalności organizacji społecznych poprzez konkursy gminne |
| | | 1.3.3. Rozwój partnerstwa organizacji społecznych i samorządu lokalnego |
| | | 1.3.4. Wsparcie rozwoju partnerstwa trójsektorowego na poziomie ponadgminnym w ramach Lokalnej Grupy Działania „Gminy Powiatu Świeckiego” |
| | | 1.3.5. Wsparcie systemu poradnictwa obywatelskiego |
| Cel operacyjny 1.4. | Wzmocnienie poziomu integracji społeczności lokalnej i tożsamości kulturowej | 1.4.1. Wsparcie organizacji imprez sołeckich i gminnych integrujących mieszkańców |
| | | 1.4.2. Promocja dziedzictwa kulturowego poprzez organizację wydarzeń o charakterze kulturowym, w tym wystaw, plenerów malarskich, sesji fotograficznych |
| | | 1.4.3. Wsparcie i promocja lokalnego rękodzieła oraz twórczości lokalnych artystów |
| | | 1.4.4. Tworzenie i ochrona miejsc tradycji i pamięci |
| | | 1.4.5. Odnowa obiektów zabytkowych i ich adaptacja na cele społeczne i kulturalne |
| | | 1.4.6. Zachowanie elementów tradycyjnej architektury wiejskiej |
| | | 1.4.7. Promocja i kultywowanie tradycji i lokalnych obyczajów |

| CEL STRATEGICZNY 3 | | |
|----------------------------------|--|--|
| Rozwój gospodarczy Gminy Pruszcz | | |
| Cel operacyjny 3.1. | Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości | Zadania: |
| | | 3.1.1. Wytyczenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w gminie |
| | | 3.1.2. Lokalizacja inwestycji na przygotowanych terenach inwestycyjnych |
| | | 3.1.3. Opracowanie systemu ułatwień administracyjnych oraz ulg podatkowych dla przedsiębiorców |
| | | 3.1.4. Usprawnienie obsługi przedsiębiorstw przez administrację samorządową |
| | | 3.1.5. Wspieranie wdrażania nowych technologii w gospodarce lokalnej |
| Cel operacyjny 3.2. | Wspieranie rozwoju rolnictwa oraz sektora rolno-spożywczego | 3.1.6. Wspieranie zwiększenia poziomu handlu zagranicznego sektora MŚP |
| | | 3.2.1. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników |
| | | 3.2.2. Wspieranie spółdzielczości i tworzenia grup producenckich |
| | | 3.2.3. Rozwój i promocja lokalnych produktów rolno-spożywczych |
| | | 3.2.4. Wsparcie rozwoju lokalnego rzemiosła |
| | | 3.2.5. Wsparcie tworzenie punktów skupu produktów lokalnych i baz do przechowywania produktów |
| | | 3.2.6. Wsparcie zwiększenia zatrudnienia osób odchodzących z rolnictwa |
| | | 3.2.7. Rozwój produkcji biomasy na cele energetyczne |
| Cel operacyjny 3.3. | Wspieranie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i walki z bezrobociem | 3.2.8. Rozwój produkcji żywności ekologicznej |
| | | 3.3.1. Wsparcie programów skierowanych do osób bezrobotnych |
| | | 3.3.2. Przeciwdziałanie bezrobociu strukturalnemu poprzez wsparcie zmian kwalifikacji zawodowych |
| | | 3.3.3. Organizacja lokalnych konkursów dotyczących promocji przedsiębiorczości |
| Cel operacyjny 3.4. | Rozwój systemów informacji, promocji i doradztwa dla przedsiębiorstw, rolników i osób odchodzących z rolnictwa | 3.3.4. Wsparcie programów na rzecz zatrudnienia na lokalnym rynku pracy |
| | | 3.4.1. Szkolenia dla rolników i przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych |
| | | 3.4.2. Szkolenia w zakresie tworzenia i funkcjonowania grup producenckich |
| | | 3.4.3. Organizowanie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości |
| | | 3.4.4. Wsparcie doradcze i szkoleniowe dla osób bezrobotnych i odchodzących z rolnictwa |

| CEL STRATEGICZNY 4 | | |
|---|---|---|
| Rozwój ekologiczny Gminy Pruszcz | | |
| Cel operacyjny 4.1. | Rozwój infrastruktury służącej ochronie środowiska naturalnego | Zadania: |
| | | 4.1.1. Rekultywacja gminnego składowiska odpadów |
| | | 4.1.2. Likwidacja dzikich wysypisk i rekultywacja terenów po tych wysypiskach |
| | | 4.1.3. Rozbudowa istniejącego Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych i ewentualna budowa nowego GPSZOK |
| | | 4.1.4. Utworzenie stacji przeładunkowej odpadów komunalnych |
| | | 4.1.5. Realizacja „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Pruszcz na lata 2013-2032” |
| | | 4.1.6. Realizacja „Programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Pruszcz” |
| | | 4.1.7. Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową |
| | | 4.1.8. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Pruszczu wraz z rozbudową sieci kanalizacji sanitarnej |
| | | 4.1.9. Modernizacja melioracji i odbudowa cieków wodnych na terenie Gminy |
| 4.1.10. Rozwój gminnego systemu selektywnego zbierania i recyklingu odpadów komunalnych | | |
| Cel operacyjny 4.2. | Realizacja planu gospodarki niskoemisyjnej | 4.2.1. Redukcja emisji CO ₂ |
| | | 4.2.2. Redukcja zużycia energii końcowej |
| | | 4.2.3. Wzrost udziału energii pochodzącej z Odnawialnych Źródeł Energii: - Rozbudowa systemu grzewczego z wykorzystaniem biomasy i energii słonecznej - Wspieranie budowy farm wiatrowych |
| | | 4.2.4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (zwiększenie efektywności energetycznej budynków) |
| | | 4.2.5. Poprawa jakości i efektywności oświetlenia ulicznego na terenie gminy Pruszcz z wykorzystaniem rozwiązań energooszczędnych, |
| Cel operacyjny 4.3. | Rozwijanie edukacji ekologicznej i środowiskowej | 4.3.1. Organizacja akcji i konkursów promujących ekologię |
| | | 4.3.2. Rozwój gminnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi |
| | | 4.3.3. Dbalność i promocja form ochrony przyrody na terenie gminy Pruszcz w tym: obszarów objętych Europejską Siecią Ekologiczną NATURA 2000, turystyczne wykorzystanie |
| | | 4.3.4. Promocja zalesień i zadrzewień |
| | | 4.3.5. Wymiana doświadczeń w zakresie ekologii poprzez udział w programach międzynarodowych |

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022

Na podstawie kompleksowej analizy czynników wpływających na rozwój gminy wyznaczono jej silne i słabe strony w trzech obszarach: społecznym, gospodarczym i wspólnie w obszarze środowiska naturalnego i infrastruktury technicznej. Pozwoliło to na wyznaczenie szans i zagrożeń, które mogą pomóc lub przeszkodzić w realizacji celów Strategii. Zostały one ujęte w formie tabeli:

Tabela 13. Analiza silnych i słabych stron gminy Pruszcz oraz szanse i zagrożenia realizacji Strategii Rozwoju

| OBSZAR SPOŁECZNY | |
|---|---|
| Silne strony | Słabe strony |
| Dostęp do edukacji podstawowej i gimnazjalnej | Brak dostępu do szkolnictwa ponadgimnazjalnego na terenie gminy |
| Dostęp do placówek służby zdrowia | Brak placówek zapewniających opiekę dzieciom do lat 3 |
| Dostęp do nowego budynku biblioteki | Ograniczona ilość miejsc w przedszkolach |
| Ilość placów zabaw | Niezadawalający stan techniczny i funkcjonalność obiektów oświatowych |
| Aktywne społeczeństwo (działalność organizacji pozarządowych, wiejskich, klubów sportowych, grup artystycznych) | Brak placówek zapewniających dzienną opiekę dla osób starszych |
| Doświadczenie liderów w realizacji operacji, pozyskiwaniu środków unijnych | Niewystarczająca ilość obiektów sportowo-rekreacyjnych |

| | |
|---|---|
| Tradycje ludowe, obyczaje | Ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla mieszkańców gminy |
| Potencjał do wytwarzania produktów lokalnych | Ograniczona ilość opiekunów środowiskowych dla osób starszych i schorowanych |
| Umiejscowienie na terenie placówek DPS, MOO, Gminny Ośrodek Rehabilitacyjny | Niewystarczająca ilość lokali socjalnych |
| Wysoki poziom wykształcenia OSP | Niewystarczająca ilość terenów rekreacyjno-sportowych |
| | Niewykorzystane świetlice wiejskie, wymagające przystosowania technicznego i funkcjonalnego |
| | Niewystarczająca ilość ofert spędzania wolnego czasu |
| | Niewystarczająca ilość inicjatyw integracyjnych dla osób niepełnosprawnych |
| | Brak ścieżek rowerowych |
| | Mała liczba lekarzy specjalistów |
| | Brak wystarczających działań z profilaktyki zdrowotnej |
| | Mała współpraca między organizacjami |
| | Małe zaangażowanie mieszkańców |
| | Brak wsparcia instytucjonalnego dla rozwoju produktu lokalnego |
| | Brak ekspertów/praktyków w zakresie Ekonomii Społecznej |
| | Znaczny stopień bezrobocia |
| Szanse | Zagrożenia |
| Możliwość pozyskania bezzwrotnych środków UE | Wzrost patologii społecznej (uzależnienia, przemoc, bieda) |
| Realizowanie programów edukacyjnych | Starzejące się społeczeństwo |
| Rosnąca świadomość mieszkańców | Migracja zarobkowa |
| Zainteresowanie gminą jako atrakcyjnym miejscem zamieszkania/promocja gminy | Likwidowanie wiejskich placówek oświaty |
| Tworzenie nowych miejsc pracy | Zanik tradycji i więzi społecznych |
| ŚRODOWISKO NATURALNE ORAZ INFRASTRUKTURA TECHNICZNA | |
| Silne strony | Słabe strony |
| Dobry układ sieci osadniczej | Niezadawalający stan techniczny dróg oraz chodników |
| Dobry układ drogowy | Niezadawalająca ilość chodników |
| Zwodociągowanie gminy | Brak ścieżek rowerowych |
| Istniejące oczyszczalnie ścieków | Niewystarczający poziom kanalizacji sanitarnej, deszczowej na obszarze gminy |
| Dobrze zorganizowana selektywna zbiórka odpadów | Mała ilość przydomowych oczyszczalni |
| Usystematyzowana gospodarka odpadami | Brak gazyfikacji |
| Skanalizowana aglomeracja Pruszcz | Duża ilość azbestu koniecznego do likwidacji |
| Składowisko Odpadów Niebezpiecznych | Mała ilość niskoemisyjnych urządzeń grzewczych |
| Atrakcyjne położenie części gminy w Dolinie Dolnej Wisły (obszar Natura 2000) | Mała ilość zastosowań odnawialnych źródeł energii |
| Bogate zasoby dziedzictwa przyrodniczo kulturowego (częściowe położenie w Dolinie Wisły, zabytki, kościoły) | Niski poziom w zakresie edukacji ekologicznej |
| Zamknięte składowisko | Istniejące dzikie wysypiska śmieci |
| | Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna |
| | Niski wskaźnik lesistości |
| | Brak bezkolizyjnych skrzyżowań na przejazdach PKP w Pruszczu |
| | Brak dostępu do szybkiego (szerokopasmowego) Internetu |
| | Niewystarczający teren pod cmentarze |
| | Niewystarczające nakłady na ochronę zabytków |
| Szanse | Zagrożenia |
| Wzrastająca atrakcyjność środowiska naturalnego | Trudne procedury aplikacyjne o środki unijne |
| Dostępność środków unijnych | Budowa S5 dla Niewieścina i Zbrachlina |
| Programy budujące świadomość ekologiczną społeczeństwa | Niewystarczający monitoring zagrożeń dla środowiska |
| Produkcja żywności ekologicznej | Zły wpływ gospodarki |

| | |
|--|---|
| Rozwój turystyki weekendowej i agroturystyki | Intensyfikacja gospodarki rolnej (pogorszenie stanu środowiska) |
| Rozwój odnawialnych źródeł energii | |
| Rozwój przedsiębiorczości wdrażającej nowoczesne technologie ekologiczne | |

| OBSZAR GOSPODARCZY | |
|--|--|
| Silne strony | Słabe strony |
| Dobre położenie komunikacyjne (PKP, sieć dróg , projektowana S5) | Mało atrakcyjne połączenie Pruszcz – Świecie |
| Rozwinięte przetwórstwo mięsne, spożywcze | Niewystarczająca ilość miejsc pracy |
| Rozwinięta baza usługowo – handlowa | Niski poziom działalności innowacyjnej |
| Korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa ekologicznego | Niewystarczające wykorzystanie potencjału produktów lokalnych |
| Potencjał rolniczy | Brak targowiska |
| Produkty, które mogą stać się marką obszaru | Mało rozwinięta przedsiębiorczość społeczna |
| Potencjał siły nabywczej | Brak przemysłowych terenów inwestycyjnych w obszarze projektowanej S5 |
| Miejscowe Plany Zagospodarowania przestrzennego w Pruszczu (do uszczegółowienia) | Ograniczona możliwość uzbrojenia nowych terenów pod inwestycje |
| | Brak wyspecjalizowanych pracowników |
| | Niewystarczająca współpraca między podmiotami zajmującymi się produktami lokalnymi |
| | Niewystarczająca wiedza i słaba informacja o źródłach finansowanych |
| | Rozproszona promocja |
| Szanse | Zagrożenia |
| Budowa S5 | Niewystarczająca ilość podmiotów gospodarczych zapewniających miejsca pracy |
| Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych w obrębie S5 | Niewystarczający poziom pracowników z kwalifikacjami odpowiadającymi potrzebom rynku pracy |
| Bliskość dużych miejscowości | Niewielkie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych |
| Środki zewnętrzne na wsparcie inwestycji mikro i małych przedsiębiorstw | Niewystarczająca promocja terenów inwestycyjnych |
| Wsparcie środków unijnych dla przemysłu przetwórczego | Niestabilność prawa |
| Coraz większa świadomość społeczna w zakresie zdrowego odżywiania | Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej |
| Produkcja spożywcza ekologiczna, produkty lokalne, tradycyjne | Zbyt wysokie wymogi sanitarne i skarbowe |
| Potencjalny rynek zbytu dla produktów lokalnych – otoczenie dużych miast Bydgoszcz, Toruń, Świecie | Biurokracja w zakładaniu i prowadzeniu firmy |
| Rosnące zainteresowanie przedsiębiorstw, pracowników innowacjami | Konkurencja na rynku |
| Utworzenie inkubatora dla małych przedsiębiorstw w gminach wiejskich | Emigracja zarobkowa |
| Rozwój istniejącej infrastruktury | Ubożenie społeczeństwa |
| Budowa elektrowni wiatrowych | |

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Pruszcz na lata 2016-2022

Sfera społeczna stanowi najpoważniejszą przeszkodę w procesie rozwoju gminy ze względu na jej silny wpływ na pozostałe obszary. Poziom integracji oraz zaangażowania mieszkańców ma duże znaczenie w kontekście rozwoju gospodarki (wpływy z podatków i zatrudnienie ludności). Za bariery ograniczające rozwój gminy należy również uznać przeszkody i niedogodności dla funkcjonowania przedsiębiorstw (przemysłowych i rolnych). Świadomość ekologiczna mieszkańców jest podstawowym czynnikiem warunkującym rozwój w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Część zadań wyznaczonych przez Strategię ma odniesienie przestrzenne i powinny być uwzględnione w Studium. Są to głównie inwestycje mające pośrednio wpływ na jakość życia mieszkańców i wzrost zadowolenia w sferze społecznej, takie jak modernizacja i rozbudowa infrastruktury transportowej, energetycznej czy wodociągowo-kanalizacyjnej. Ważną rolę w realizacji zadań związanych z aktywizacją mieszkańców odgrywają potencjalne inwestycje w oświatę czy opiekę przedszkolną i osób starszych.

2. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

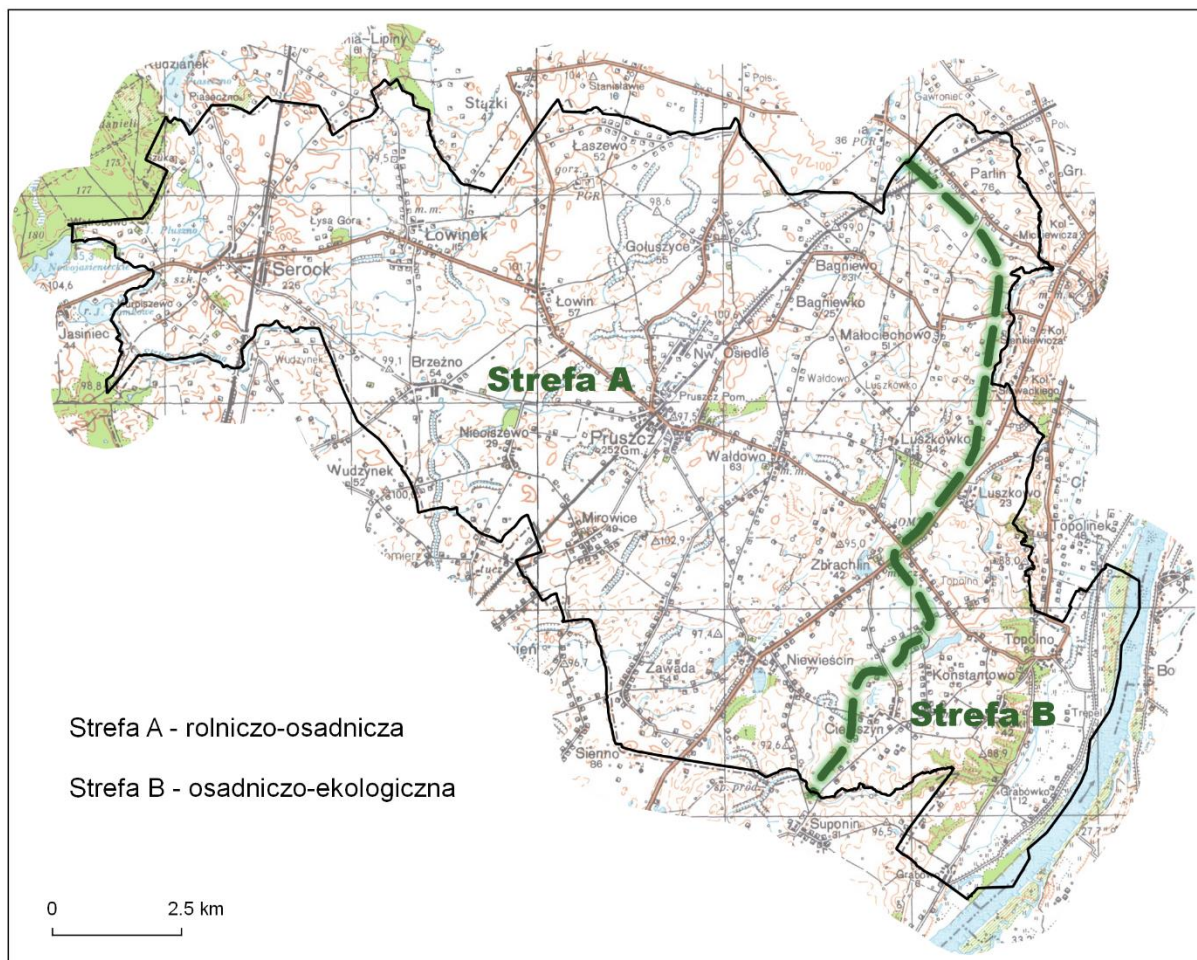
Gmina Pruszcz pod względem powierzchni należy do średnich gmin w województwie zajmując 47 miejsce. W stosunku do innych gmin powiatu świeckiego pod względem powierzchni ustępuje gminie Osie, Warlubie, Świecie oraz Jeżewo, stanowiąc niecałe 10% powierzchni powiatu. Pod względem liczby ludności jest bardzo podobnie. Pruszcz zajmuje 52 miejsce wśród wszystkich 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego i 16 wśród 92 gmin wiejskich (GUS 2016). Na tle gmin swojego powiatu zajmuje miejsce za Świeciem oraz miastem Nowe. Mieszkańcy gminy Pruszcz stanowią niecałe 10% ludności całego powiatu świeckiego.

Przedstawiona we wcześniejszych rozdziałach diagnoza stanu środowiska oraz jego ocena pod kątem istniejących i potencjalnych zagrożeń upoważnia, by na etapie wskazań, wyznaczyć kierunki dalszego zagospodarowania terenu w zgodzie z szeroko rozumianą koncepcją zrównoważonego rozwoju. Ze względu na uwarunkowania środowiskowe, można stwierdzić, że obszar opracowania charakteryzuje się zróżnicowaniem. Ze względu na powiązania obszarów z szerszym otoczeniem, powinny one być zbliżone do istniejących funkcji. W obecnych granicach opracowania wydzielić można strefy funkcjonalne, które posiadają preferencje do dalszego rozwoju.

Na terenie gminy można wydzielić dwie strefy funkcjonalno-przestrzenne – podstawowe jednostki, z których składa się środowisko gminy.

Strefa A – rolniczo-osadnicza obejmuje zdecydowaną większość gminy z miejscowością gminną – Pruszczem. Są to głównie tereny wysoczyznowe - rolnicze, na zachodzie znajduje się niewielki fragment sandru Brdy. Dominują tam gleby o bardzo korzystnych właściwościach pod kątem produkcji rolnej, dzięki czemu grunty orne są dominującą formą użytkowania terenu. Osadnictwo wykształciło się przy głównych drogach, łączących wsie w gminie. Są to niewielkie miejscowości, w których dominuje zatrudnienie w sektorze rolniczym. Ośrodkiem skupiającym funkcje usługowe czy obiekty administracji publicznej jest Pruszcz. Środowisko w tej strefie podporządkowane jest rolnictwu. Uwarunkowania środowiska, a w tym parametry geologiczno-inżynierskie podłoża sprawiają, iż jest to dogodny obszar dla osadnictwa, a także uprawy roli. W gminie występuje wysoki odsetek gleb ornich bardzo dobrych i dobrych, co predysponuje te tereny do kontynuowania obecnego użytkowania. Ze względu na stwierdzenie występowania obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego, zwłaszcza zlewni Kotomierzycy, należy zwrócić uwagę na ilość stosowanych środków ochrony roślin, a także postępować zgodnie z Kodeksem dobrej praktyki rolniczej.

Strefa B – osadniczo-ekologiczna obejmuje wschodnią, znacznie mniejszą część gminy. Osadnictwo rozwinęło się tam w mniejszym stopniu, ze względu na specyficzne uwarunkowania środowiska. Zachodnią część strefy stanowi skraj wysoczyzny morenowej, natomiast dalej na wschód rozpościera się dolina Wisły – z urozmaiconą strefą zboczową oraz płaskim dnem. Zabudowa w większym zagęszczeniu występuje głównie w części wysoczyznowej, w obrębie wsi Cielešzyn czy Parlin. Pokrycie terenu w strefie stanowią również w większości użytki rolne, przy czym w zachodniej części na ogół wypełniają tereny między obiektami trudno dostępnymi, a na wschodzie zajmują tereny zalewowe na żyznych madach. Na zboczu występuje roślinność rozwijająca się w sposób samoistny, w tym tereny zalesione, zadrzewione w rozcięciach erozyjnych.



Ryc. 21. Podział gminy Pruszcz na strefy funkcjonalno-przestrzenne (źródło danych: Państwowy Rejestr Granic, Geoportel Krajowy)

Jest to strefa o najcenniejszych obszarach, pod względem wartości przyrodniczych i ekologicznych, w gminie. Wpływa na to głównie obecność doliny Wisły i specyficzne warunki środowiska, które sprawiły, że objęto je prawnymi formami ochrony przyrody. Z rejonem tym związane jest występowanie cennych gatunków awifauny, a także siedlisk przyrodniczych, takich jak lasy łęgowe. Wschodnia część gminy zawiera się w granicach Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, Obszarów Natura 2000: Dolina Dolnej Wisły i Solecka Dolina Wisły, a także Parków Krajobrazowych – Nadwiślańskiego i Chełmińskiego. W obrębie zbocza doliny utworzono też użytki ekologiczne dla ochrony łąk i pastwisk. O walorach ekologicznych strefy świadczy również występowanie obiektów nieobjętych ochroną, jak np. jeziora i rzeki, a także licznych wycieków i wysięków wód w obrębie zbocza.

Występowanie cennych obiektów przyrodniczych i ekosystemów wiąże się z występowaniem pewnych ograniczeń, głównie w kwestiach inwestycyjnych. Jako istotne bariery ekofizjograficzne należy wskazać obszar szczególnego zagrożenia powodzią w międzywalu Wisły. Poza wałem występują też tereny narażone na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego, dochodzące do dolnego załomu zbocza doliny. Samo zbocze również powoduje utrudnienia, ze względu na wysokie wartości spadków i ukształtowanie terenu, m.in. w postaci wąskich rozcięć, dolinek. W związku z powyższym cała wschodnia część strefy objęta jest pewnymi ograniczeniami, w tym prawnymi, w rozwoju inwestycji. Jest to równocześnie najcenniejsza przyrodniczo część gminy, o walory której należy dbać. Z kolei na pozostałych terenach w strefie nie zachodzą przesłanki, aby ograniczać rozwój zabudowy czy działalności gospodarczej.

Analiza stanu środowiska i zidentyfikowanie jego głównych zagrożeń w gminie Pruszcz pozwala na określenie wytycznych uwzględniających potrzeby ochrony środowiska wobec prowadzonej i projektowanej polityki przestrzennej gminy:

- na terenach, na których występują grunty nienośne lub słabonośne: torfy, namuły, mady, preferowane użytkowanie w formie trwałych użytków zielonych lub w przypadku mad rzecznych, terenów o funkcjach rolniczych;
- ograniczenia lokalizowania zabudowy w obrębie terenów o wysokich wartościach spadków, ze względu na możliwość pojawiania się ruchów masowych gruntu oraz wysokie wartości krajobrazowo-ekspozycyjne;
- zakazać inwestycji mogących naruszyć integralność dolin rzecznych z wyjątkiem inwestycji związanych z infrastrukturą techniczną i drogową;
- pozostawić do zachowania istniejące sieci drenarskie i melioracyjne oraz poprawić ich jakość w celu zapewnienia ich prawidłowego funkcjonowania;
- na terenie wysokiej podatności wód podziemnych pierwszego poziomu na degradację wprowadzić zakaz lokalizowania działalności mogącej spowodować przenikanie zanieczyszczeń z powierzchni ziemi do gruntu lub stosować powierzchnie uszczelnione z odpowiednim systemem odprowadzenia do oczyszczenia ścieków deszczowych i roztopowych;
- na terenie zlewni bezpośrednich jezior i rzek należy stosować kodeks dobrej praktyki rolniczej w odniesieniu do poprawnych, z punktu widzenia ochrony wód, zasad korzystania z nawozów w rolnictwie;
- stosować paliwa ekologiczne i technologie niskoemisyjne na terenach o rozproszonej zabudowie;
- stosować na terenach otwartych zieleń wysoką w formie pasów zadrzewień i zakrzewień śródpolnych;
- przeprowadzić działania przeciwozyjne na terenach gruntów ornych szczególnie zagrożonych erozją wodną i wietrzną na wzniesieniach terenowych, poprzez nasadzenia roślinności o cechach ochronnych na miedzach.

3. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego

Na koniec roku 2017 gminę zamieszkiwało 9377 osób. Gęstość zaludnienia dla całej gminy wynosi 66 osób/km². Jest to spadek w stosunku do lat ubiegłych, jednak nadal jest to wysoka wartość na tle innych gmin powiatu.

Na obszarze gminy znajduje się 20 sołectw, na które składają się mniejsze wsie. Liczba mieszkańców zamieszkujących sołectwa waha się od 126 osób (Grabówko) do 2481 osób (Pruszcz). Średnia liczba mieszkańców w miejscowościach wynosi 468 osób.

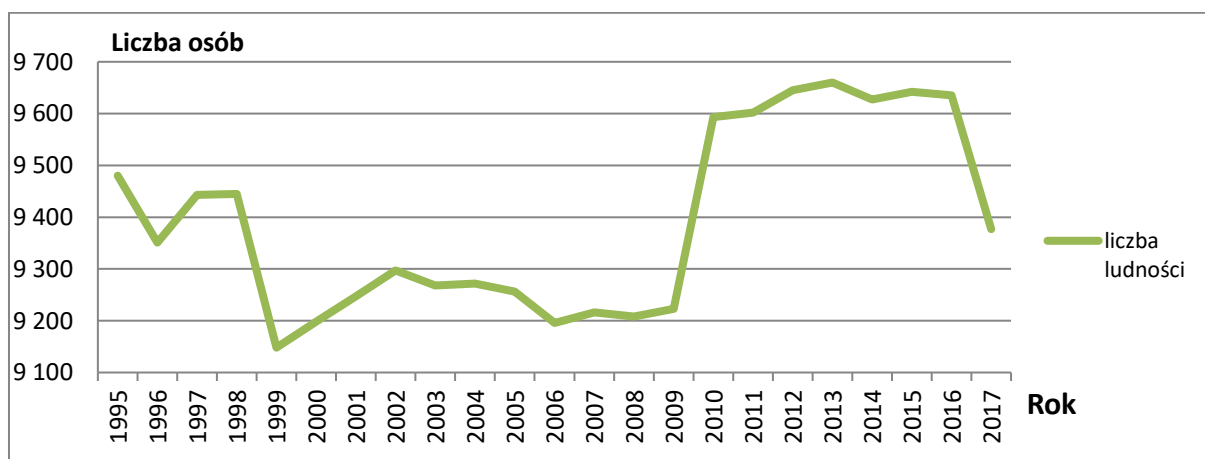
Tabela 14. Liczba mieszkańców gminy wg miejscowości w 2017 r.

| Sołectwo | Liczba ludności | Sołectwo | Liczba ludności |
|--------------|-----------------|------------|-----------------|
| Bagniewko | 281 | Mirowice | 338 |
| Brzeźno | 245 | Niewieścín | 454 |
| Cieleszyn | 174 | Parlin | 481 |
| Gołuszyce | 397 | Pruszcz | 2 481 |
| Grabówko | 126 | Rudki | 146 |
| Luszkówko | 473 | Serock | 1 350 |
| Łaszewo | 289 | Topolno | 285 |
| Łowin | 386 | Waldowo | 351 |
| Łowinek | 571 | Zawada | 161 |
| Małociechowo | 182 | Zbrachlin | 193 |

Źródło: Dane Urzędu Gminy w Pruszczu

Największe sołectwo Pruszcz zamieszkuje 26,5% ludności gminy. Drugą wyraźnie wyróżniającą się jednostką jest Serock z liczbą mieszkańców na poziomie 1350. Rozproszenie mieszkańców charakterystyczne dla rolniczego charakteru gminy powoduje zmniejszenie dostępności do obiektów infrastruktury społecznej oraz może utrudniać wyposażenie najmniejszych wsi w infrastrukturę techniczną. Dlatego też fakt, że aż około 41% ludności gminy zamieszkuje dwie największe miejscowości należy uznać za zjawisko korzystne. Dzięki temu mają szansę stać się bardziej podatne na rozwój procesów urbanizacyjnych i zmiany poprawiające poziom życia mieszkańców.

6 najmniejszych sołectw, których liczba mieszkańców nie przekroczyła 200 osób, zamieszkuje 10,5% ludności gminy. Najliczniejszą grupę stanowią sołectwa o średniej wielkości. Duża liczba miejscowości o statusie sołectwa oraz zbliżonej liczbie mieszkańców świadczy o dobrym poziomie rozwoju struktury i funkcji wiejskich.


Ryc. 22. Zmiany liczby ludności w gminie w latach 1995-2017

W latach 1995-2017 liczba mieszkańców gminy Pruszcz kilkakrotnie się zmieniała. Średnio wynosiła około 9393 osób. W tym okresie wyraźny spadek liczby mieszkańców miał miejsce w 1999 roku. Natomiast po roku 2009 nastąpił gwałtowny wzrost. Przez kolejne lata wartość ta była dosyć stabilna, ale w roku 2017 znów nastąpił zdecydowany spadek o 258 mieszkańców.

Tabela 15. Zmiany liczby ludności w gminie w latach 1995-2015

| Rok | Liczba mieszkańców | Rok | Liczba mieszkańców |
|------|--------------------|------|--------------------|
| 1995 | 9 480 | 2007 | 9 216 |
| 1996 | 9 351 | 2008 | 9 208 |
| 1997 | 9 443 | 2009 | 9 223 |
| 1998 | 9 445 | 2010 | 9 593 |
| 1999 | 9 148 | 2011 | 9 602 |
| 2000 | 9 198 | 2012 | 9 645 |
| 2001 | 9 247 | 2013 | 9 660 |
| 2002 | 9 297 | 2014 | 9 627 |
| 2003 | 9 268 | 2015 | 9 642 |
| 2004 | 9 272 | 2016 | 9 635 |
| 2005 | 9 256 | 2017 | 9 377 |
| 2006 | 9 196 | | |

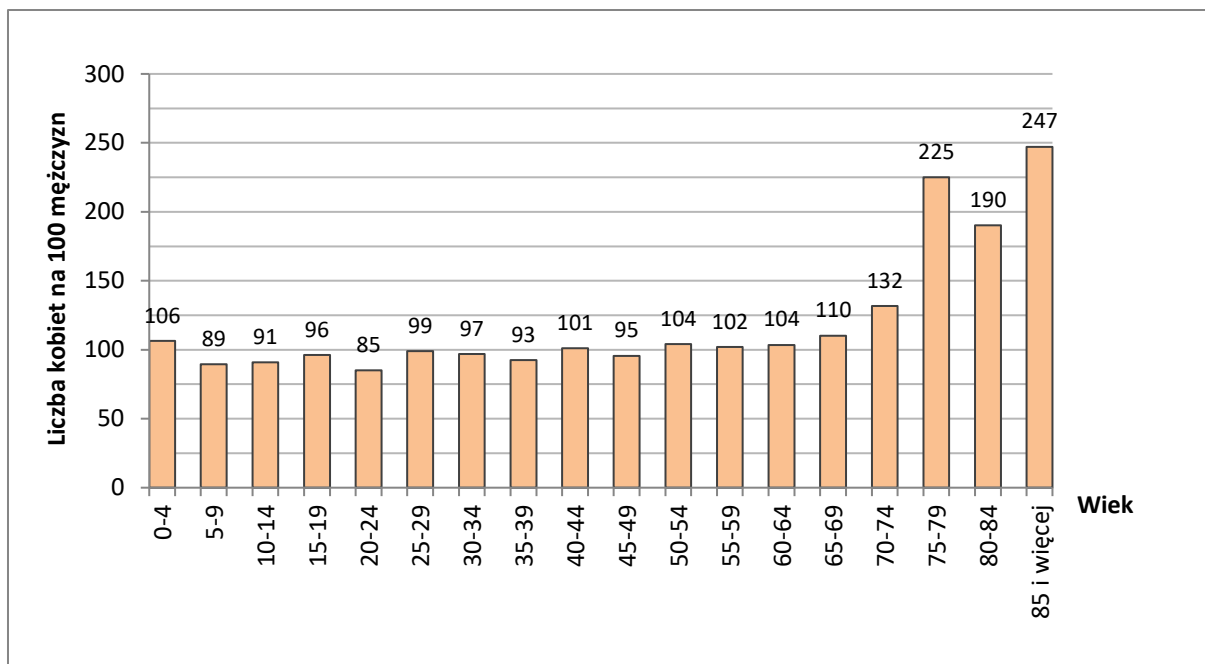
Źródło: Dane BDL GUS oraz Urząd Gminy w Pruszczu

Struktura ludności

W gminie Pruszcz występuje nieznaczna przewaga liczebna kobiet nad mężczyznami. W roku 2016 zanotowano 4887 kobiet i 4748 mężczyzn na terenie całej gminy. Przewaga kobiet może wydawać się dziwna zwłaszcza biorąc pod uwagę rolniczy charakter gminy, gdzie wśród zatrudnionych głównie przeważają mężczyźni. Jest to wartość średnia dla wszystkich mieszkańców gminy. Dodatkowych informacji dostarcza analiza z uwzględnieniem wieku.

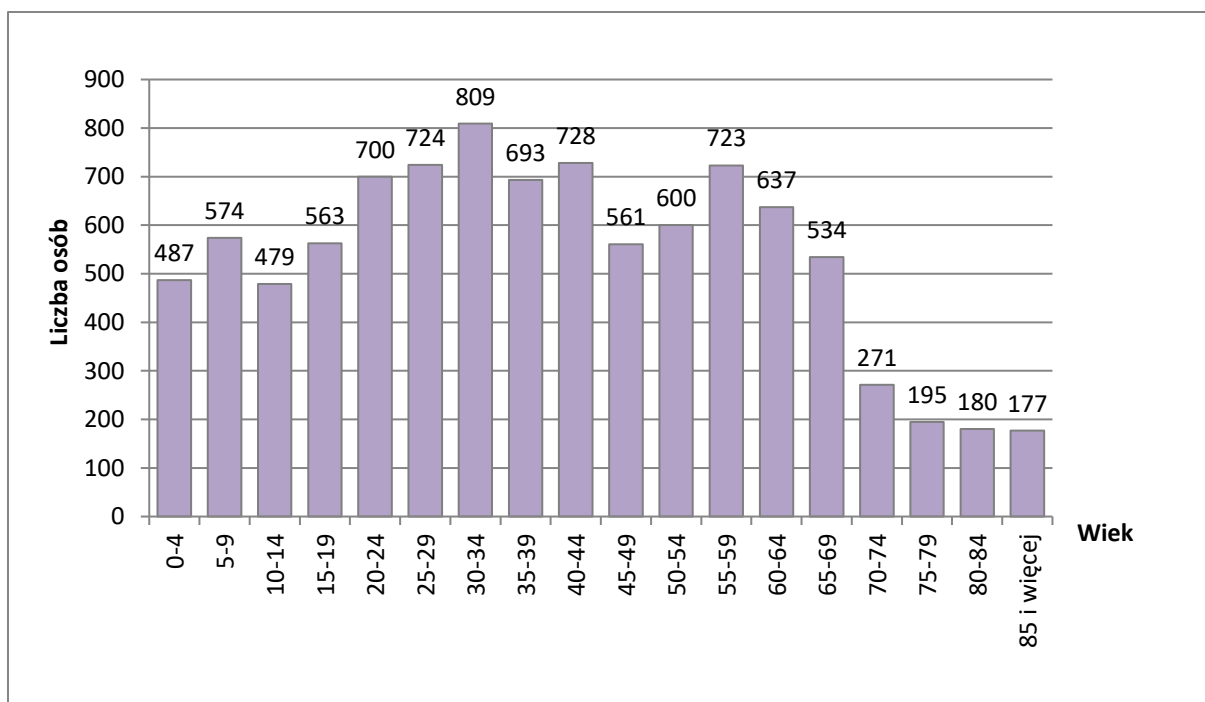
Współczynnik feminizacji jest zróżnicowany dla poszczególnych grup wiekowych. Oprócz pierwszej grupy wiekowej obejmującej bardzo małe dzieci w wieku do 4 lat, współczynnik feminizacji w grupach wiekowych poniżej 40 lat jest mniejszy niż 100, a w przedziale wiekowym 20-24 lata wynosi jedynie 85. Przewaga liczby mężczyzn w tym wieku związana jest z gospodarką rolną na terenie gminy, która najczęściej przekazywana "z ojca na syna", kobiety natomiast częściej decydują się na wyjazd do większych miast w celach edukacyjnych i poszukując pracy. Sytuacja zmienia się w przedziale powyżej 40 roku życia, gdzie liczba kobiet i mężczyzn bardziej się wyrównuje, natomiast w grupie powyżej 65 roku życia zdecydowanie dominują już kobiety. Tak gwałtowny wzrost jest spowodowany znacznie większą umieralnością mężczyzn, co jest typowe dla większości gmin w Polsce.

Największe znaczenie dla rozwoju demograficznego gminy na wartość współczynnika w przedziale wiekowym 20-29 lat. Ta grupa wiekowa koncentruje największą ilość zawieranych małżeństw oraz urodzeń. Współczynnik feminizacji w tym przedziale wiekowym wynosi 92. Wartości poniżej 100 wpływa na przyspieszenie starzenia się ludności oraz może powodować migracje. Dlatego mimo, że dla ogółu gminy współczynnik feminizacji gminy ma wartości 103, to biorąc pod uwagę rozkład na poszczególne grupy wiekowe wypada on niekorzystnie dla rozwoju demograficznego gminy.



Ryc. 23. Współczynnik feminizacji wg grup wiekowych w gminie Pruszcz w 2016 r. (źródło: Dane BDL GUS)

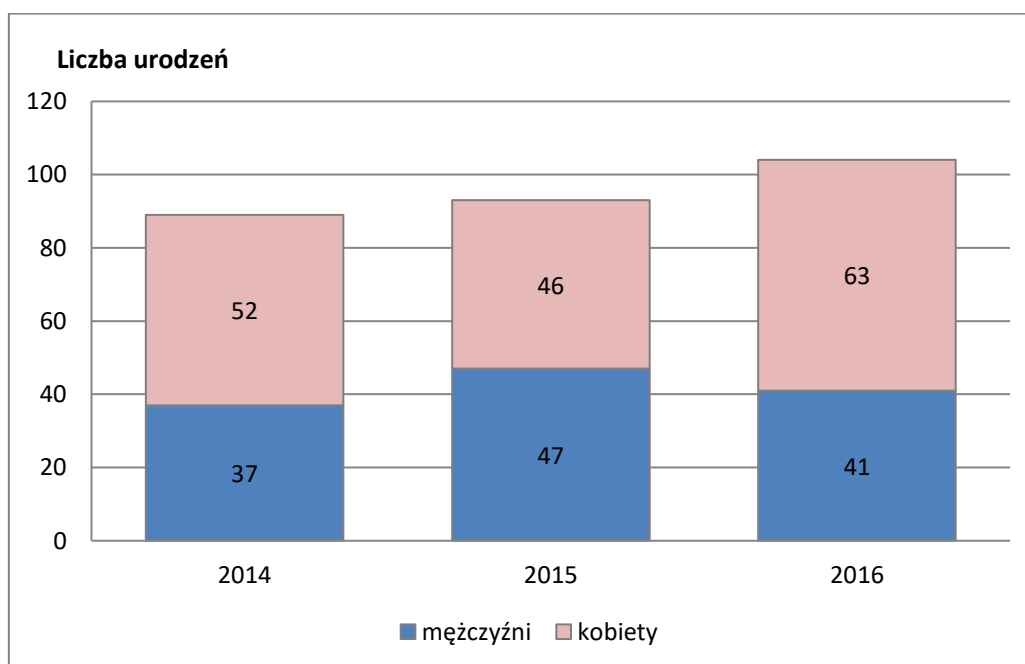
Najliczniejszą grupę wiekową (8,4%) stanowi ludność w wieku 30-34 lat. W szerszym ujęciu wiekowym osoby w wieku 20-34 lat stanowią 23,2% ludności gminy. Najmniej liczne są grupy osób starszych i dzieci. Grupa wiekowa 0-9 lat stanowi 11% ogólnej liczby ludności, a ludność w wieku powyżej 65 roku życia to 14,1% mieszkańców.



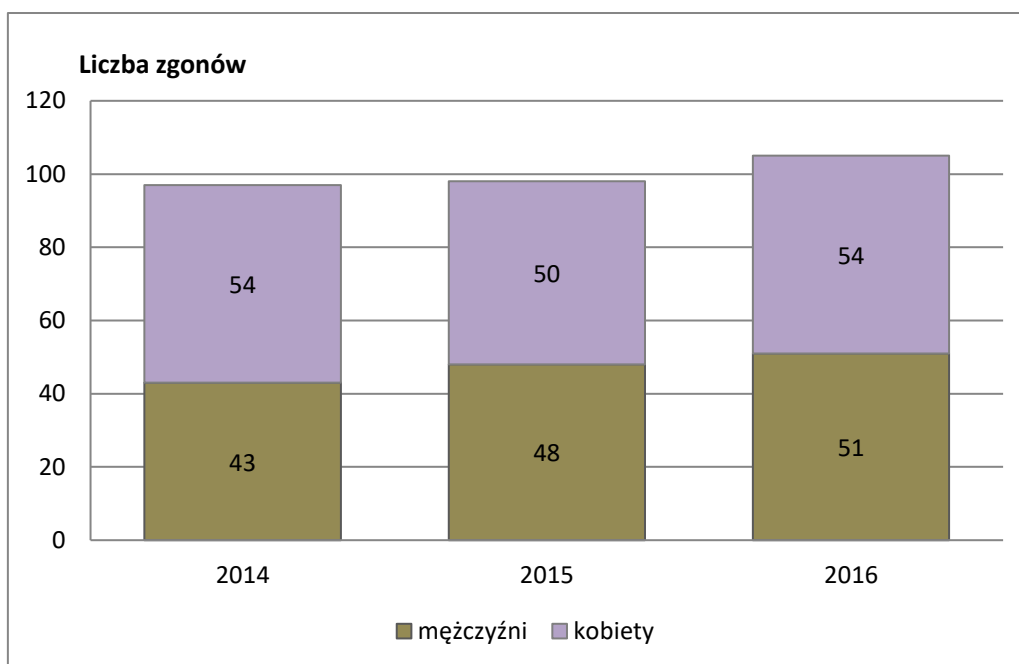
Ryc. 24. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych w gminie Pruszcz w 2016 r.

Ruch naturalny ludności

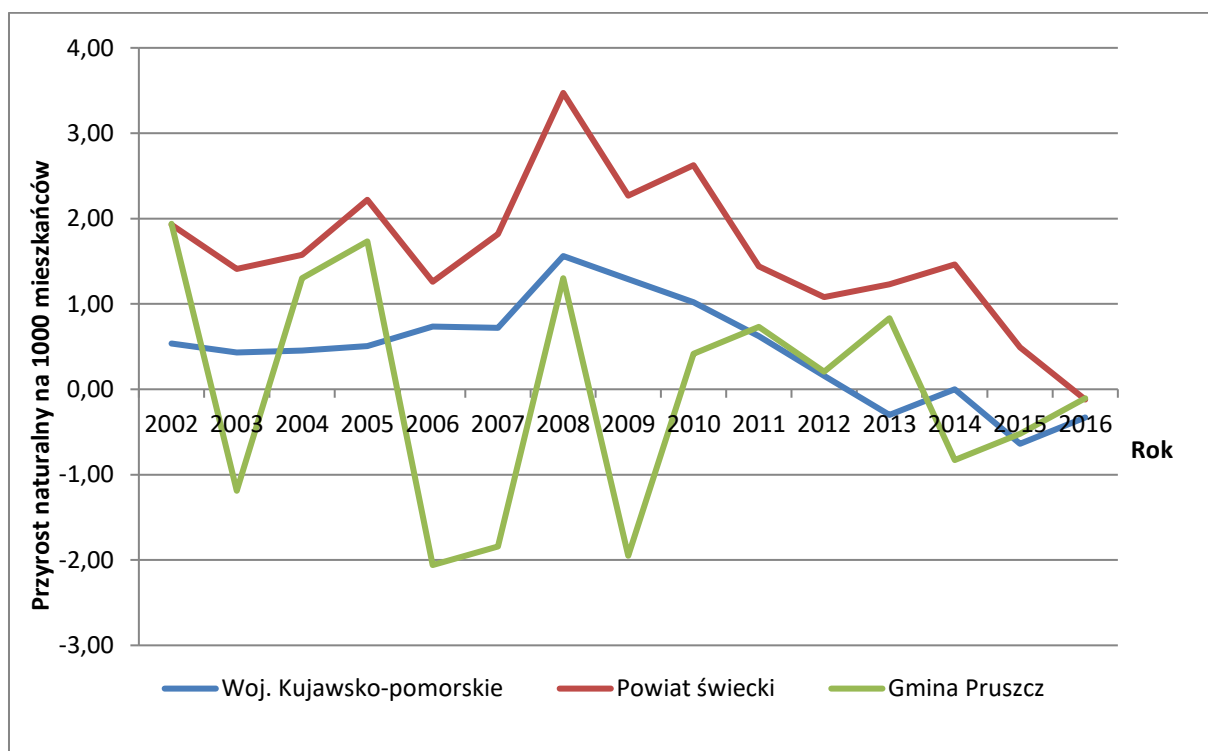
W ostatnich kilku latach na terenie gminy Pruszcz powoli rosła liczba urodzeń (104 urodzenia żywe w 2016 r.). Jednocześnie wzrosła także liczba zgonów (105 zgonów w 2016 r.) co spowodowało, że wskaźnik przyrostu naturalnego zanotował wartość minimalnie ujemną (-1). Biorąc pod uwagę jednak wykazaną tendencję oraz liczbę urodzeń płci żeńskiej (61%) jest to dobry kierunek pozwalający na odmłodzenie społeczeństwa i poprawienie współczynnika feminizacji w młodszych grupach wiekowych. Jest to także powolny powrót do stanu, który utrzymywał się na terenie gminy w latach 2010-2013, kiedy przyrost naturalny przyjmował wartości dodatnie. Aby ocenić ruch naturalny na terenie gminy Pruszcz na tle województwa czy powiatu, należy przyjąć wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców. Współczynnik ten na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat notował mocne wahania. Z powodu zdecydowanie mniejszej liczby ludności gminy w porównaniu do większych jednostek nie jest on tak stabilny. Każda niewielka zmiana w ilości urodzeń czy zgonów ma silny, bezpośredni wpływ na jego wynik. Na przestrzeni badanego okresu (2002 -2016 r.) wyraźnie widać, że gmina Pruszcz wykazywała przez większość czasu niższe wartości przyrostu naturalnego niż średnia powiatowa - widać tutaj jednak bezpośredni wpływ wahań wskaźnika w gminie (jako jednej z największych jednostek) w skali całego powiatu. Od 2014 r. zauważyć można coraz mniejsze zróżnicowanie między przyrostem naturalnym w gminie, powiecie i województwie. O ile jednak wartość przyrostu naturalnego w skali powiatu wykazuje tendencję spadkową, to wskaźnik w gminie zaczyna rosnąć.



Ryc. 25. Liczba urodzeń w gminie Pruszcz w latach 2014-2016



Ryc. 26. Liczba zgonów w gminie Pruszcz w latach 2014-2016



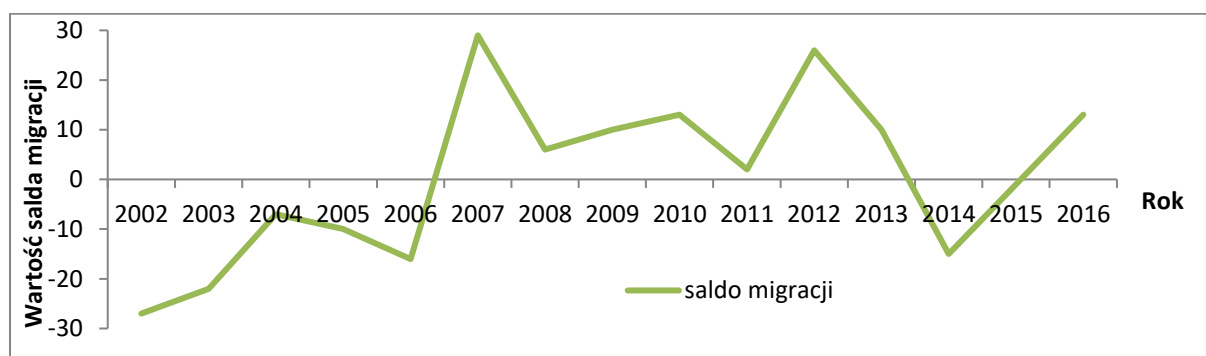
Ryc. 27. Przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców gminy Pruszcz na tle województwa oraz powiatu

Ruch wędrownkowy

Gmina Pruszcz charakteryzuje się dość korzystnym przebiegiem procesów migracyjnych. Liczba ludności napływającej do gminy w 2016 r. była większa niż osób, które opuściły teren gminy, co dało dodatni poziom salda migracji na poziomie 13 osób. Była to zmiana w porównaniu do roku 2014 (brak danych GUS z roku 2015), gdzie saldo wynosiło -15. Liczba zameldowań w przeciągu dwóch wskazanych lat wzrosła o połowę i wyniosła 117 nowych obywateli, z czego większość stanowiły kobiety. Nowi mieszkańcy przybywali do Pruszcza w równym stopniu, zarówno z okolicznych wsi, jak i miast, odpowiednio 58 i 57 osób. Dwie osoby natomiast sprowadziły się z poza granic naszego kraju.

Większa liczba osób niż w 2014 r. zdecydowała się również w roku 2016 na opuszczenie gminy. Był to jednak wzrost zaledwie o 12% - z 93 do 104 osób. W tym wypadku aż 63% stanowiły kobiety, co sprawiło, że ilość kobiet które sprowadziły się do gminy był praktycznie równy ilości pań, które ją opuściły (64 i 65 osób). W 2016 roku 7 mieszkańców gminy zdecydowało się na emigrację poza granicę naszego kraju, z czego aż 5 to kobiety.

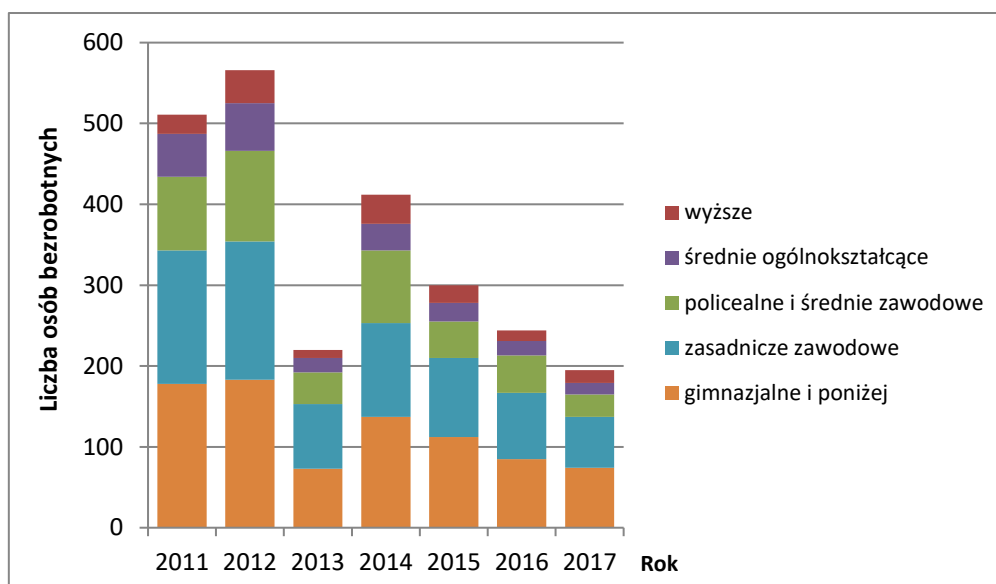
W szerszym ujęciu dodatnia wartość salda migracji w 2016 r. jest powrotem do tendencji utrzymującej się na terenie gminy w okresie od 2007 do 2013 roku. Wcześniej jednak, w latach 2002-2007, wielu mieszkańców gminy decydowało się na jej opuszczenie, przez co wartość salda przyjmowała wartości ujemne. Pełen przebieg zmian salda migracji w omawianym okresie przedstawia poniższa rycina.



Ryc. 28. Wartość salda migracji dla gminy Pruszcz w latach 2002-2016

Wykształcenie

O wykształcenie mieszkańców gminy dbają cztery szkoły podstawowe w: Pruszczu, Niewieście, Łowinku oraz Serocku. Opieka przedszkolna sprawowana jest przez dwa przedszkola samorządowe w: Pruszczu i Serocku oraz punkt przedszkolny w Zbrachlinie. Obecna reforma edukacji zniósła instytucję gimnazjum, w związku z tym brak jest jednostek edukacyjnych wyższego rzędu. Młodzież z obszaru gminy swoją edukację kontynuuje w placówkach na terenie miast takich jak Świecie, Koronowo czy Bydgoszcz. Bliskość oraz dostępność komunikacyjna miasta uniwersyteckiego – Bydgoszczy otwiera możliwości zdobywania wykształcenia wyższego. Mieszkańcy gminy zdobywający wykształcenie średnie i wyższe, z racji rolniczo-produkcyjnego charakteru gospodarki na terenie gminy, często decydują się na przeprowadzę do większych miast – głównie Bydgoszczy. Dane na temat poziomu wykształcenia osób bezrobotnych na terenie gminy potwierdzają największy udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym lub niższym. Podział ten w ostatnich latach, mimo ogólnego spadku poziomu bezrobocia, utrzymuje się na podobnym poziomie.



Ryc. 29. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia na terenie gminy Pruszcz w latach 2011-2017

4. Prognoza demograficzna dla gminy

Według Rocznika Demograficznego 2017 wydanego przez GUS, liczba ludności w Polsce będzie systematycznie spadać i to w coraz szybszym tempie. Prognoza do roku 2050 zakłada spadek liczby ludności o 12% w stosunku do roku 2015. W przypadku danych dla województwa kujawsko-pomorskiego prognozy są jeszcze bardziej pesymistyczne i mówią o wartości 14% w tym samym okresie.

Przygotowana przez GUS „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 opracowana w 2014 r. uwzględniająca wyłącznie trendy demograficzne, dzietność, umieralność i migracje wewnętrzne i zewnętrzne prognozowała, że ludność w wiejskiej części powiatu świeckiego będzie w najbliższych latach rosła. Jednak tempo tego wzrostu będzie coraz powolniejsze, a od około roku 2030 liczba ludności powiatu zacznie coraz szybciej spadać. Realne dane z najnowszych lat pokazują jednak, że wyhamowanie tempa wzrostu jest dużo szybsze niż było to prognozowane.

Przy sporządzeniu prognozy należy wziąć pod uwagę wcześniej przeanalizowane wskaźniki charakteryzujące zmiany demograficzne w gminie w ostatnich latach. Najbardziej istotne pod tym kątem są zmiany dotyczące dolnych przedziałów wiekowych, szczególnie grupy 20-30 lat, w której zawierana jest największa ilość małżeństw i która przede wszystkim odpowiada za przyrost naturalny. Liczebność tej grupy oraz jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców regularnie maleje. Rośnie natomiast ilość osób starszych. Starzenie się społeczeństwa jest problemem odczuwalnym w całym kraju, realnie wpływającym na zmiany liczby ludności.

W przypadku gminy Pruszcz, mimo w miarę ustabilizowanej liczby ludności po wzroście w 2010 r., wg najnowszych danych tendencja jest znowu mocno spadkowa. Biorąc pod uwagę założenia prognozy dla powiatu wraz z realnymi wartościami, a także ostatnie dane dla gminy, można przypuszczać, że liczebność gminy Pruszcz w najbliższych latach będzie się wahać, jednak z tendencją spadkową. Jak pokazują dane historyczne, takie sytuacje już się zdarzały np. 1998 roku, kiedy nastąpił wyraźny spadek liczby mieszkańców, aby 10 lat później nagle wzrosnąć do jeszcze wyższego poziomu. Biorąc więc pod uwagę cały okres od 1995 do 2017 trend prezentuje się rosnąco. Dlatego w długoterminowej prognozie demograficznej trzeba mieć na uwadze, że duży wpływ na zmiany mogą mieć dodatkowe

czynniki np. programy socjalne, zmiany rynku pracy, rozbudowa infrastruktury na terenie gminy czy powstawanie nowych miejsc pracy stymulowane rozwojem komunikacji. Mogą być to zarówno czynniki prorodzinne - wpływające na wartość przyrostu naturalnego, jak i związane z atrakcyjnością gminy pod kątem migracyjnym.

5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

W celu określenia możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy na nowo wyznaczonych terenach rozwojowych (określonych na rysunku Studium), dokonano analizy wydatków budżetowych gminy na ww. cele w okresie 2010-2016. W tym okresie łącznie na budowę nowych dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych i urządzenie przestrzeni publicznych wydano gminie średnio rocznie około 1 mln zł. Kwota ta waha się znacznie w zależności od przyznawanych dotacji na poszczególne inwestycje.

Na podstawie danych literaturowych i statystycznych można założyć, że uzbrojenie w sieci wodociągowe i kanalizacyjne oraz budowa odcinka dróg na terenie gminy wiejskiej, w zależności od jakości nawierzchni i klasy drogi, wiąże się z kosztem od około 20 tys. zł/ha powierzchni typowego miejscowego planu (zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, drogi w klasie dojazdowej). Większość terenów położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie dróg i nie wymaga nakładów na rozbudowę (wsie typu ulicówek). Sumaryczna powierzchnia terenów wyznaczonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz powierzchnia terenów rozwojowych wyznaczonych w studium wynosi około 1133 ha i obejmuje w 80% grunty sąsiadujące z zabudową zagrodową wzdłuż ulic przez co nie wymaga sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W związku z tym potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy będą wynosić od około 4,5 mln złotych w okresie do 2050 roku, co daje około 150 tys. zł rocznie na inwestycje w nowe drogi i infrastrukturę techniczną.

Zakładając możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej na poziomie obecnych wydatków budżetu gminy w granicach 0,3 mln złotych, uzbrojenie wszystkich terenów rozwojowych gminy, łącznie z obszarami niezainwestowanymi, objętymi obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, teoretycznie ma szansę być wykonane w ciągu następnych 15 lat. Zaprojektowany w studium rozwój terenów inwestycyjnych nie przekracza zatem możliwości finansowych gminy. Pewne jest, że chociaż teoretycznie wykonanie wszystkich prac jest możliwe, to jednak proces ten będzie rozłożony co najmniej na dwadzieścia lat i będzie kierowany przede wszystkim racjonalnością wydatków i rzeczywistymi potrzebami mieszkańców.

6. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę w gminie, wyrażone w powierzchni użytkowej nowo projektowanej zabudowy, określa prognozowaną największą ilość powierzchni, jaka będzie potrzebna do zrealizowania potrzeb mieszkaniowych i gospodarczych mieszkańców gminy w perspektywie wieloletniej. Maksymalne zapotrzebowanie na zabudowę ma za zadanie określić i uzasadnić powierzchnię gruntów projektowanych do przeznaczenia na cele mieszkaniowe i pozostałe funkcje, w grupie zawartej w studium jako potencjalne tereny rozwojowe (zabudowa mieszkaniowa i usługowa). Ilość niezbędnych terenów rozwojowych w gminie określania się na podstawie symulacji do 2050 r.

Celem opisanych poniżej symulacji było określenie ram przestrzennych obszarów rozwojowych w poszczególnych jednostkach osadniczych w gminie. Ramy te mają w pierwszej kolejności doprowadzić do konsumpcji gruntów na terenach zwartej zabudowy oraz na terenach aktualnie objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W efekcie ruch budowlany powinien zostać skierowany na tereny przewidziane do zainwestowania w wyniku dotychczasowych działań planistycznych. Polityka przestrzenna gminy, w myśl zapisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, powinna umożliwić wyznaczanie nowych terenów rozwojowych dopiero w przypadku, gdy wyczerpią się możliwości lokowania nowej zabudowy na terenach, na których dotychczas obowiązują miejscowe plany oraz na terenach, gdzie można lokalizować zabudowę na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

Na podstawie prognozy demograficznej można założyć, że liczba ludności gminy w 2050 roku będzie systematycznie maleć. Z drugiej strony, obserwując ruch budowlany w postaci wykresu liczby wydanych pozwoleń na budowę, widać wyraźnie napływowy charakter tego rozwoju. Procesy migracyjne, szczególnie z Bydgoszczy i Świecia, kompensują liczbę ludności gminy.

Drugim parametrem ukazującym dynamikę rozwoju powierzchni użytkowej zabudowy jest wzrost powierzchni użytkowej w budynkach na 1 osobę. W analizowanym okresie 1995 – 2017 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie wzrosła do 90 m². Dane pokazują, że gradient wzrostu powierzchni użytkowej w budynkach na 1 mieszkańca stopniowo malał za sprawą stopniowego zaspokajania własnych potrzeb mieszkaniowych w nowych budynkach o coraz większej powierzchni oraz zmian w demografii. Założono również, że istnieje progowa wartość powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca, która oscyluje wokół wartości 40 m² (wliczając w to powierzchnię mieszkaniową, usługową i produkcyjną w budynkach). Zastosowany do estymacji trend w przybliżeniu logarytmicznym stopniuje gradient wzrostu powierzchni użytkowej na terenie gminy do poziomu 37 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca w 2050 roku (z obecnych 26 m² powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca).

Na bazie wyżej wymienionych wskaźników dokonano symulacji, w wyniku której uzyskano zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową dla każdego z obrębów geodezyjnych do 2050 roku.

Rozdzielenie prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków na funkcje zabudowy dokonano na podstawie analizy powierzchni terenów w grupach poszczególnych funkcji: mieszkaniowych i usługowo-produkcyjnych, przewidzianych do zainwestowania we wszystkich obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących w gminie. Wskaźniki pogrupowano w tereny funkcjonalne mieszkaniowe i usługowo-produkcyjne. Analiza wykazała, że stosunek powierzchni terenów mieszkaniowych do powierzchni terenów usługowych i produkcyjnych wynosi 10/1. Ze względu na osadniczy, podmiejski charakter gminy i brak planów budowy stref przemysłowych szacuje się, że stosunek ten utrzyma się w dłuższej perspektywie.

Na tym etapie dokonano również korekty uzyskanego wyniku w górę o 30% z uwagi na niepewność. Z analizy wyłączono miejscowości, które z uwagi na położenie, uwarunkowania środowiskowe, komunikacyjne, infrastrukturalne i demograficzne nie kwalifikują się jako miejscowości rozwojowe. Z tej korekty uzyskano 24 600 m² rezerwy prognozowanej powierzchni użytkowej wszystkich rodzajów zabudowy, co w praktyce odpowiada wielkością około 4 letniemu ruchowi budowlanemu na terenie gminy w czasach koniunktury budowlanej.

Symulacja nie uwzględnia potrzeby wymiany substancji mieszkaniowej na skutek zużycia technicznego. Wiele budynków w gminie zbliża się do wieku około 100 lat i może niedługo wymagać przebudowy lub rozbiórki ze względu na stan techniczny.

Z dalszych analiz wyłączono miejscowości nierozwojowe o liczbie mieszkańców poniżej 200. Analizy chłonności w przypadku miejscowości o najniższych liczbach ludności nie oddają rzeczywistych potrzeb rozwojowych.

Wyniki prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową w przeciągu następnych 30 lat wskazują na zapotrzebowanie powierzchni użytkowej zabudowy mieszkaniowej na poziomie około 700 mieszkań o powierzchni średniej 90 m² oraz wysoką korelację z liczbą ludności w poszczególnych obrębach. Najsilniejsze zapotrzebowanie wystąpi w miejscowościach Pruszcz, Serock, Łowinek, Łowin, Niewieścín i Mirowice. Poza potencjałem ludnościowym miejscowości te charakteryzują się dobrą komunikacją z Bydgoszczą i dobrym potencjałem demograficznym. Mniejsze miejscowości mają niższy stopień maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową, ponieważ ich położenie, zagospodarowanie i funkcja przewodnia są typowo rolnicze, a siedziby ludności koncentrują się głównie w obrębie zabudowy zagrodowej.

Oszacowania chłonności, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy dokonano w sposób analizy przestrzennej, umożliwiającej obliczenie ilości działek możliwych do zabudowy na podstawie sąsiedztwa z istniejącą zabudową. Z analizy wyłączone zostały tereny leśne, tereny rolne wymagające przekształcenia o glebach klas I-III, tereny łąk podmokłych (grunty organiczne) i sadów (jako trwałych elementów gospodarki rolnej). Założono, że nowo wydzielane działki będą miały około 1500 – 1700 m² i będzie można lokalizować na nich 1 budynek. Uwzględniono również istniejące podziały geodezyjne dla działek budowlanych wydzielonych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy. Otrzymał Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku). Na koniec skorygowano uzyskany wynik o 30% w górę. Jest to ilość powierzchni użytkowej możliwej do zabudowy w chwili wykonywania analizy.

Sumaryczna chłonność terenów gminy związana z potrzebami rozwojowymi w przeciągu kolejnych 30 lat wynosi, w oparciu o analizy demograficzne i przestrzenno-funkcjonalne, na dzień sporządzenia studium około 700 ha terenów możliwych do zabudowy i zainwestowania. Bilans ten opiera się na wielu założeniach a jednym z nich jest fakt, iż struktura demograficzno-osadnicza gminy nie zmieni się znacząco. To założenie w perspektywie 30 lat może jednak ulec znaczącej zmianie na skutek nie dających się dzisiaj przewidzieć zdarzeń.

Oszacowanie chłonności położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy dokonano w oparciu o ocenę stopnia zainwestowania terenów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dokonano w oparciu o zapisy miejscowych planów oraz istniejące, dotychczas zrealizowane budynki. Wyniki przekształcono w powierzchnię użytkową zabudowy (na podstawie średniej wielkości budynku), w podziale na funkcje zabudowy (na podstawie stosunku określonego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego).

Z wykonanych analiz wynika powierzchnia zabudowy możliwa do zaprojektowania w ramach obszarów rozwojowych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, która jest różnicą prognozowanego maksymalnego zapotrzebowania na powierzchnię użytkową budynków całkowitą do 2050 r. i sumy chłonności obszarów.

Analizując uzyskane rezultaty należy zauważyć, że:

- Główny ciężar osadniczy ponoszą miejscowości Pruszcz i Serock. Z racji miejsca tych miejscowości w hierarchii osadniczej, ich wiodących funkcji w gminie oraz potencjału demograficznego miejscowości te charakteryzują się największym zapotrzebowaniem na grunty przeznaczone pod zabudowę. Duża część gruntów niezabudowanych jest już objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Pozostała część wymaga sporządzenia planów zgodnie z zapotrzebowaniem, w miarę zmniejszania się dostępności gruntów niezainwestowanych

w ramach obowiązujących miejscowych planów. W pozostałych miejscowościach bilans terenów przedstawia mniejszą możliwość kształtowania zabudowy.

- Na rysunku studium wyznaczono tereny rozwojowe o łącznej powierzchni 587 ha, które objęły zarówno zabudowę zagrodową jak i tereny wonne od zabudowy, w tym grunty III klasy. Tereny rozwojowe obejmują niemal wyłącznie centra wsi oraz tereny wzdłuż dróg, aby sprzyjać polityce zagęszczania zabudowy w obrębie skupień ludności i w zasięgu infrastruktury.
- Mniejsze miejscowości poza wymienionymi rozwijają się na zasadzie uzupełniania zabudowy wzdłuż istniejących dróg. W przypadku wsi tzw. ulicówek (jak na przykład Łowin lub Zawada) istnieje wysoka dostępność gruntów do zabudowy, ale wynika ona przede wszystkim z rozproszenia, tzn. z odległości pomiędzy poszczególnymi zabudowaniami zagrodowymi. Rozwój w tym typie zabudowy odbywa się poprzez dobudowywanie domów pomiędzy istniejącą zabudową przy drodze lub poprzez zastępowanie zabudowy starszej, nieprzydatnej technicznie przez zabudowę nową. Taki model rozwoju przestrzennego wsi wymusza wyznaczenie korytarzy rozwojowych pomiędzy miejscowościami wzdłuż istniejących dróg.
- W gminie praktycznie nie występują tereny produkcyjne, magazynowe i składowe o funkcji nie związanej z przemysłem rolno-spożywczym. Brak takich terenów uniemożliwia racjonalne modelowanie zjawisk rozwojowych. Powstaje natomiast węzeł „Pruszcz” w Zbrachlinie na ważnej drodze ekspresowej S5 Gdańsk – Bydgoszcz – Poznań – Wrocław. Infrastruktura drogowa stwarza okazję do rozbudowy terenów inwestycyjnych w rejonie węzła. Ze względu na wysoką dostępność komunikacyjną tereny przylegające do węzła stanowią potencjalnie dobrą bazę do lokalizowania inwestycji wielkopowierzchniowych i wprowadzenia tym samym nowych funkcji w przestrzeni gminy.

9. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

1. Archeologia i historia osadnictwa na terenie gminy

Teren gminy Pruszcz znajduje się na pograniczu dwóch historycznych krain etniczno-kulturowych: Kujaw i Kociewia. Na obszarze tym osadnictwo pojawiło się bardzo wcześnie. W trakcie badań archeologicznych natrafiono na dowody świadczące o intensywnym zasiedleniu tego terenu, pochodzące już z epoki kamienia. Także w średniowieczu był to ważny strategicznie teren, przez który przebiegały ważne trakty handlowe.

W XVI w. osadnictwo zaczęło rozwijać się także w części pradoliny Wisły, która wcześniej ze względu na częste wezbrania rzeki była niezamieszкана. Na terenach tych intensywnie zaczęli osiedlać się holenderscy mennonici opuszczający swój kraj z powodu prześladowań. Charakteryzowali się oni niezwykłym kunsztem, jeżeli chodzi o osuszanie terenów podmokłych i prowadzenie na nich gospodarki rolnej.

2. Dziedzictwo kulturowe gminy i zasady jego ochrony

Zależnie od stopnia zachowania istniejącej historycznej substancji oraz stopnia zachowania historycznej kompozycji urbanistycznej wyznacza się następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

„A” - strefę pełnej ochrony konserwatorskiej – obejmuje obszary szczególnie wartościowe o bezwzględnej priorytecie zachowania. Na obszarze gminy Pruszcz, strefą „A” objęto zespoły pałacowo-parkowe, zespoły dworsko-parkowe czy zespoły sakralne. Wszelkie prace na obszarach objętych tą strefą wymagają uwzględnienia wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

Strefa A znajduje się w miejscowościach: Serock, Łaszewo, Gołuszyce, Brzeźno, Nieciszewo, Pruszcz, Wałdowo, Luskówko, Luskowo, Niewieścin i Topolno.

„B” - strefę ochrony konserwatorskiej – obejmuje obszary zawierające znaczną część elementów historycznie ukształtowanej struktury przestrzennej o wartościach kulturowych. Na obszarze gminy Pruszcz - strefa ta obejmuje zespoły pałacowo-parkowe, dworsko-parkowe, zespoły folwarczne i cmentarze. Remonty, modernizacje, adaptacje obiektów zabytkowych, uzupełnienia zabudowy, wprowadzanie małych form architektonicznych, lokalizacje nowych obiektów i korekty układu przestrzennego wymagają uwzględnienia wytycznych Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

Strefa B znajduje się w miejscowościach: Bagniewko, Brzeźno, Cieleszyn, Gołuszyce, Grabówko, Luskówko, Łaszewo, Łowin, Łowinek, Małociechowo, Mirowice, Parlin, Pruszcz, Serock, Topolno, Wałdowo, Zawada i Zbrachlin.

„W” - strefę ochrony archeologicznej – obejmuje obszary o rozpoznanej, na podstawie badań, zawartości ważnych relikwów archeologicznych. Na terenie gminy strefę „W” wyznaczono dla blisko stu stanowisk archeologicznych. Na obszarze strefy wszelka działalność inwestycyjna musi być poprzedzona badaniami archeologicznymi na koszt inwestora. Zakres prac archeologicznych określony zostaje na etapie uzgadniania projektu budowlanego.

3. Gminna ewidencja zabytków

Zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zm.) Jednostki Samorządu Terytorialnego zobligowane są do ochrony zabytków, które znajdują się na terenach gminy oraz do prowadzenia gminnej ewidencji zabytków nieruchomych. W ewidencji tej na obszarze gminy Pruszcz umieszczonych zostało 267 obiektów.

| | MIJSCOWOŚĆ | NR | ULICA | OBIEKT |
|----|------------|-------|-------|---|
| 1 | Bagniewko | 24/25 | | dom |
| 2 | Bagniewko | 26/27 | | dom |
| 3 | Bagniewko | | | cmentarz ewangelicki |
| 4 | Brzeźno | | | zespół ruralistyczny |
| 5 | Brzeźno | 13 | | dom |
| 6 | Brzeźno | 20 | | dom |
| 7 | Brzeźno | 28 | | dom |
| 8 | Brzeźno | 30 | | dom |
| 9 | Brzeźno | 44 | | dom |
| 10 | Brzeźno | 45 | | dom |
| 11 | Brzeźno | 48 | | zagroda: dom |
| 12 | Brzeźno | 48 | | zagroda: obora |
| 13 | Brzeźno | 49 | | dom |
| 14 | Brzeźno | 53 | | dom |
| 15 | Brzeźno | 54 | | dom |
| 16 | Brzeźno | 59 | | dom |
| 17 | Brzeźno | | | park podworski |
| 18 | Brzeźno | | | browar dworski, obecnie dom mieszkalny |
| 19 | Brzeźno | | | kuźnia |
| 20 | Brzeźno | | | spichlerz, obecnie dom mieszkalny nr 22 |
| 21 | Brzeźno | | | cmentarz ewangelicki |
| 22 | Cieleszyn | | | zespół ruralistyczny |
| 23 | Cieleszyn | 9 | | dom |
| 24 | Cieleszyn | 10 | | dom |
| 25 | Cieleszyn | 14 | | zespół szkoły: dom |
| 26 | Cieleszyn | 14 | | zespół szkoły: budynek gospodarczy |
| 27 | Cieleszyn | 16 | | dom |
| 28 | Cieleszyn | 36 | | dom |
| 29 | Cieleszyn | 38 | | dom |

| | | | | |
|----|-------------|----|----------|---|
| 30 | Cieleszyn | 39 | | dom |
| 31 | Cieleszyn | 41 | | dom |
| 32 | Cieleszyn | | | cmentarz ewangelicki |
| 33 | Cieleszyn | | | cmentarz ewangelicki |
| 34 | Gołuszyce | | | zespół ruralistyczny |
| 35 | Gołuszyce | 1 | | dom |
| 36 | Gołuszyce | 3 | | dom |
| 37 | Gołuszyce | 8 | | dom |
| 38 | Gołuszyce | 8 | | budynek gospodarczy przy domu nr 8 |
| 39 | Gołuszyce | 10 | | zespół szkoły: szkoła |
| 40 | Gołuszyce | 10 | | zespół szkoły: budynek gospodarczy |
| 41 | Gołuszyce | 25 | | dom z kuźnią |
| 43 | Gołuszyce | 31 | | dom |
| 44 | Gołuszyce | 34 | | dom |
| 45 | Gołuszyce | 34 | | budynek gospodarczy przy domu nr 34 |
| 46 | Gołuszyce | 43 | | dom |
| 47 | Gołuszyce | 45 | | dom |
| 48 | Gołuszyce | | | cmentarz ewangelicki |
| 49 | Grabowo | | | kapliczka (w granicach cmentarza ewangelickiego) |
| 50 | Grabowo | | | zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem |
| 51 | Grabowo | | | zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem: pałac |
| 52 | Grabowo | | | zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem: park |
| 53 | Grabowo | | | zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem: stajnia |
| 54 | Grabowo | | | zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem: budynek inwentarski |
| 55 | Grabowo | | | cmentarz ewangelicki |
| 56 | Grabówko | 3 | | dom, dawna karczma |
| 57 | Grabówko | 9 | | dom |
| 58 | Grabówko | | | cmentarz flisaków |
| 59 | Konstantowo | | | cmentarz choleryczny |
| 60 | Luszkowo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem |
| 61 | Luszkowo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: pozostałości dworu |
| 62 | Luszkowo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: park |
| 63 | Luszkowo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: spichlerz |
| 64 | Luszkowo | | | cmentarz ewangelicki |
| 65 | Luszkówko | | | zespół folwarczny |
| 66 | Luszkówko | 4 | | zespół folwarczy: dawna gorzelnia, dom mieszkalny |
| 67 | Luszkówko | | | dawny cmentarz choleryczny, obecnie DPS |
| 68 | Luszkówko | | | cmentarz rodzinny |
| 69 | Łaszewo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem |
| 70 | Łaszewo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: dwór |
| 71 | Łaszewo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: park |
| 72 | Łaszewo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: chlewnia-obora |
| 73 | Łaszewo | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: gorzelnia |
| 74 | Łowin | 4 | | dom |
| 75 | Łowin | 5 | | dom |
| 76 | Łowin | 60 | | zagroda: dom |
| 77 | Łowin | 60 | | zagroda: obora |
| 78 | Łowin | 67 | | zagroda: dom |
| 79 | Łowin | 67 | | zagroda: budynek gospodarczy |
| 80 | Łowin | | | cmentarz ewangelicki |
| 81 | Łowinek | | | zespół ruralistyczny |
| 82 | Łowinek | | | zespół dworski: dwór |
| 83 | Łowinek | | | zespół dworski: park |
| 84 | Łowinek | 8 | Dębowa | dom |
| 85 | Łowinek | 9 | Dębowa | dom |
| 86 | Łowinek | 5 | Jedności | dom |
| 87 | Łowinek | 7 | Młyńska | dom |
| 88 | Łowinek | 7 | Młyńska | obora |
| 89 | Łowinek | 13 | Młyńska | dom z piekarnią |
| 90 | Łowinek | 2 | Parkowa | dom |

| | | | | |
|-----|--------------|----|-------------|--|
| 91 | Łowinek | 2 | Parkowa | obora |
| 92 | Łowinek | 2 | Postępowa | dom |
| 93 | Łowinek | 2 | Postępowa 2 | budynek gospodarczy |
| 94 | Łowinek | 2 | Szkolna | szkoła |
| 95 | Łowinek | 2 | Szkolna | budynek gospodarczy |
| 96 | Łowinek | 6 | Szkolna | dom |
| 97 | Łowinek | 6 | Szkolna | obora |
| 98 | Łowinek | 20 | Szkolna | dom |
| 99 | Łowinek | 25 | Szkolna | dom |
| 100 | Łowinek | 27 | Szkolna | dom |
| 101 | Łowinek | | Szkolna | cmentarz ewangelicki |
| 102 | Łowinek | | | cmentarz ewangelicki |
| 103 | Łowinek | | | cmentarz ewangelicki |
| 104 | Małociechowo | 19 | | dom |
| 105 | Małociechowo | 21 | | dom |
| 106 | Małociechowo | 32 | | szkoła |
| 107 | Małociechowo | 41 | | dom |
| 108 | Małociechowo | | | cmentarz ewangelicki |
| 109 | Mirowice | | | zespół ruralistyczny |
| 110 | Mirowice | 15 | | dom |
| 111 | Mirowice | 21 | | dom |
| 112 | Mirowice | 21 | | obora |
| 113 | Mirowice | 29 | | dom |
| 114 | Mirowice | 29 | | obora |
| 115 | Mirowice | 41 | | szkoła |
| 116 | Mirowice | | | cmentarz ewangelicki |
| 117 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny |
| 118 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: dom nr 4 |
| 119 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: dom nr 7 dawna rządcówka |
| 120 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: stajnia |
| 121 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: obora |
| 122 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: stodoła |
| 123 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: stodoła |
| 124 | Nieciszewo | | | zespół folwarczny: mur ogrodzeniowy folwarku |
| 125 | Nieciszewo | | | dom |
| 126 | Nieciszewo | | | cmentarz ewangelicki |
| 127 | Niewieścín | | | zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Starszego |
| 128 | Niewieścín | | | zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Starszego: kościół |
| 129 | Niewieścín | | | zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jakuba Starszego: cmentarz przykościelny |
| 130 | Niewieścín | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem |
| 131 | Niewieścín | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: dwór |
| 132 | Niewieścín | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: park |
| 133 | Niewieścín | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: gorzelnia |
| 134 | Niewieścín | 3 | | dom z częścią gospodarczą |
| 135 | Niewieścín | 36 | | dom |
| 136 | Niewieścín | 36 | | budynek gospodarczy |
| 137 | Niewieścín | 37 | | dom |
| 138 | Niewieścín | 37 | | kuźnia |
| 139 | Niewieścín | | | cmentarz katolicki - parafialny |
| 140 | Parlin | | | szkoła |
| 141 | Parlin | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem |
| 142 | Parlin | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: dwór |
| 143 | Parlin | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: park |
| 144 | Parlin | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: stajnia |
| 145 | Parlin | | | zespół dworsko-parkowy z folwarkiem: magazyn |
| 146 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego |
| 147 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dworzec |
| 148 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dróżnicówka |
| 149 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: nastawnia |
| 150 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: magazyn |
| 151 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dom pracowników kolei nr 18 |
| 152 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dom pracowników kolei nr 21 |
| 153 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dom pracowników kolei nr 22 |

| | | | | |
|-----|---------|----|--------------------|--|
| 154 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dom pracowników kolei nr 25 |
| 155 | Parlin | | | zespół dworca kolejowego: dom pracowników kolei nr 27 |
| 156 | Parlin | 24 | | dom |
| 157 | Parlin | 24 | | obora |
| 158 | Parlin | 28 | | zagroda: dom |
| 159 | Parlin | 28 | | zagroda: stajnia z wozownią |
| 160 | Pruszcz | 3 | ul. Dworcowa | młyn |
| 161 | Pruszcz | 8 | ul. Dworcowa | dom |
| 162 | Pruszcz | 8 | ul. Dworcowa | budynek magazynowy |
| 163 | Pruszcz | 9 | ul. Dworcowa | poczta |
| 164 | Pruszcz | 10 | ul. Dworcowa | mleczarnia |
| 165 | Pruszcz | 11 | ul. Dworcowa | dwór |
| 166 | Pruszcz | 12 | ul. Dworcowa | dom |
| 167 | Pruszcz | 14 | ul. Dworcowa | dom |
| 168 | Pruszcz | 5 | ul. Główna | dom |
| 169 | Pruszcz | 7 | ul. Główna | dom |
| 170 | Pruszcz | 8 | ul. Główna | zespół domu: dom |
| 171 | Pruszcz | 8 | ul. Główna | zespół domu: obora |
| 172 | Pruszcz | 1 | ul. Kolejowa | pozostałości zespołu dworca kolejowego: dom pracowniczy |
| 173 | Pruszcz | 2 | ul. Kolejowa | pozostałości zespołu dworca kolejowego: dom pracowniczy |
| 174 | Pruszcz | 2 | ul. Kościelna | szkoła |
| 175 | Pruszcz | 8 | ul. Pocztowa | dom |
| 176 | Pruszcz | 7 | ul. Poniatowskiego | dom |
| 177 | Pruszcz | 10 | ul. Poniatowskiego | dom |
| 178 | Pruszcz | 12 | ul. Poniatowskiego | dom parafialny |
| 179 | Pruszcz | 13 | ul. Poniatowskiego | zespół dworsko-parkowy |
| 180 | Pruszcz | 13 | ul. Witosza | dom |
| 181 | Pruszcz | 17 | ul. Witosza | dom |
| 182 | Pruszcz | 11 | ul. Zamknięta | dom |
| 183 | Pruszcz | | | cmentarz rzymsko-katolicki, parafialny |
| 184 | Pruszcz | | | cmentarz ewangelicki i wojenny żołnierzy polskich i rosyjskich |
| 185 | Rudki | 5 | | dom |
| 186 | Rudki | 9 | | dom |
| 187 | Rudki | 12 | | dom |
| 188 | Rudki | 18 | | dom |
| 189 | Serock | | | zespół ruralistyczny |
| 190 | Serock | | | zespół kościoła p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP |
| 191 | Serock | | | zespół kościoła filialnego: kościół |
| 192 | Serock | | | zespół kościoła filialnego: cmentarz przykościelny |
| 193 | Serock | | | zespół kościoła filialnego: kostnica na cmentarzu |
| 194 | Serock | | | zespół kościoła filialnego: plebania ul. Wyzwolenia 26 |
| 195 | Serock | | | kościół parafialny, p.w. Matki Bożej Różańcowej |
| 196 | Serock | 1 | ul. Dworcowa | pastorówka |
| 197 | Serock | | ul. Dworcowa | kapliczka |
| 198 | Serock | | ul. Wyzwolenia | kapliczka |
| 199 | Serock | | ul. Długa | kapliczka |
| 200 | Serock | | ul. Dworcowa | szkoła |
| 201 | Serock | | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego |
| 202 | Serock | 7 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: dworzec |
| 203 | Serock | 1 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: warsztaty naprawcze |
| 204 | Serock | | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: wodociągowa wieża ciśnień |
| 205 | Serock | | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: pompownia |
| 206 | Serock | | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: dyspozytornia |
| 207 | Serock | 37 | ul. Dworcowa | zespół dworca kolejowego: dróżniczówka |
| 208 | Serock | 37 | ul. Dworcowa | zespół dworca kolejowego: budynek gospodarczy |
| 209 | Serock | 2 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy |
| 210 | Serock | 2 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: budynek gospodarczy |
| 211 | Serock | 7 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: magazyn |
| 212 | Serock | 3 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy |
| 213 | Serock | 5 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: dom pracowniczy |
| 214 | Serock | 5 | ul. Kolejowa | zespół dworca kolejowego: budynek gospodarczy |
| 215 | Serock | 1 | ul. Górna | dom |
| 216 | Serock | 4 | ul. Wyzwolenia | dom |
| 217 | Serock | 13 | ul. Wyzwolenia | dom |

| | | | | |
|-----|-----------|----|----------------|---|
| 218 | Serock | 14 | ul. Wyzwolenia | zespół domu: dom |
| 219 | Serock | 14 | ul. Wyzwolenia | zespół domu: budynek gospodarczy |
| 220 | Serock | 28 | ul. Wyzwolenia | zespół domu: dom |
| 221 | Serock | 28 | ul. Wyzwolenia | zespół domu: budynek gospodarczy |
| 222 | Serock | 31 | ul. Wyzwolenia | dom |
| 223 | Serock | 32 | ul. Wyzwolenia | zespół domu: stajnia |
| 224 | Serock | 32 | ul. Wyzwolenia | zespół domu: obora |
| 225 | Serock | 35 | ul. Wyzwolenia | dom |
| 226 | Serock | 38 | ul. Wyzwolenia | dom |
| 227 | Serock | 39 | ul. Wyzwolenia | dom |
| 228 | Serock | | | cmentarz parafialny (nowy) |
| 229 | Serock | | | cmentarz ewangelicki |
| 230 | Serock | | | cmentarz ewangelicki (Wątrobowo) |
| 231 | Serock | | | cmentarz ewangelicki |
| 232 | Serock | | | cmentarz ewangelicki |
| 233 | Serock | | | cmentarz ewangelicki (Szukaj) |
| 234 | Topolno | | | zespół pałacowo-parkowy: park krajobrazowy (część dz. 197/1 wpisana do rejestru zabytków) |
| 235 | Topolno | | | zespół folwarczny |
| 236 | Topolno | | | zespół folwarczny: obora |
| 237 | Topolno | | | zespół folwarczny: stodoła I |
| 238 | Topolno | | | zespół folwarczny: stodoła II |
| 239 | Topolno | 44 | | zespół folwarczny: dom pracowników folwarku |
| 240 | Topolno | 6 | | dom |
| 241 | Topolno | 7 | | dom – dawna szkoła |
| 242 | Topolno | 46 | | plebania |
| 243 | Topolno | 46 | | budynek gospodarczy |
| 244 | Topolno | 47 | | dom |
| 245 | Topolno | 48 | | dom |
| 246 | Topolno | | | cmentarz parafialny |
| 247 | Topolno | | | cmentarz ewangelicki |
| 248 | Topolno | | | cmentarz choleryczny |
| 249 | Waldowo | | | zespół ruralistyczny |
| 250 | Waldowo | | | zespół dworsko-parkowy |
| 251 | Waldowo | 12 | | dom |
| 252 | Waldowo | 33 | | dom |
| 253 | Waldowo | 42 | | zespół młyna: młyn |
| 254 | Waldowo | 42 | | zespół młyna: dom |
| 255 | Waldowo | 43 | | dom |
| 256 | Waldowo | 48 | | dom - dawna pastorówka |
| 257 | Waldowo | 48 | | budynek gospodarczy |
| 258 | Waldowo | 52 | | dom |
| 259 | Waldowo | | | cmentarz ewangelicki |
| 260 | Zawada | | | pozostałości zespołu dworsko-parkowego z folwarkiem |
| 261 | Zawada | | | pozostałości zespołu dworsko-parkowego z folwarkiem |
| 262 | Zawada | | | cmentarz ewangelicki |
| 263 | Zbrachlin | | | dwór - szkoła |
| 264 | Zbrachlin | 20 | | dom |
| 265 | Zbrachlin | 41 | | dom |
| 266 | Zbrachlin | | | mleczarnia |
| 267 | Zbrachlin | | | cmentarz ewangelicki |

Kościół w gminie Pruszcz mają swoje cmentarze parafialne, innych czynnych cmentarzy nie ma. O ile cmentarze w Serocku, Niewieście i Topolnie mają jeszcze ograniczone rezerwy miejsc do grzebania zmarłych, to w najbliższym okresie problem ten może wystąpić w Pruszczu. Na cmentarzu w Pruszczu realizowana jest największa liczba pochówków i ostatnio drastycznie zmniejszyła się powierzchnia terenu przeznaczona do ich realizacji.

Wśród wymienionych wyżej obiektów na szczególną uwagę zasługuje grodzisko „Talerzyk” w Topolnie, ujęte w rejestrze zabytków archeologicznych „C” (wpisane pod nr C/161 decyzją z dnia 12.11.2003 r.). Jest to wczesno-średniowieczna osada wzniesiona prawdopodobnie na przełomie X/XI wieku. Grodzisko posiadało wał, zbudowany w konstrukcji przekładkowej. Razem z grodami w Świeciu

i Grucznie tworzyło zespół strażnic przygranicznych. Szczególnie interesujące są również zabytki sakralne wpisane do rejestru zabytków, cmentarze, dworce kolejowe i folwarki.

Wykaz szczególnie cennych zabytków, zawiera lista obiektów wpisanych do rejestru zabytków „A” – nieruchomości:

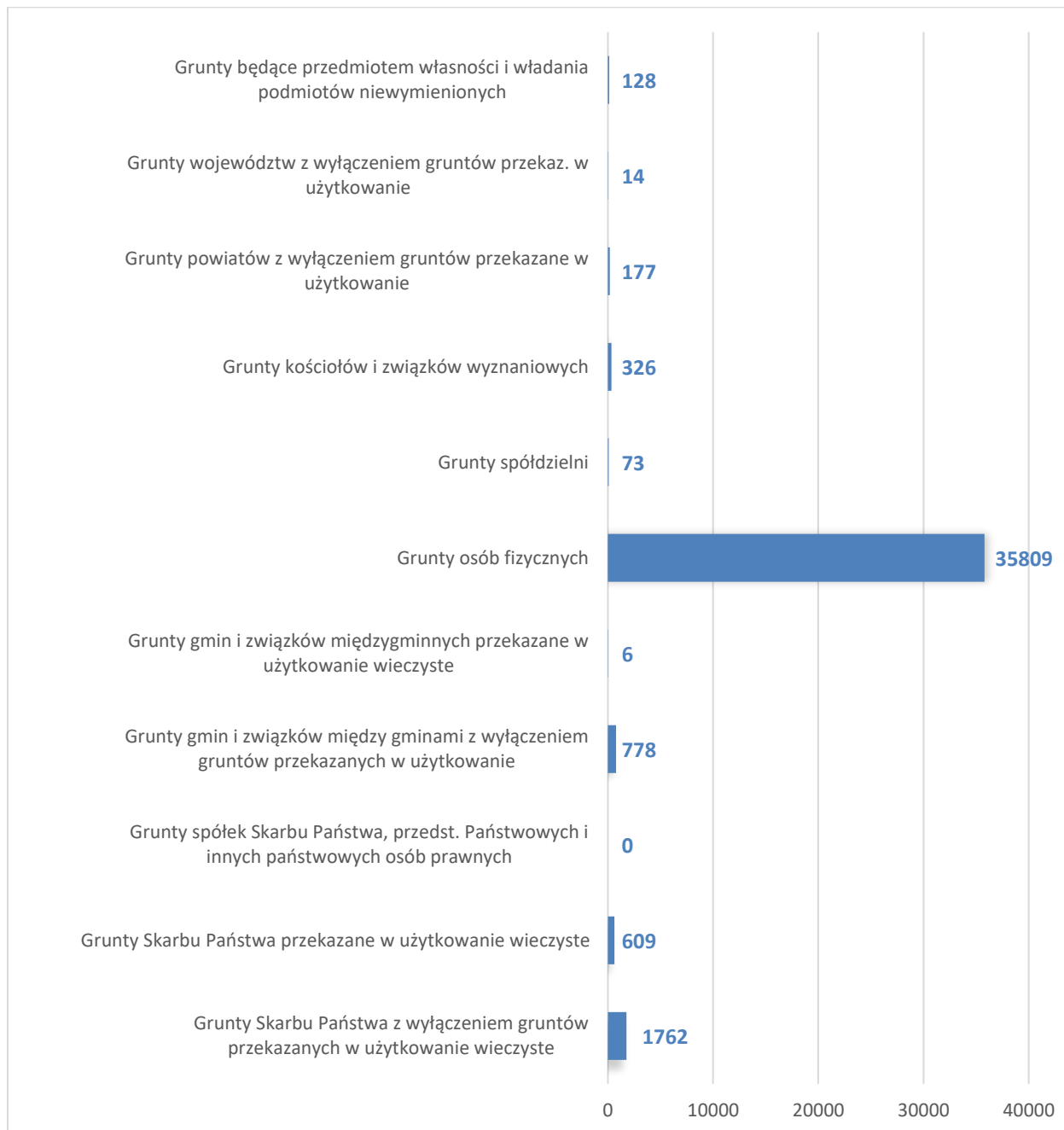
- Gołuszyce: założenie dworsko-parkowe: dwór, park, kaplica (nr rej. A/1044, decyzja z dnia 16.05.1991 r.);
- Luskowo: budynek mieszkalno-gospodarczy z częścią działki nr 31 (nr rej. A/193, decyzja z dnia 21.09.2004 r.);
- Luskówko: zespół pałacowo-parkowy: pałac, park (nr rej. A/501, decyzja z dnia 13.05.2005 r.);
- Łowin: dom z kuźnią (nr rej. A/1149, decyzja z dnia 15.06.2005 r.);
- Nieciszewo: założenie dworsko-parkowe (nr rej. A/1437, decyzja z dnia 05.06.1985 r.);
- Topolno: Kościół oo. Paulinów ob. parafialny p.w. Nawiedzenia NMP (nr rej. A/760, decyzja z dnia 07.02.1931 r.) oraz cmentarz parafialny przy kościele wraz z częścią działki 243/2 (nr rej. A/1620, decyzja z dnia 16.11.2012 r.); pałac z częścią działki nr 197/1 (nr rej. A/1630, decyzja z dnia 14.03.2013 r.);
- Wałdowo: Kościół ewangelicki, ob. filialny rzym.-kat. p.w. Podwyższenia Krzyża Św. i św. Andrzeja Boboli (nr rej. A/832, decyzja z dnia 07.08.1997 r.).

10. STAN PRAWNY GRUNTÓW

Tabela 16. Struktura własności gruntów w gminie Pruszcz w 2018 r.

| Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy i podgrupy rejestrowej | Powierzchnia ogólna gruntów | Grunty orne | Użytki rolne (razem z gr. ornymi) | Grunty leśne oraz zadrzewienia zakrzewienia | Tereny mieszkaniowe | Tereny przemysłowe | Drogi | Tereny kolejowe | Grunty pod wodami | Użytki ekologiczne | Nie użytki |
|--|-----------------------------|-------------|-----------------------------------|---|---------------------|--------------------|-------|-----------------|-------------------|--------------------|------------|
| rok 2018 | | | | | | | | | | | |
| Grunty Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste | 761 | 241 | 288 | 143 | 1 | | 32 | 3 | 263 | 17 | 13 |
| Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste | 262 | 85 | 167 | 30 | 3 | | 1 | 48 | 3 | | 10 |
| Grunty spółek Skarbu Państwa, przedst. Państwowych i innych państwowych osób prawnych | | | | | | | | | | | |
| Grunty gmin i związków między gminami z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie | 355 | 80 | 125 | 8 | 2 | 3 | 197 | | 1 | | 7 |
| Grunty gmin i związków międzygminnych przekazane w użytkowanie wieczyste | 3 | | | | | 3 | | | | | |
| Grunty osób fizycznych | 12476 | 10625 | 12078 | 217 | 141 | 5 | 4 | | 18 | | 245 |
| Grunty spółdzielni | 27 | 21 | 22 | | 1 | 2 | | | | | |
| Grunty kościołów i związków wyznaniowych | 114 | 102 | 107 | 1 | 1 | | | | | | 1 |
| Grunty powiatów z wyłączeniem gruntów przekazane w użytkowanie | 90 | | | | | | 87 | | | | |
| Grunty województw z wyłączeniem gruntów przekaz. w użytkowanie | 7 | | | | | | 7 | | | | |
| Grunty będące przedmiotem własności i władania podmiotów niewymienionych | 46 | 36 | 41 | | | 2 | | | | | 3 |

Źródło: Dane Urzędu Gminy Pruszcz



Ryc. 30. Struktura własnościowa gruntów gminy Pruszcz

11. WYSTĘPOWANIE OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Obiekty i obszary na terenie gminy Pruszcz mogą być chronione w ramach:

- ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 55 ze zm.),
- ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1161),
- ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 310 ze zm.),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1064 ze zm.),
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 282 ze zm.).

We wcześniejszych rozdziałach opisano formy ochrony przyrody: strefa zboczowa doliny Wisły wchodząca w skład Zespołu Parków Krajobrazowych nad Dolną Wisłą, obszary wchodzące do sieci ekologicznej Natura 2000, fragmenty wchodzące w skład Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Zalewu Koronowskiego, a także obszary użytki ekologiczne i pomniki przyrody. Wyszczególniono także obszary gruntów rolnych oraz wody powierzchniowe podlegające ochronie prawnej. Ponadto zamieszczono gminną ewidencję zabytków. Poza wymienionymi we wcześniejszych rozdziałach formami ochrony przestrzeni i terenów nie występują inne tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych.

12. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie gminy nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Zjawiska takie mogą mieć miejsce w obszarze skarpy brzegowej Wisły, natomiast mają one natomiast charakter sporadycznych osuwisk spowodowanych brakiem jej stabilizacji.

Ze względu na budowę geologiczną skarpy może ona być obszarem nielegalnego pozyskiwania kruszywa w postaci piasków i żwiru. Działania takie wraz z prowadzoną intensywnie gospodarką rolną mogą wpływać na wzmożoną degradację tej formy terenu.

13. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

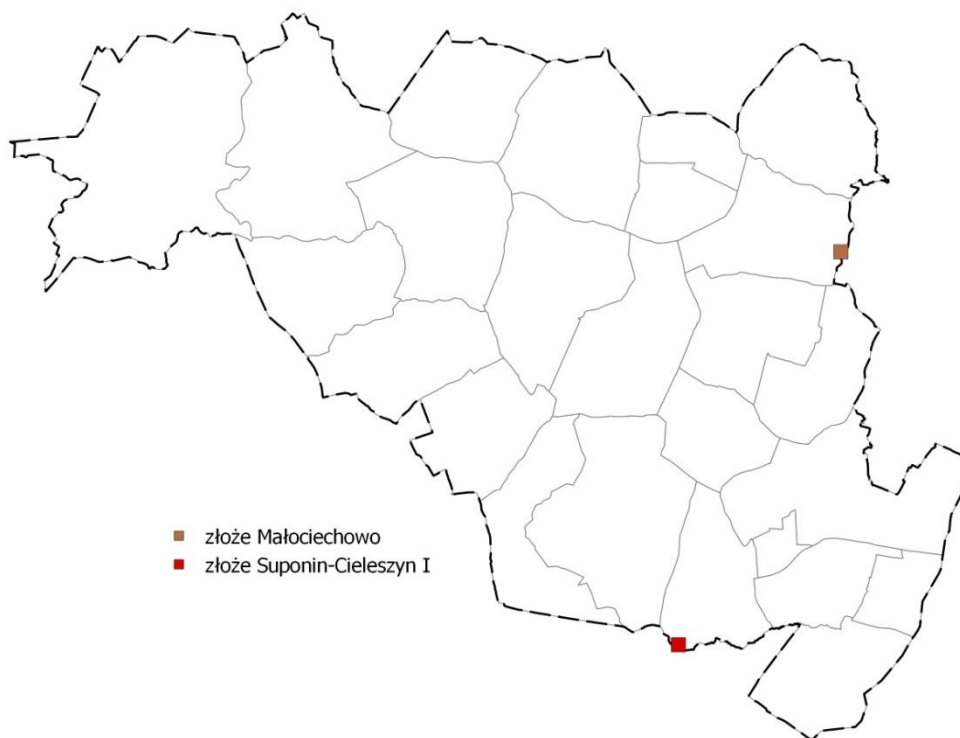
Skupiska kopalin pospolitych występują na terenie gminy Pruszcz dosyć powszechnie. Są to głównie surowce ilaste, okruczowe i torfy. Ze względu na ich niewielkie rozmiary oraz niską jakość w większości nie nadają się do eksploatacji.

Surowce okruczowe pochodzenia najczęściej lodowcowego i wodnolodowcowego stanowią głównie piaski, pospółki i żwiry.

Obszar gminy Pruszcz znajduje się poza granicami głównych zbiorników wód podziemnych.

Tabela 17. Zestawienie obszarów eksploatacji złóż kopalin na obszarze gminy Pruszcz (źródło: InfoGeoSkarb)

| Nazwa złoża | Kopalina | Stan zagospodarowania | Powierzchnia [ha] |
|---------------------|--------------------|------------------------------|-------------------|
| Suponin-Cieleszyn I | Kruszywa naturalne | złóże rozpoznane szczegółowo | 11,38 |
| Małociechowo | Kruszywa naturalne | złóże rozpoznane szczegółowo | 2,15 |



Ryc. 31. Rozmieszczenie złóż kopalin na terenie gminy Pruszcz

W podziale na jednolite części wód podziemnych obowiązującym na lata 2016-2021, obszar gminy Pruszcz znalazł się w obrębie JCWPd nr 36 (PLGW200036) oraz JCWPd nr 29 (PLGW200029). Jednolite części wód podziemnych są podstawą do opracowania przez Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 2013 r. w sprawie szczegółowego zakresu opracowania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy Dz. U. z 2013 r. poz. 578).

Na terenie gminy nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

14. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na obszarze gminy od 2016 r. funkcjonują dwa stanowiska wydobycia kruszywa naturalnego w postaci piasku. Pierwsze z nich zlokalizowane zostało na granicy miejscowości Suponin (gmina Dobrcz) i Cieleszyn, gdzie eksploatacja odbywa się na obszarze ponad 11 ha. Drugie, znacznie mniejsze znajduje się w miejscowości Małociechowo i ma powierzchnię 2,15 ha.

Na podstawie udzielonych w 2016 r. koncesji umożliwiona została eksploatacja kruszywa naturalnego w postaci piasku w obrębie obu rozpoznanych na terenie gminy złóż:

- Suponin-Cieleszyn I,
- Małociechowo.

Na terenie gminy Pruszcz wyznaczono w oparciu o Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 868) obszar i teren górniczy dla złoża Małociechowo, o tej samej nazwie, Małociechowo o powierzchni 33 644 m², ustanowione decyzją Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr ŚG-V.7422.2.2017 z dnia 3 kwietnia 2017 r., zmienionej decyzją ŚG-V.7422.39.2017 z dnia 27 grudnia 2017 r. Aktualnie toczy się postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji określającej kierunek rekultywacji wyrobiska poeksploatacyjnego złoża piasków Małociechowo, położonego na działce nr 79/10 w miejscowości Małociechowo. Planowany jest kierunek rolny.

15. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

1. Komunikacja

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą: 1 droga krajowa, 1 droga wojewódzka i 18 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią 43 dróg gminnych:

- Droga krajowa nr 5 (E-261) relacja: Świecie – Bydgoszcz – Poznań – Wrocław – Lubawka;
- Droga wojewódzka nr 248, relacja: Zbrachlin – Topolno – Borówno;
- 18 dróg powiatowych:
 - 1240 C Bładzim – Łowin, klasa G,
 - 1265 C Świekatowo – Serock, klasa G,
 - 1266 C Serock – Łowin – Pruszcz - Zbrachlin, klasa G,
 - 1267 C Wudzyn – Pruszcz, klasa G,
 - 1268 C Serock – Stronno, klasa Z,
 - 1269 C Nieciszewo – Trzebień – Kotomierz, klasa L,
 - 1270 C Pruszcz – Trzebień, klasa L,
 - 1271 C Pruszcz – Zawada, klasa Z,
 - 1272 C Niewieścín, klasa Z,
 - 1273 C Luskówko – Zbrachlin, klasa L,
 - 1274 C Zbrachlin – Cieleszyn, klasa L,
 - 1275 C Bukowiec – Stanisławie – Łaszewo, klasa G,
 - 1277 C Polskie Łąki – Pruszcz, klasa G,

- 1278 C Pruszcz stacja kolejowa – Pruszcz, klasa L,
- 1282 C Stążki – Gruczno, klasa Z,
- 1284 C Pruszcz – Gruczno, klasa Z,
- 1285 C Dworzysko – Topolno, klasa G,
- 1295 C Topolno - Trzeciewiec, klasa Z,
- 129 dróg gminnych:
 - 031101 C Łaszewo – droga nr 1240 C - Łaszewo, klasa L,
 - 031102 C Łaszewo – droga 1277 C, klasa L,
 - 031103 C Brzeźno – Bagniewo, klasa L,
 - 031104 C Gołuszyce – Niewieścín, klasa L,
 - 031105 C Gołuszyce – Bagniewko, klasa L,
 - 031106 C Różanna – Bagniewo, klasa L,
 - 031107 C Bagniewo – Wałdowo, klasa L,
 - 031108 C Parlin – Małociechowo, klasa L,
 - 031109 C Małociechowo – Luskówko, klasa L,
 - 031110 C Luskówko, klasa L,
 - 031111 C Małocieszewo – Wałdowo, klasa L,
 - 031112 C Wałdowo – Luskówko – Luskowo, klasa L,
 - 031113 C Parlin – Parlin stacja kolejowa, klasa L,
 - 031114 C Pruszcz – Pruszcz Nowe Osiedle, klasa L, ul. 3 Maja, ul. Równa,
 - 031115 C Lubania Lipiny – Serock, klasa L,
 - 031116 C Lubania Lipiny – Łowinek, klasa L, ul. Szkolna ,
 - 031117 C Łowinek – Brzeźno, klasa L, ul. Jedności, ul. Postępowa,
 - 031118 C Serock – Serock stacja kolejowa, klasa L, ul. Kolejowa,
 - 031119 C Serock – Aleja 1000-lecia, klasa L,
 - 031120 C Serock – Brzeźno, klasa L, Al. Mickiewicza,
 - 031121 C Łowin – Nieciszewo, klasa L,
 - 031122 C Wudzynek – Nieciszewo, klasa L,
 - 031123 C Niewieścín – Topolno, klasa L,
 - 031124 C Pruszcz – ul. Pocztowa, klasa L, ul. Pocztowa,
 - 031125 C Pruszcz – ul. Sportowa, klasa L, ul. Sportowa,
 - 031126 C Zawada – Niewieścín, klasa L,
 - 031127 C Serock – Kurpiszewo, klasa L, ul. Górna,
 - 031128 C Serock – Wątrobowo, klasa L, ul. Sosnowa,
 - 031129 C Serock – ul. Mostowa, klasa L, ul. Mostowa,
 - 031130 C Łowinek – Łaszewo, klasa L, ul. Młyńska,
 - 031131 C Mirowice – Niewieścín, klasa L,
 - 031132 C Mirowice – Sienno, klasa L,
 - 031133 C Pruszcz – Łaszewo, klasa L, ul. Witosa,
 - 031134 C Luskówko – Luskowo, klasa L,
 - 031135 C Wałdowo – Zawada, klasa L,
 - 031136 C Zbrachlin – Zbrachlin Wybudowanie, klasa L,
 - 031137 C Zbrachlin – Pruszcz, klasa L,
 - 031138 C Topolno – Topolinek, klasa L,
 - 031139 C Topolno – Cieleszyn, klasa L,
 - 031140 C Topolno – Suponin, klasa L,
 - 031141 C Cieleszyn – Rudki, klasa L,
 - 031142 C Grabówko – Suponin, klasa L,
 - 031143 C Grabówko – Trępel, klasa L,
 - 031144 C Pruszcz, ul. Ogrodowa, ul. Różana, klasa D,
 - 031145 C Pruszcz, ul. Ogrodowa, klasa D,
 - 031147 C Pruszcz, ul. Jesionowa, klasa L,
 - 031148 C Pruszcz, ul. Lipowa, klasa D,
 - 031149 C Pruszcz, ul. Akacjowa, klasa D,
 - 031150 C Pruszcz, ul. Modrzewiowa, klasa D,
 - 031151 C Pruszcz, ul. Orzechowa, klasa D,
 - 031152 C Pruszcz, ul. Polna, klasa D,
 - 031153 C Pruszcz, ul. Słoneczna, klasa D,
 - 031154 C Pruszcz, ul. Północna, klasa D,
 - 031155 C Pruszcz, ul. Winna, klasa D,

- o 031156 C Pruszcz, ul. Spacerowa, klasa D,
- o 031157 C Pruszcz, ul. Łączna, klasa D,
- o 031158 C Pruszcz, ul. Bydgoska, klasa D,
- o 031159 C Pruszcz, ul. Zamknięta, klasa D,
- o 031160 C Pruszcz, ul. Kwiatowa, klasa D,
- o 031161 C Pruszcz, ul. Sikorskiego, klasa D,
- o 031162 C Pruszcz, ul. Kolejowa, klasa D,
- o 031163 C Pruszcz, ul. Torowa, klasa D,
- o 031164 C Pruszcz, ul. Cicha, klasa D,
- o 031165 C Pruszcz, ul. Zakątek, klasa D,
- o 031166 C Pruszcz, ul. Spokojna, klasa D,
- o 031167 C Pruszcz, ul. Korczaka, klasa D,
- o 031168 C Pruszcz, ul. Krótka, klasa D,
- o 031169 C Pruszcz, Pl. Poniatow., klasa D,
- o 031170 C Pruszcz, ul. Szkolna, klasa D,
- o 031171 C Łowinek, ul. Stawowa, klasa D,
- o 031172 C Łowinek, ul. Parkowa, klasa D,
- o 031173 C Łowinek, ul. Szeroka, klasa D,
- o 031175 C, Łowin, klasa D,
- o 031176 C, Łowin, klasa D,
- o 031177 C, Brzeżno, klasa D,
- o 031178 C, Nieciszewo, klasa D,
- o 031179 C, Łowinek, klasa D,
- o 031180 C, Łowinek, klasa D,
- o 031181 C, Łowinek, klasa D,
- o 031182 C, Łowinek, klasa D,
- o 031183 C, Łowinek, klasa D,
- o 031184 C, Brzeżno, klasa D,
- o 031185 C, Brzeżno, klasa D,
- o 031186 C, Nieciszewo, Mirowice, klasa D,
- o 031187 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031188 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031189 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031190 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031191 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031192 C, Łaszewo, Gołuszyce, klasa L,
- o 031193 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031194 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031195 C, Gołuszyce, klasa D,
- o 031196 C, Łaszewo, klasa D,
- o 031197 C Pruszcz, ul. Dworcowa, klasa D,
- o 031198 C Serock, ul. Mostowa, klasa D,
- o 031199 C, Serock, klasa D,
- o 031200 C, Serock, klasa D,
- o 031498 C Serock, ul. Polna, klasa D,
- o 031499 C Serock, ul. Mostowa, klasa D,
- o 031500 C, Serock, klasa D,
- o 031501 C, Serock, klasa D,
- o 031502 C, Serock, klasa D,
- o 031503 C, Serock, klasa D,
- o 031504 C, Serock, klasa D,
- o 031505 C, Serock, klasa D,
- o 031506 C, Serock, klasa D,
- o 031507 C, Serock, klasa D,
- o 031508 C Serock, ul. Leśna, klasa D,
- o 031509 C, Serock, ul. Szukaj, klasa D,
- o 031510 C, Serock, klasa D,
- o 031511 C, Serock, klasa D,
- o 031512 C, Serock, klasa D,
- o 031513 C, Serock, klasa D,
- o 031514 C, Serock, klasa D,
- o 031515 C, Serock, klasa D,
- o 031516 C, Serock, klasa D,
- o 031517 C, Serock, klasa D,
- o 031518 C, Serock, klasa D,
- o 031519 C, Serock, klasa D,
- o 031520 C, Serock, klasa D,
- o 031521 C, Serock, klasa D,
- o 031522 C, Serock, klasa D,
- o 031523 C, Serock, klasa D,
- o 031524 C Serock, ul. Stawowa, klasa D,
- o 031525 C Serock, ul. Wąska, klasa D,
- o 031526 C Serock, ul. Parkowa, klasa D,
- o 031527 C Serock, ul. Krótka, klasa D,
- o 050117 C, Serock, klasa D.

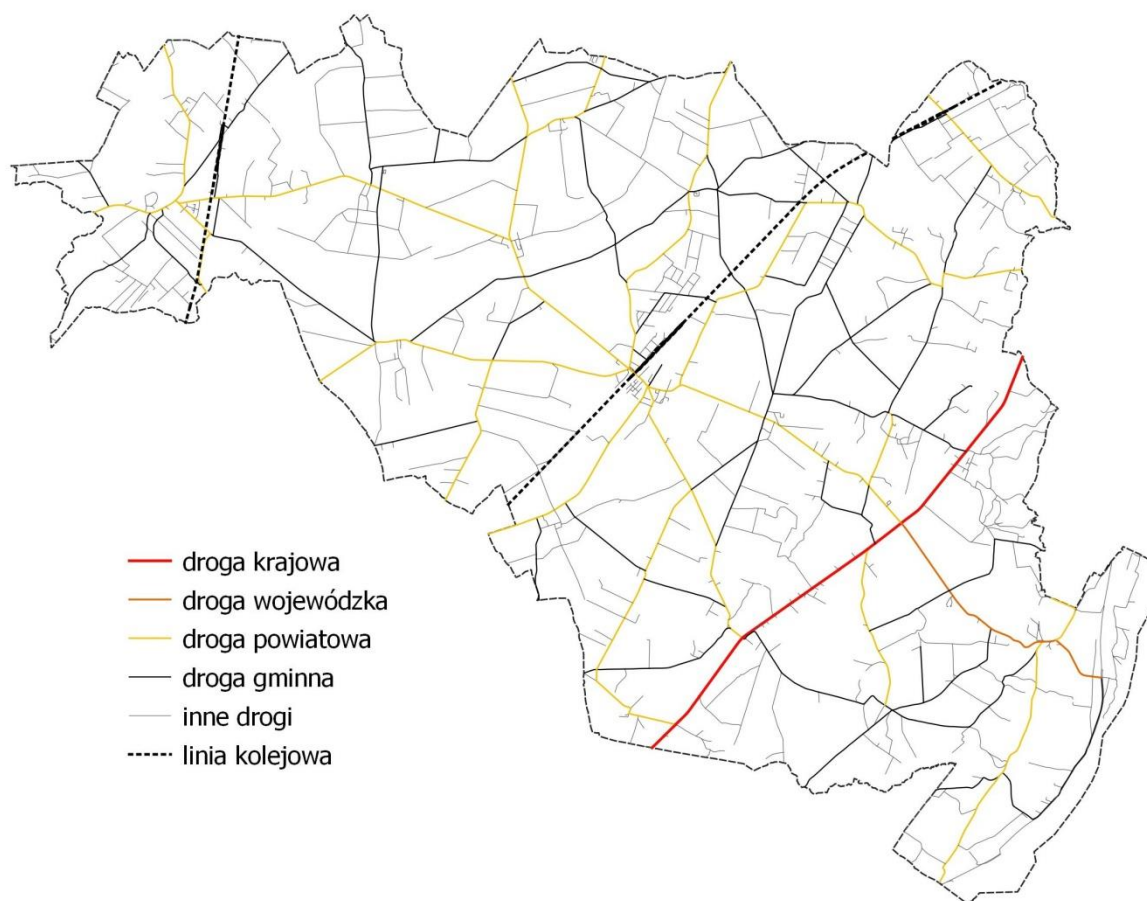
Droga krajowa DK 5, która do 2019 r. zostanie przebudowana do rangi drogi ekspresowej S5, jest drogą o dużym znaczeniu nie tylko dla gminy, ale także dla całego regionu oraz kraju. Uzyskała także status drogi o znaczeniu międzynarodowym E-261. Poszerza ona dostępność komunikacyjną nie tylko w zakresie najbliższych dużych miast Bydgoszczy oraz Świecia, ale całej Polski. Stanowi połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz obsługuje międzynarodowy ruch tranzytowy i ma znaczenie obronne.

Oprócz drogi krajowej 5 połączenie z Bydgoszczą i Świeciem zapewnia droga powiatowa 1266 C. Do Torunia mieszkańcy dostać mogą się za pomocą dróg krajowych 5 i 80 i drogi powiatowej 1266 C lub dróg krajowych 5 i 91 i drogi powiatowej 1266 C.

Drogi wojewódzkie również przeznaczone są dla wszystkich użytkowników, stanowią połączenie regionalnych ośrodków gospodarczych i administracyjnych w województwie oraz mają znaczenie obronne.

W gminie przebiega jedna droga wojewódzka: droga 248 Zbrachlin – Topolno – Borówno (powiat chełmiński). Pod względem standardu technicznego droga ta zaliczona jest do klasy Z - droga zbiorcza.

Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z gminnymi ośrodkami i ośrodków gminnych między sobą. Zaliczone są do różnych klas, np. klasy G - drogi główne, do klasy Z - drogi zbiorcze i do klasy L drogi lokalne. W gminie Pruszcz pełnią bardzo istotną rolę pozwalającą na przepływ mieszkańców między głównymi miejscowościami, a także zapewniają dostępność do drogi krajowej nr 5.

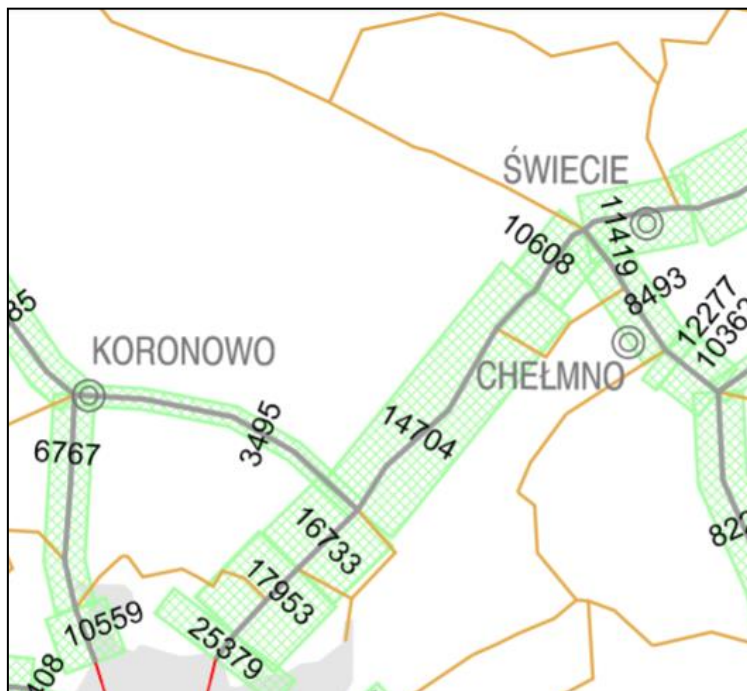


Ryc. 32. Rozmieszczenie infrastruktury komunikacyjnej na terenie gminy Pruszcz

Ważnym parametrem charakteryzującym stan sieci drogowej jest wielkość ruchu.

Ruch na odcinku drogi krajowej nr 5 w gminie ma charakter gospodarczy, tzn. średni dobowy ruch w poszczególnych miesiącach jest zbliżony do średniego rocznego, a w dni robocze jest większy niż w dni świąteczne. Według danych GDDKiA zebranych podczas Generalnego Pomiaru Ruchu w 2015 r. na odcinku drogi krajowej nr 5: Węzeł Dworzysko-Trzeciewiec zanotowano ruch na poziomie

14704 pojazdów silnikowych na dobę. Z tego około 67% stanowiły samochody osobowe, 9,5% lekkie samochody ciężarowe i 22,4% samochody ciężarowe. Cały fragment drogi w granicach gminy Pruszcz wchodzi w skład tego odcinka.



Ryc. 33. Wartości Średniego Dobowego Ruchu Drogowego na drogach krajowych (źródło GDDKiA)

Bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej jest szybki wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej. Można przypuszczać, że po przebudowie drogi krajowej do rangi drogi ekspresowej tempo wzrostu natężenia ruchu drogowego dodatkowo się zwiększy.

Tabela 18. Długość dróg na terenie gminy

| Kategoria drogi | Ogółem [km] | O nawierzchni twardej [km] | % trwale utwardzonych dróg |
|-----------------------------------|-------------|----------------------------|----------------------------|
| Droga krajowa | 8,95 | 8,95 | 100 |
| Droga wojewódzka | 4,6 | 4,6 | 100 |
| Drogi powiatowe | 69,20 | 65,04 | 94 |
| Drogi gminne publiczne | 100,32 | 20,08 | 20 |
| Drogi gminne wewnętrzne-osiedlowe | 20,15 | 5,63 | 28 |
| Ogółem | 205,62 | 95,61 | 68 |

Gęstość dróg w gminie stawia ją w rzędzie gmin o średnim stopniu wyposażenia w sieć drogową. Wynika to z faktu, że tylko około 20% gminnych dróg publicznych posiada nawierzchnię trwale utwardzoną mimo, że gmina charakteryzuje się bardzo małym zalesieniem.

W przypadku transportu publicznego komunikacja autobusowa zapewnia głównie przewozy o charakterze lokalnym i regionalnym. Funkcjonuje również komunikacja mikrobusowa w relacjach Koronowo – Pruszcz – Świecie i Serock – Bydgoszcz. Dominującą formą jest jednak komunikacja indywidualna.

Komunikacja kolejowa

Komunikację kolejową zapewniają 2 linie kolejowe znaczenia państwowego. Linia nr 131 relacji Tczew – Bydgoszcz – Chorzów posiada na terenie gminy dwie stacje w Pruszczu i w Parlinie. Mimo znaczenia państwowego, dla mieszkańców gminy daje ona możliwości przewozów pasażerskich w zakresie regionalnym. Pociągi kwalifikowane, tj. pociągi pospieszne i ekspresowe nie zatrzymują się na tych stacjach. Drugą linią kolejową jest nr 201 Gdynia - Kościerzyna – Bydgoszcz – Nowa Wieś Wielka poprzez stację w Serocku dla przewozów w relacji Bydgoszcz – Chojnice.

Oba odcinki objęte są projektami i programami sporządzanymi przez PKP mającymi na celu usprawnienie komunikacji kolejowej na tym obszarze. W ramach tych projektów najbliższych latach planowana jest m.in. przebudowa linii nr 201, obejmująca między innymi dobudowanie drugiego toru, budowę sieci trakcyjnej oraz przebudowę stacji w Serocku, a także modernizacja linii nr 131 na całym odcinku znajdującym się na terenie gminy Pruszcz wraz z przebudową stacji Pruszcz i Parlin.

Na liniach kolejowych nr 131 Chorzów Batory-Tczew oraz nr 201 Nowa Wieś Wielka-Gdynia Port realizowana jest zabudowa systemu ERTMS/GSM-R w ramach projektu POLiŚ 5.1-20 „Budowa infrastruktury systemu ERTMS/GSM-R na liniach kolejowych PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w ramach NPW ERTMS”. Przedmiotowy projekt zakłada budowę obiektów radiokomunikacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz światłowodowych łączy i przyłączy telekomunikacyjnych. Realizacja projektu planowana jest na lata 2018-2023.

W ramach Projektu POLiŚ 7.1-36.2 „Budowa infrastruktury systemu GSM-R na liniach kolejowych zgodnych z harmonogramem NPW ERTMS, FAZA I – PRACE PRZYGOTOWAWCZE” pozyskano ostateczne decyzje o pozwoleniu na budowę dla obiektów radiokomunikacyjnych zlokalizowanych na terenie gminy Pruszcz w następujących lokalizacjach:

| Linia | KM linii | Nr działki OR | Nr obrębu OR | Nazwa obrębu OR | Data pozyskania PnB |
|-------|----------|---------------|--------------|-----------------|---------------------|
| 131 | 397,640 | 397,640 | 0018 | Pruszcz | 07.01.2016 |
| 131 | 403,520 | 403,520 | 0017 | Parlin | 11.09.2015 |

Budowa wymienionych OR-ów planowana jest w ramach projektu POLiŚ 5.1-20 po uprzednim wykonaniu optymalizacji lokalizacji przez wykonawcę.

W przypadku zagospodarowania gruntów usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie linii kolejowej należy bezwzględnie przestrzegać przepisów odrębnych.

Transport lotniczy, wodny, rowerowy i szlaki turystyczne

Gmina Pruszcz położona jest w III strefie (obszar o promieniu około 100 km) zasięgu obsługi Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Ignacego Jana Paderewskiego w Bydgoszczy. W 2017 roku z usług Portu Lotniczego w Bydgoszczy korzystało średnio około 26 tys. pasażerów miesięcznie. Lotnisko realizuje stałe połączenia rejsowe głównie z Wyspami Brytyjskimi (Dublin, Glasgow, Birmingham, Londyn) oraz Niemcami (Dusseldorf, Frankfurt). W ostatnich latach ze względu na zwiększający się napływ ludności narodowości ukraińskiej uruchomiono także połączenie z Lwowem. Pasażerowie korzystać mogą również z lotów czarterowych organizowanych przez biura podróży do krajów wakacyjnych, m. in. do Bułgarii, Chorwacji, Grecji, Turcji i na Wyspy Kanaryjskie.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest również kilka szlaków rowerowych. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013, Oś. Priorytetowa 6. Wsparcie Rozwoju Turystyki, Działanie 6.1 Rozwój Usług Turystycznych w oparciu o zasoby przyrodnicze zrealizowane zostało zadanie pn. „Rowerowy szlak turystyczny wzdłuż Wisły

w Województwie Kujawsko-Pomorskim". Na terenie Gminy Pruszcz przebiega po terenie wsi: Grabowo, Grabówko, Rudki, Topolno. Przez Serock przebiega fragment Międzynarodowej Trasy Rowerowej Euroroute R-1 (Calais-Petersburg). Trasa rozpoczynająca się we Francji, przebiegająca przez Belgię, Holandię, Niemcy i Polskę. Docelowo ma prowadzić przez kraje nadbałtyckie do Petersburga w Rosji. Tą samą trasą przebiega przez Pruszcz Regionalny Szlak Rowerowy BY-6001N (Bydgoszcz-Pruszcz-Tuchola-Rytele-Swonegacie-Chojnice) szlak długości 167 km prowadzący z Bydgoszczy do Parku Narodowego Bory Tucholskie. Turyści korzystając mogą także z szlaków pieszych takich jak np. Nadwiślański szlak zielony łączący Bydgoszcz i Świecie.

Wschodnią granicę gminy stanowi rzeka Wisła będąca drogą wodną sklasyfikowaną w II klasie żeglownej. Na tym odcinku nie zostały zlokalizowane żadne urządzenia hydrotechniczne.

2. Gospodarka odpadami

Wszystkie gospodarstwa domowe na terenie gminy objęte są gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi. Dodatkowo około 95% gospodarstw prowadzi segregację odpadów. Mieszkańcy, którzy zdecydowali o selektywnej zbiórce odpadów, zostali wyposażeni w odpowiednie pojemniki oraz worki przeznaczone do konkretnych rodzajów odpadów. W przypadku jednostek niezamieszkałych, takich jak np. placówki oświatowe czy sklepy, odbierane mogą być na podstawie umowy zawartej z przedsiębiorstwami wpisanymi do rejestru działalności regulowanej prowadzonego przez Wójta Gminy Pruszcz.

Częstotliwość odbioru odpadów regulują obowiązujące w tym zakresie uchwały rady gminy. Odpady komunalne kwalifikowane jako odpady zmieszane i zielone odebrane trafiają do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Sulnówku, natomiast selektywnie zebrane odpady do instalacji odzysku lub unieszkodliwiania odpadów w Sulnówku lub w innych miejscowościach.

W ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, właściciele nieruchomości zamieszkałych mają możliwość przekazania segregowanych odpadów komunalnych do Gminnego Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK) w Małociechowie. Jednostka ta została utworzona na terenie byłego składowiska odpadów komunalnych, którego kwatery numer II została przeznaczona do zamknięcia i rekultywacji. Proces ten ma zostać zakończony do końca 2020 r. i polegać będzie na wykonaniu warstwy okrywającej zamknięte wcześniej składowisko w celu minimalizacji potencjalnego negatywnego wpływu na środowisko. Planuje się również utworzenie w tym miejscu punktu przeładunkowego pozwalającego na redukcję kosztów transportu do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych.

Na terenie gminy sukcesywnie usuwane są elementy azbestowe takie jak pokrycia dachów czy stare rury. Służy temu opracowany „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla gminy Pruszcz na lata 2013-2032” oraz składowisko w Małociechowie, przystosowane do składowania i utylizacji odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

3. Gospodarka wodno-ściekowa

Dostęp do sieci i urządzeń infrastruktury technicznej jest jednym z podstawowych czynników mających wpływ na zrównoważony i optymalny rozwój gminy, poprzez podniesienie standardu życia jej mieszkańców.

Na prawie całym obszarze gminy mieszkańcy mają dostęp do sieci wodociągowej. Trzy stacje w Pruszczu, Topolnie i Serocku uzdatniają wodę pobieraną ze studni głębinowych. Mimo zadawalającego poziomu dostępności do wody pitnej, ze względu na czas długi czas eksploatacji niektórych odcinków sieć wodociągowa wymaga częściowej modernizacji.

W przypadku sieci kanalizacyjnej – obejmuje ona swoim zasięgiem około jednej trzeciej gminy. Pozostała część obsługiwana jest przez przydomowe oczyszczalnie ścieków lub czasowo opróżniane zbiorniki bezodpływowe.

Powstała w Pruszczu w 1995 r. oczyszczalnia ścieków została przebudowana w 2007 r. W wyniku przebudowy zwiększono przepustowość z 360m³ na dobę do 700m³/dobę. Jej zadaniem jest przyjmowanie bytowo-gospodarczych doprowadzanych systemem kanalizacji grawitacyjno-ciśnieniowej z aglomeracji Pruszcz w ilości około 500m³/dobę, ścieków przemysłowych z zakładów przetwórstwa mięsnego GS SCh w Pruszczu oraz Niewieścín sp. z o.o. w ilości około 50m³/dobę oraz ścieków dowożonych wozami asenizacyjnymi w ilości 80m³/dobę. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do odbiornika, którym jest kanał melioracyjny do strugi Luskówko – Gruczno (dopływ do rzeki Wisły od Gawrońca).

Druga oczyszczalnia zlokalizowana jest w Luskowie. Jej przepustowość na poziomie 47 m³/dobę pozwala na oczyszczanie ścieków doprowadzanych za pomocą przepompowni rurociągami sanitarno-tłocznymi z miejscowości Luskowo oraz z części miejscowości Niewieścín, Zbrachlin i Luskówko. Głównymi dostarczycielami nieczystości są rodziny użytkujące budynki mieszkaniowe po byłych Państwowych Gospodarstwach Rolnych w Niewieścínie i Luskowie oraz zabudowań dawnego Domu Pomocy Społecznej w Luskówku. Nieliczny odsetek stanowią użytkownicy indywidualni. Łącznie do oczyszczalni w Luskowie podłączone są 64 gospodarstwa domowe.

Gmina Pruszcz realizuje także program budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, którego celem jest poprawa stanu środowiska w gminie Pruszcz poprzez ograniczenie ilości przesączających się i odprowadzanych nie oczyszczonych ścieków bytowych z budynków mieszkalnych, bezpośrednio do gruntu lub wód, a co za tym idzie przerwanie procesu ich degradacji. Drugim celem niniejszego programu jest stworzenie alternatywy dla zagospodarowania ścieków bytowych dla nieruchomości, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona, na obszarze wyłączonym aglomeracji Pruszcz.

4. Elektroenergetyka

Głównym źródłem zasilania Gminy Pruszcz są linie napowietrzne średniego napięcia wyprowadzone z głównych punktów zasilania zlokalizowanych w Świeciu – Przechowie i Kotomierzu (gmina Dobrcz).

Z GPZ w Przechowie wyprowadzone zostały dwie linie:

- „Gruczno” - z której zasilani są odbiorcy zamieszkali w Wałdowie oraz częściowo w Małociechowie, Luskówku i Niewieścínie,
- „Poledno” - zasila odbiorców zlokalizowanych w Łaszewie, Gołuszycach, Bagniewku, Parlinie i częściowo Małociechowie oraz w rejonie jednej stacji transformatorowej w Pruszczu – stacja Osiedle (w północnej części siedziby gminy).

Z GPZ w Kotomierzu w kierunku gminy Pruszcz poprowadzono również dwie linie:

- „Świecie” - z której zasilani są odbiorcy zamieszkali w Zawadzie, Niewieścínie, Zbrachlinie, Luskowie, Topolnie, Cieseszynie, Grabowie, Grabówku, Mirowicach, Nieciszewie oraz częściowo w Luskówku i Pruszczu (w zachodniej części wsi),
- „Serock” - zasila odbiorców zlokalizowanych w Serocku, Łowinku, Łowinie, Brzeźnie oraz Pruszczu.

Na potrzeby mieszkańców gminy i drobnego przemysłu pracuje ponad 100 stacji transformatorowych. Jedna dedykowana jest obsłudze oczyszczalni ścieków w Pruszczu. Mimo wystarczającego na chwilę obecnej stopnia infrastruktury energetycznej, wskazana jest jej ciągła modernizacja. Dodatkowo każda większa inwestycja zlokalizowana na terenie gminy wymagać będzie jej rozbudowy.

Przez obszar gminy przebiegają również następujące linie najwyższych i wysokich napięć:

- linia napowietrzna najwyższych napięć (NN) 220 kV z zespołu elektrowni Konin-Adamów-Pątnów poprzez Bydgoszcz Jasiniec w kierunku Gdańska; linia ta przebiega na osi północny-wschód – południe w środkowej części gminy,
- linia wysokiego napięcia (WN) 110 kV relacji elektrownia wodna Żur (gmina Osie) – GPZ Kotomierz, przebiegająca na osi północ-południe, również w środkowej części gminy,
- linia wysokiego napięcia (WN) 110 kV relacji Bydgoszcz Jasiniec – GPZ Świecie; linia ta przebiega na osi północ – południe we wschodniej części gminy.

Dla elektroenergetycznej linii przesyłowej o napięciu 220 kV relacji Jasiniec-Gdańsk I wymagany jest pas technologiczny o szerokości 50 m (po 25 m od osi linii w obu kierunkach w rzucie poziomym). W pobliżu i w pasie technologicznym elektroenergetycznej linii przesyłowej 220 kV obowiązują wytyczne dotyczące ograniczeń w użytkowaniu terenu:

- W pasie technologicznym linii obowiązuje zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nieprzeznaczonych na stały pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych.

- Lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii elektroenergetycznej powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych oraz normach dotyczących projektowania linii elektroenergetycznych.

- Zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 6 m od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego linii 220 kV (w świetle koron).

- Dopuszcza się wykonanie napraw oraz prac remontowych i konserwacyjnych na istniejącej linii.

- Teren w pasie technologicznym linii nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) Właściciela linii.

- W przypadku lokalizacji w sąsiedztwie linii przesyłowych farm wiatrowych, minimalna dopuszczalna odległość turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej, określona jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od osi trasy napowietrznego odcinka linii elektroenergetycznej, powinna wynosić trzykrotność średnicy koła (3xd) zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej.

- W przypadku lokalizacji turbiny wiatrowej w odległości, liczonej pomiędzy najbardziej skrajnym elementem turbiny wiatrowej (końcami łopat turbiny) a osią trasy napowietrznego odcinka linii elektroenergetycznej, mniejszej niż pięciokrotność średnicy koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej (5xd), należy zapewnić, aby przewody odgromowe wszystkich przęseł linii elektroenergetycznej, które w całości lub częściowo znajdują się w odległości mniejszej niż 5xd od krańców łopat turbiny, były wyposażone w czynną ochronę przeciwodgromową.

Należy zachować lokalizację istniejącej sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej oraz uwzględnić wynikające z jej istnienia obostrzenia w zagospodarowaniu terenu. Wzdłuż przebiegu istniejących i planowanych linii elektroenergetycznych będących częścią sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej uwzględnić pasy technologiczne (pasy ochrony funkcyjnej) w obrębie tychże linii.

Wyznacza się pasy technologiczne wzdłuż projektowanych i istniejących linii elektroenergetycznych dystrybucyjnych w poziomie nie mniejsze niż: dla linii napowietrznych WN-110 kV – 22 m (po 11 m po każdej ze stron od osi linii); dla linii SN – 14 m (po 7 m po każdej ze stron od osi linii); dla linii nn – 0,4 kV – 7 m (po 3,5 m po każdej ze stron od osi linii); dla linii kablowych WN – 1,0 m (po 0,5 m po każdej ze stron od osi linii); dla linii kablowych SN i nn-0,4 kV – 0,5 m (po 0,25 m po każdej ze stron od osi linii).

Utworzenie pasów technologicznych wzdłuż linii nie powoduje wyłączenia terenu z zagospodarowania, jedynie może wprowadzać ewentualne obostrzenia. W pasach technologicznych obowiązują w szczególności zakaz sadzenia roślinności wysokiej i o rozbudowanym systemie korzeniowym, w tym obowiązuje szerokość pasa wycinki podstawowej drzew na trasie linii według przepisów odrębnych. Pasy technologiczne nie są równoznaczne z pasami określanymi na potrzeby ustanawiania służebności przesyłu, które wyznacza się w oparciu o inne przepisy.

Wszystkie obiekty przewidywane do budowy, przebudowy lub remontu w zbliżeniu lub na skrzyżowaniu z infrastrukturą techniczną elektroenergetyczną podlegają przepisom odrębnym. Zapewnia się swobodny dostęp i dojazd do infrastruktury technicznej elektroenergetycznej, w tym stacji elektroenergetycznych, linii elektroenergetycznych oraz konstrukcji wsporczych (słupów) w celu przeprowadzania prac eksploatacyjnych lub usuwania awarii.

5. Odnawialne źródła energii

Obszar gminy Pruszcz zakwalifikowany został do III strefy energetycznej wiatru na lądzie. Jest to strefa o bardzo dobrych warunkach wietrznych do rozwoju energetyki wiatrowej. Energia użyteczna wiatru w gminie Pruszcz na wysokości 10 m w terenie otwartym wynosi 500-750 kWh/m², natomiast na wysokości 30 m 750-1000 kWh/m². Głównymi parametrami umożliwiającymi oszacowanie wielkości zasobów energetycznych wiatru są: prędkość wiatru i częstotliwość powtarzania się poszczególnych prędkości. Instalacja małych, przydomowych elektrowni wiatrowych o mocy do 50 kW pozwoliłaby na zaspokojenie potrzeb pojedynczych gospodarstw domowych lub nawet małych przedsiębiorstw.

Mając na uwadze tak korzystne naturalne uwarunkowania tego terenu zaplanowano budowę parku wiatrowego „Pruszcz” składającego się z 35 elektrowni wiatrowych. Lokalizację inwestycji została określona w uchwale nr V/30/2011 Rady Gminy Pruszcz z dnia 4 lutego 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego część sołectw Serock, Łowinek, Łowin, Łaszewo, Gołuszyce, Bagniewo, Brzeźno, Nieciszewo, Mirowice i Pruszcz z przeznaczeniem na park wiatrowy (Dz. U. Woj. Kuj-Pom. Nr 63, poz. 434 z dnia 14 marca 2011 r.). Dodatkowo miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w rejonie miejscowości: Mirowice, Zawada, Niewieścín, Serock, Łowinek, Małociechowo i Luszkówko uchwalony uchwałą Rady Gminy Pruszcz LV/338/2014 dnia 24 października 2014 (opublikowany w Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom dnia 28 listopada 2014 r. poz. 3512) określił tereny dla lokalizacji kolejnych 9 elektrowni wiatrowych. Na podstawie tego planu dla budowy 2 elektrowni wiatrowych o mocy 3MW wydano decyzję pozwolenia na budowę linii kablowej dla przyłączenia w/w elektrowni (decyzja nr 591/2015 z dnia 12.10.2015 r.).

Należy pamiętać, iż lokalizacja tego typu urządzeń, mimo niewątpliwych korzyści wynikających z pozyskiwania tzw. czystej energii, niesie ze sobą również konsekwencje dla środowiska przyrodniczego oraz warunków życia ludzi, mieszkających w okolicy pracujących turbin wiatrowych. Wskazać można tutaj promieniowanie elektromagnetyczne, efekt migotania cienia czy hałas. Oddziaływanie pola elektromagnetycznego, jak i hałasu, jest najbardziej odczuwalne w bezpośrednim sąsiedztwie turbiny i maleje w miarę oddalania od niej, na zmniejszenie oddziaływania wpływają także obiekty terenowe, takie jak np. tereny leśne, zadrzewione. Uwarunkowania przyrodnicze gminy Pruszcz sprawiają, iż barier takich jest jednak niewiele. Potencjalne elektrownie wiatrowe w miejscowych planach lokowano z zachowaniem stosownego dystansu od zabudowy mieszkaniowej, pozostawiając w rejonie turbiny zazwyczaj tereny rolnicze bez prawa zabudowy. Oddziaływanie turbin, mogących powstać na podstawie miejscowych planów, szczegółowo omówiono w prognozach oddziaływania na środowisko, a dokumenty uzyskały pozytywne opinie odpowiednich organów właściwych dla ochrony środowiska. Ustawa odnosząca się do elektrowni wiatrowych z 2016 r. wprowadziła przepisy ustalające znaczenie większą odległość, którą należy uwzględniać przy planowaniu realizacji elektrowni wiatrowych i zabudowy o funkcji mieszkaniowej, co ma być korzystnym rozwiązaniem dla ludności.

Wójt Gminy Pruszcz 29 września 2015 roku wydał także decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego Nr 2/cp/2015, Nr 3/cp/2015 i Nr 4/cp/2015 celem realizacji projektu pn.: „Kompleksowa termomodernizacja energetyczna Urzędu Gminy w Pruszczu i budynków szkół podstawowych w miejscowościach: Niewieścin i Łowinek”, w ramach których przewiduje się lokalizację dwóch turbin wiatrowych o pionowej osi obrotu na dachu budynku Urzędu Gminy w Pruszczu o łącznej mocy 6 kW.

Gmina czyni również starania, aby jednym z głównych kierunków rozwoju w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii był montaż ogniw fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej. Do tej pory instalacje tego typu zostały zamontowane na budynkach szkół podstawowych w Pruszczu, Niewieścinie i w Łowinku, a także na budynku Urzędu Gminy w Pruszczu oraz budynku Hali Widowiskowo-Sportowej w Pruszczu. W kolejnych latach planowany jest dalszy montaż instalacji fotowoltaicznych na kolejnych budynkach u użyteczności publicznej. Ponadto w grudniu 2019 r. została wydana przez Wójta Gminy Pruszcz decyzja nr 53/WZ/2019 o warunkach zabudowy dla zmiany zagospodarowania terenu, polegającej na budowie elektrowni słonecznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Łaszewie. Prowadzone jest również postępowanie administracyjne w przedmiocie wydania decyzji o warunkach zabudowy dla zmiany zagospodarowania terenu polegającej na budowie farmy fotowoltaicznej o mocy do 2 MW w Małociechowie. Inwestycje te pozwolą na wykorzystanie sprzyjających warunków pod względem energii promieniowania słonecznego. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego na płaszczyznę poziomą wynosi około 985 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1600 godzin na rok. Roczne nasłonecznienie na terenie Gminy Pruszcz wynosi około 1500-1550 godzin.

6. Gazownictwo

Przez teren gminy Pruszcz przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Dworzysko-Bydgoszcz, DN200 stal, MOP 2,5 MPa z 1970 roku, wobec którego obowiązują strefy kontrolowane określone w przepisach odrębnych. W związku z budową trasy S5 przeprowadzona zostanie przebudowa sieci gazowej wysokiego ciśnienia na terenie gminy. Będzie ona polegać na zastąpieniu istniejącego gazociągu w/c, gazociągiem w/c o projektowanych parametrach DN200 stal, MOP 8,4 MPa. Wobec nowego gazociągu obowiązywać będzie nowa strefa kontrolowana określona w przepisach odrębnych. Trasa nowego gazociągu zostanie nieznacznie zmodyfikowana w stosunku do dotychczasowej lokalizacji.

Na terenie gminy aktualnie brak jest gazociągów dystrybucyjnych średniego ciśnienia mogących zasilić potencjalnych odbiorców. W planach rozwojowych Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. ujęta została gazyfikacja miejscowości Serock, który ma zostać zasilony gazem ziemnym wysokometanowym typu E (wg PN-C-04753) dystrybuowanym siecią średniego ciśnienia zasilaną z sąsiedniej gminy. Obecnie trwają prace związane z budową gazociągu.

W przypadku zainteresowania wykorzystaniem paliwa gazowego przez lokalną przedsiębiorczość i mieszkańców, przy jednoczesnym spełnieniu warunków technicznych i ekonomicznych przyłączenia do sieci gazowej, realizowana będzie jej dalsza rozbudowa..

7. Ciepłownictwo

Dominującym źródłem zaopatrzenia w ciepło mieszkańców gminy są indywidualne źródła ogrzewania oparte na paliwach stałych. Należy dążyć jednak do ich ograniczenia ze względu na emisję szkodliwych dla zdrowia i środowiska substancji do atmosfery.

Opisane wcześniej korzystne warunki naturalne pod kątem energetyki wiatrowej mogą pomóc w obniżeniu kosztów ewentualnego ogrzewania elektrycznego. Dodatkowo rolniczy charakter gospodarki pozwala na rozważenie możliwości pozyskiwania energii cieplnej z biomasy. W przypadku doprowadzenia do gazyfikacji gminy możliwe będzie dodatkowe skorzystanie z tego źródła energii w celu ogrzewania budynków.

Niezależnie od źródeł pozyskiwania energii cieplnej, konieczna jest ciągła termomodernizacja budynków pozwalająca na zmniejszenie jej zużycia

16. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PULICZNYCH

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej oraz określa obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa, regionu, powiatu i gminy z ich wewnętrznymi relacjami i powiązaniem. Na terenie gminy Pruszcz określono zadania wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (Uchwała XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2003 r. Nr. 97 poz. 1437):

| zadania w PZPWKP | Nazwa zadania | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji |
|------------------|---|--|-------------------|
| 2 | Ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą na cele nierolnicze | Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi | realizacja ciągła |
| 3 | Utworzenie rezerwatów i parków kulturowych | Samorzady lokalne we współpracy ze Służbami Konserwatorskimi | do 2010 r. |
| 8 | Budowa drogi ekspresowej S-5 | GDDKiA | do 2015 r. |
| 19 | Modernizacja linii kolejowej nr 131 | PKP PLK | do 2010 r. |
| 23 | Modernizacja dróg wodnych rz. Wisły | RZGW | do 2010 r. |
| 38 | Likwidacja źródeł zanieczyszczeń wód w zlewni Brdy | Samorzady Lokalne Samorząd Województwa | do 2020 r. |
| 39 | Opracowanie Programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla obszaru województwa kujawsko-pomorskiego | Samorząd Województwa | do 2003 r. |
| 40 | Realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2001-2020 | Samorzady lokalne Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu | do 2020 r. |
| 41 | Powiększenie Parku Krajobrazowego Doliny Dolnej Wisły i Krajeńskiego Parku Krajobrazowego | Wojewoda w porozumieniu z samorządami lokalnymi | do 2010 r. |
| 44 | Ustanowienie i wdrożenie planów ochrony parków Krajobrazowych Doliny Dolnej Wisły, Tucholskiego i Wdeckiego | Wojewoda w porozumieniu z samorządami | Do końca 2002 r. |
| 47 | Zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Wisły i dolinie Noteci | Wojewoda w porozumieniu z samorządami | do 2010 r. |
| 50 | Likwidacja składowisk odpadów stwarzających zagrożenia dla środowiska i rekultywacja nieczynnych składowisk odpadów | Samorzady lokalne przy wsparciu służb państwowych | do 2020 r. |
| 115 | Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 248 | Samorząd Województwa | po 2010 r. |

| | | | |
|-----|---|--------------------|---------|
| 176 | Budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Chelmża-Chelmno-Świecie-kierunek Bydgoszcz-Koronowo-Mrocza Dn 300 mm | PGNiG – ROP Gdańsk | II etap |
|-----|---|--------------------|---------|

Warto zauważyć, że szereg wymienionych zadań celu publicznego nie dotyczy bezpośrednio Samorządu Gminy czy też zagospodarowania przestrzennego. Istnieje tym samym trudność w lokalizowaniu odpowiednich terenów na obszarze gminy, które mogłyby posłużyć lokalizowaniu zadań celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym. Także wiele wymienionych zadań zostało już wykonanych. Część zadań o znaczeniu ponadlokalnym będzie przedmiotem zmiany, w nowej wersji Planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego.

17. WYMAGANIA DOTYCZĄCE OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Zgodnie z ustaleniami RZGW w Gdańsku, na terenie gminy Pruszcz występują obszary o znacznym ryzyku powodziowym oraz prawdopodobnym ryzyku powodzi. Wyznaczono również obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (zasięg wezbrania powodziowego o prawdopodobieństwie Q 10 %), nazywane obszarami szczególnego zagrożenia powodzią. Obszary te znajdują się jednak obszarze doliny brzegowej Wisły ograniczonej przez wał ziemny. W związku z tym w znacznym stopniu minimalizowane są ewentualne straty materialne.

Spis rycin

| | |
|---|----|
| Ryc. 1. Położenie gminy Pruszcz na tle mezoregionów fizycznogeograficznych (Solon, 2018) | 13 |
| Ryc. 2. Położenie administracyjne gminy Pruszcz..... | 14 |
| Ryc. 3. Tereny posiadające obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego..... | 15 |
| Ryc. 4. Zestawienie struktury funkcji budynków sieci osadniczej gminy | 18 |
| Ryc. 5. Lokalizacja budynków mieszkalnych na terenie gminy | 18 |
| Ryc. 6. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcyjnej | 19 |
| Ryc. 7. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji produkcji, usług i gospodarczej dla rolnictwa | 19 |
| Ryc. 8. Lokalizacja budynków o dominującej funkcji usług publicznych | 20 |
| Ryc. 9. Utwory powierzchniowe obszaru gminy Pruszcz i okolic ze wskazaniem złóż kruszyw naturalnych (źródło: Centralna Baza Danych Geologicznych; Państwowy Rejestr Granic) | 24 |
| Ryc. 10. Użytkowanie terenu w gminie Pruszcz źródło: Corine Land Cover, Państwowy Rejestr Granic) | 25 |
| Ryc. 11. Struktura klas bonitacyjnych gleb o najlepszych predyspozycjach rozwoju rolnictwa w gminie Pruszcz (źródło: Ewidencja Gruntów i Budynków, Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy) | 26 |
| Ryc. 12. Analiza hipsometryczna gminy Pruszcz (dane CODGiK) | 27 |
| Ryc. 13. Gmina Pruszcz na tle podziału Polski na 172 JCWPd (źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Rejestr Granic) | 29 |
| Ryc. 14. Stosunki wodne gminy Pruszcz (źródło: dane Mapa Podziału Hydrograficznego Polski, Państwowy Rejestr Granic)..... | 30 |
| Ryc. 15. Zagrożenie powodziowe w obrębie gminy Pruszcz (źródło: dane Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, Państwowy Rejestr Granic) | 31 |
| Ryc. 16. Obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe oraz obszary Natura 2000 na terenie gminy Pruszcz (źródło: Geoserwis GDOŚ, Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy)..... | 36 |
| Ryc. 17. Użytki ekologiczne i pomniki przyrody w granicach gminy Pruszcz (źródło: Geoserwis GDOŚ, Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy) | 38 |
| Ryc. 18. Obiekty o zróżnicowanym stopniu uciążliwości dla środowiska..... | 42 |
| Ryc. 19. Udział ludności gminy Pruszcz wg grup ekonomicznych w 2016 r. | 44 |
| Ryc. 20. Źródła utrzymania mieszkańców gminy Pruszcz | 44 |
| Ryc. 21. Podział gminy Pruszcz na strefy funkcjonalno-przestrzenne (źródło danych: Państwowy Rejestr Granic, Geoportal Krajowy) | 54 |
| Ryc. 22. Zmiany liczby ludności w gminie w latach 1995-2017 | 56 |
| Ryc. 23. Współczynnik feminizacji wg grup wiekowych w gminie Pruszcz w 2016 r. (źródło: Dane BDL GUS) ... | 58 |
| Ryc. 24. Liczba mieszkańców wg grup wiekowych w gminie Pruszcz w 2016 r. | 58 |
| Ryc. 25. Liczba urodzeń w gminie Pruszcz w latach 2014-2016 | 59 |
| Ryc. 26. Liczba zgonów w gminie Pruszcz w latach 2014-2016..... | 60 |
| Ryc. 27. Przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców gminy Pruszcz na tle województwa oraz powiatu | 60 |
| Ryc. 28. Wartość salda migracji dla gminy Pruszcz w latach 2002-2016 | 61 |
| Ryc. 29. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia na terenie gminy Pruszcz w latach 2011-2017 | 62 |
| Ryc. 30. Struktura własnościowa gruntów gminy Pruszcz | 74 |
| Ryc. 31. Rozmieszczenie złóż kopalin na terenie gminy Pruszcz..... | 76 |
| Ryc. 32. Rozmieszczenie infrastruktury komunikacyjnej na terenie gminy Pruszcz | 80 |
| Ryc. 33. Wartości Średniego Dobowego Ruchu Drogowego na drogach krajowych (źródło GDDKiA) | 81 |

Spis tabel

| | |
|--|----|
| Tabela 1. Rejestr obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego | 8 |
| Tabela 2. Zmiany struktury użytkowania terenów gminy Pruszcz (źródło: BDL GUS)..... | 16 |
| Tabela 3. Pozwolenia na budowę wydane w dwóch wybranych latach 2014-2015 na terenie gminy Pruszcz i powiatu świeckiego | 16 |
| Tabela 4. Struktura funkcji budynków sieci osadniczej (dane EGiB) | 17 |
| Tabela 5. Struktura klas bonitacyjnych gruntów rolnych w gminie Pruszcz | 25 |
| Tabela 6. Wykaz JCWPrz występujących na obszarze gminy Pruszcz | 29 |
| Tabela 7. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Pruszcz (stan na 1 listopada 2018)..... | 37 |
| Tabela 8. Komunalne oczyszczalnie ścieków w gminie Pruszcz (dane za rok 2016)..... | 40 |
| Tabela 9. Stan czystości cieków przepływających przez obszar gminy Pruszcz (dane WIOŚ) | 40 |
| Tabela 10. Wyniki pomiarów PEM prowadzonych przez WIOŚ w Pruszczu | 41 |
| Tabela 11. Bezrobocie w gminie Pruszcz w latach 2014-2017 roku..... | 43 |
| Tabela 12. Cele rozwojowe i kierunki działania wyznaczone przez Strategię Rozwoju Gminy Pruszcz 2016-2022 | 48 |
| Tabela 13. Analiza silnych i słabych stron gminy Pruszcz oraz szanse i zagrożenia realizacji Strategii Rozwoju. | 50 |
| Tabela 14. Liczba mieszkańców gminy wg miejscowości w 2017 r. | 56 |
| Tabela 15. Zmiany liczby ludności w gminie w latach 1995-2015..... | 57 |
| Tabela 16. Struktura własności gruntów w gminie Pruszcz w 2018 r. | 73 |
| Tabela 17. Zestawienie obszarów eksploatacji złóż kopalin na obszarze gminy Pruszcz (źródło: InfoGeoSkarb) | 76 |
| Tabela 18. Długość dróg na terenie gminy | 81 |